NR. 1 2024

€ 3,50

BUITEN DE ORDE

ANARCHISTISCH KWARTAALBLAD

BUITEN DE ORDE 1/2024 INHOUDSOPGAVE

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil daarmee een blad voor de anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Omslagillustraties
zeloot

Gebruikte lettertypes
Director door Justine Herbel en May Jolivet, Basalte door Benjamin Gomez, velvetyne.fr

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond zijn automatisch abonnee van Buiten de Orde; niet-leden kunnen zich abonneren voor € 20,00 per jaar. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Abonneer je via vrijebond.org/buitendeorde/abonnement en maak o.v.v. ‘abonnement Buiten de Orde’ €20,00 (meer is ook welkom) over op: IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGBN L2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
redactie@buitendeorde.nl
buitendeorde.org

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
secretariaat@vrijebond.nl
vrijebond.org

Vrije Bond
De uitgangspunten van de Vrije Bond waarin onder meer de visie is omschreven staan elders in deze uitgave en de werking Solidariteitskas met alle mogelijkheden tot het financieel ondersteunen van mensen en initiatieven is terug te vinden op de website van de Vrije Bond. Ook het aanmelden als lid of abonnee kan vrij eenvoudig via vrijebond.org.

Losse nummers zijn voor €3,50 te koop bij:
Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
sjakoo.nl

Boekwinkel Opstand
Beatrijsstraat 12, Den Haag
opstand.noblogs.org

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 41, Eindhoven
vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10, Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43, Groningen
bookshoprosa.org

REDACTIONEEL!

Als het eerste nummer van de *Buiten de Orde* (BdO) van deze jaargang bij jullie op de deurmat valt, is het alweer 1 mei (geweest), een traditioneel revolutionaire dag voor ons anarchisten. Op het moment van het schrijven van dit redactioneel is het nog niet bekend welke anarchistische publieke acties er zullen zijn. We kunnen er wel van uitgaan dat er kritische aandacht zal zijn voor de breedgedragen populariteit van extreemrechts in Nederland en dat de anarchisten het liefst op de schaduw zouden springen van de gevaarlijkste wolf in schaapskleren. Verder zal er hopelijk nog steeds aandacht zijn voor de steeds verschrikkelijker wordende situatie in Palestina. Al met al zullen de 1 mei-demonstraties in het teken staan van de actuele politieke situatie van heden ten dage, iets dat in schril contrast staat met de rede die uitgesproken werd tijdens de herdenking van de Februaristaking. Daar werd, door nota bene de voorzitter van het comité, gezegd dat de herdenking geen politieke actie zou zijn! Er werd geen woord gerept over de recente overwinning van extreemrechts in Nederland en andere delen van de wereld. Schandalig! De voormalige stakers uit 1941 zouden dit luidkeels hebben verworpen. Net als wij met deze editie van de *Buiten de Orde*.

Deze *BdO* die je voor je hebt liggen bestaat uit artikelen uit zeer verschillende hoeken. Allereerst hebben we veel internationaal nieuws, met als rode draad het opkomende of sinds lange tijd gevestigde rechts-extremisme. Vanuit Argentinië het verhaal over de 'Argentijnse wildeman met zijn kettingzaag'. Als je na de domme leiders uit de VS, Rusland en ook Nederland dacht dat het niet waanzinniger kan, lees dan vooral het verhaal over de zelfbenoemde anarchokapitalist uit Zuid-Amerika. Uit Israël een korte geschiedenis van het extreemrechtse karakter van de Israëlische politiek, nu duidelijk zichtbaar in de coalitie die de genocide tegen de Palestijnse bevolking aanvoert. Uit Spanje het relaas over en een oproep voor solidariteit met de Zes van La Suiza: zes leden van de CNT die in een bakkerij werkzaam waren, protesteerden tegen de slechte arbeidsomstandigheden en werden als gevolg daarvan aangeklaagd en vervolgd door het nog altijd partijdige rechtssysteem. Uit Mexico een artikel over de door de 'linkse' president opgezette megaprojecten in het zuiden van het land die het verzet van inheemse gemeenschappen uitlokken.

Daarnaast veel aandacht voor de anarchisten en anarchistische ideeën dichter bij huis. Bijvoorbeeld met een stuk over de klimaatstrijd, een vurig pleidooi voor meer radicale strijd om het systeem aan te vallen en te ontmantelen. Een verhaal van het Kraaienest-collectief uit Groningen, waarin de lessen worden gedeeld die het collectief rondom de kraak van de Jeugdsjoel leerde. Uit Gent een soortgelijk verhaal over kraakacties en bezettingen voor inspraak en tegen privatiseringen in Gent sinds 2021. Van de strijders op het gebied van migratie een oproep voor een No Border Camp 2024, waarin wordt uitgelegd waarom een NBC ook in 2024 weer meer dan noodzakelijk is.

Ook hebben we aandacht voor bewegingsopbouw aan de hand van artikelen die zich richten op een mooiere toekomst. Dat begint met een recensie van een podcastserie over transformatieve rechtvaardigheid en *community accountability*. Ook vind je oproepen voor de aankomende Pinksterlanddagen in mei en voor het komende Vrije Bond-congres eind augustus, beide op het Kampeerterrein tot Vrijheidsbezinning in Appelscha.

In dit nummer ook wat artikelen met toekomstscenario's. Zo vind je een boekrecensie over moderne anarchistische modellen voor de

Tekst Teun Zwartstaart en Ron Vrij

inrichting van de maatschappij, en een oproep om in actie te komen voor een beter leven en inkomen, met snode plannen om de staat erin te luizen. Daarnaast een poëtische bespiegeling waarin hardop wordt nagedacht over hoe we meer controle kunnen krijgen over ons eigen leven en onze directe leefomgeving op zo lokaal mogelijk niveau en tot slot nog een kort verhaal van eetcafé Bar La Papa.

De vaste rubrieken zijn ook in deze *BdO* weer van de partij. Allereerst vind je een oproep aan de lezers van de *BdO* (aan jou dus!) om brieven met kritiek, lof, ideeën of hersenspinsels in te zenden voor de nieuwe brievenrubriek. Soms krijgen we kritische berichten over de inhoud van de *BdO* en op deze manier willen we deze kritiek breder delen zodat er dialoog en discussie kan ontstaan. Het Fort van Sjakoo heeft weer een verse lading boekentips op een rijtje gezet en in het 'Dialoogje' wordt aandacht besteed aan de rol van humor in deze barre, politiek onrustige tijden, wat aardig aansluit bij de 'Soundtrack voor de revolutie' en de 'Graai uit de kast', waarin Christiaan aandacht heeft voor een tweetal goedlachse liedjesschrijvers. Ook weer een meer persoonlijk verhaal uit activistisch Nederland met opnieuw een mooi interview van de Interaxie, deze keer met de krakers van Nijmeegs Jantien.

Houd ons vooral op de hoogte van al jullie staatsondermijnende acties en stuur je bijdrage op naar de redactie: redactie@buitendeorde.nl. De volgende deadline is 1 juni 2024, dus zorg dat je je creatieve, informatieve, experimentele of opruiende boodschap voor die datum hebt opgestuurd! Nog een specifieke oproep voor Vrije Bonders die zich graag bezighouden met illustraties, beeld, vormgeving, tekst, redigeren of de redactie willen helpen met het nadenken over de inhoud of het promoten van de *Buiten de Orde* op sociale media: schroom niet ons een mail te sturen! We maken de *Buiten de Orde* ten slotte samen en hebben jullie er graag bij!

Namens de redactie

Beeld Lara Va, 8 maart 2018, Santa Fe, Argentinië

DE ARGENTIJNSE WILDEMAN MET ZIJN KETTINGZAAG

In dezelfde week dat Wilders met zijn racistische eenmanspartij de verkiezingen in Nederland won, slaagde een Argentijnse evenknie daar in Argentinië in. Als onderdeel van zijn campagne ging Javier Milei scheldend en tierend op alles wat links was met een kettingzaag het podium op. Om maar geen twijfel te laten over hoe hij de maatschappij en de oppositie te lijf wilde gaan. Tekst Kees Stad Foto Lara Ve

Milei is eigenlijk – als hij al ergens mee te vergelijken is – beter met Trump te vergelijken dan met Wilders. Ook bij Trump had aanvankelijk niemand verwacht dat hij het zelfs maar zou redden om de voorverkiezingen door te komen. Maar Milei is zo mogelijk een nog waanzinniger type dan Trump. Hij kwam als een soort Rambo het toneel op, zonder een echte partij achter zich te hebben, en met een campagne die vooral bestaat uit gruwelijke voorstellen om alles weg te bezuinigen en zelfs de nationale bank te privatiseren. Hij had een carrière achter de rug als rechts-populistische media-econoom met extreem libertarische ideeën en noemde zichzelf een anarchokapitalist.

Zijn *running mate* Victoria Villarruel is een extreem-rechtse advocate die carrière heeft gemaakt met het verdedigen van fascisten uit de Argentijnse dictatuur en ze maakte er geen geheim van terug te verlangen naar 'die tijden'. Ze komt uit de stokconservatieve katholieke elite van het land.

Net als Trump kon Milei de ene dag het ene roepen om de volgende dag precies het tegenovergestelde te doen, zonder dat zijn kiezers hem dat kwalijk leken te nemen. Maar ja, ze steunden al een man die openlijk verklaard had dat hij kon communiceren met zijn overleden hond. Dat hij won had veel te maken met de volstrekte chaos in de Argentijnse politiek en het feit dat de zittende Peronistische regering er niet in slaagde de gierende inflatie en oplopende schulden onder de duim te krijgen. 'Dan maar een gek aan het roer,' moeten velen gedacht hebben. Extra zorgwekkend was ook nog dat er een voor Argentijnse begrippen hoog opkomstcijfer van 76 procent was bij de tweede ronde.

Sloper aan de slag

De grote vraag was hoeveel van zijn woeste taal Milei meteen in daden zou willen omzetten. Inmiddels regeert hij een paar maanden en weten we dat hij enerzijds meteen de aanval ingezet heeft. Anderzijds slaat hij op bepaalde 'culturele' punten schaamteloos als een blad om. De paus die hij eerst verketterde, heeft hij bijvoorbeeld in Rome nederig bezocht.

Maar belangrijker is dat hij op twee veel ingrijpendere terreinen voet bij stuk wil houden: drastische privatisering en alles dat van waarde is wegbezuinigen, plus een ongekende repressie tegen wie daarbij dwars wil liggen. Op beide terreinen proberen vakbonden en andere organisaties natuurlijk weerstand te bieden. Maar men lijkt in Argentinië toch ook radeloos, want overvallen door de snelle ontwikkelingen.

Bullrich

Minister van Justitie (of zoals die officieel heet: Veiligheid) onder Milei is een oudgediende rechtse dame, die ook al minister was onder de rechtse regering Macri. Ze komt uit de Peronistische partij, waar ze ooit in de linkertak zat, en tijdens de dictatuur zat ze dan ook in ballingschap. Ze deed zelf mee in de eerste ronde van de verkiezingen. Toen ze verloor schoof ze door naar Milei: ze riep op in de tweede ronde op hem te stemmen en werd als dank minister.

Van Bullrich komt het zware pakket maatregelen om iedere organisatie, inclusief vakbonden, die zich tegen bezuinigingen probeert te verzetten, verboden te verklaren. Om de ongekende bezuinigingen op publieke diensten door te voeren, werd ook een noodtoestandswet (de Omnibuswet) voorgesteld, die echter sneuvelde in het parlement. De vraag is of er een afgezwakte poging gedaan zal worden, waar Milei dan over zal moeten onderhandelen. En als hij ergens een hekel aan heeft, is het wel publiekelijk onderhandelen. Er gaan allerlei geruchten dat Milei nu wil aanschurken tegen voormalige Peronistische politici, waaronder de tamelijk populaire voormalige president Cristina Fernandez de Kirchner.

Toen de noodmaatregelen het daglicht zagen, begonnen de eerste protesten en rellen, onder andere met potten-en-pannendemonstraties in volksbuurten. Vakbonden kondigden een nationale staking af, die ook internationaal gesteund werd onder andere door de FNV in Nederland en de internationale dienstenbond Public Services International (PSI).

Maar waar mogelijk is de bijl, of kettingzaag, ondertussen in de overheidsuitgaven gezet. Op de Belgische website Uitpers vat Francine Mestrum het samen:

> De resultaten zijn onvermijdelijk. Voor Juan met de pet werd stroom driehonderd procent duurder, openbaar vervoer tweehonderdvijftig procent, gas vierhonderd procent, benzine honderd procent. De lonen werden bevroren, vijftigduizend ambtenaren kregen hun ontslag, de volkskeukens zijn hun subsidies kwijt en de vakbonden moesten hun *obras sociales*, de lokale versie van een sociaal beleid, stopzetten. Geen geld. 3,6 miljoen mensen zijn arm geworden, de armoede geldt nu voor 57,4 procent van de bevolking. Javier Milei die met 56 procent van de stemmen werd verkozen, ziet zijn populariteit razendsnel zakken. De staat nam wel dertig miljard dollar aan privé-schulden voor zijn rekening.

Met zijn Rambobeleid is Milei de grote held van extreem-rechtse politici als Bannon en Bolsonaro. En ook het Internationaal Monetaire Fonds (IMF) vindt het allemaal prachtig.

Alleen om die reden al is het te hopen dat de mensen in Argentinië snel de middelen vinden om hem te bestrijden. En ze zullen daarbij internationale solidariteit goed kunnen gebruiken. Anarchisten zouden ondertussen luid en duidelijk moeten verkondigen dat zijn ideeën niets met anarchisme te maken hebben (en alles met ongebreideld kapitalisme).

Achter de doldwaze facade van 'antipolitici' als Milei, Van der Plas, Wilders en Trump gaan natuurlijk 'echte' belangen schuil van kapitalisten die garen spinnen bij de vernielingen die hun marionetten aanrichten. Mensen als, onder andere, Peter Thiel, de miljardair van Silicon Valley. Die financieren ook veelal de campagnes. Wat er gebeurt als ze hun financiële macht kunnen omzetten in politieke, heeft Koen Hagens onlangs in de Groene Amsterdammer beschreven. Hij vertelt bijvoorbeeld hoe het eraan toegaat in de gemeente Grafton in New Hampshire, waar libertariërs het voor het zeggen kregen (*spoiler*: moord en doodslag).

Linkse activisten en anarchisten zien zich nu voor de ingewikkelde taak gesteld om dit soort krachten te bestrijden, zonder het kapitalisme en andere onderdelen van de heersende orde (patriarchaat, media, noem maar op) te verdedigen. Dat dilemma is misschien ook een verklaring waarom losgeslagen kanonnen als Milei er wél in slagen de show te stelen. Maar als we het dilemma niet oplossen, zal hun macht alleen maar toenemen. Ⓐ

Beeld Makhno

DE LANGE WEG

EEN KORTE GESCHIEDENIS VAN EXTREEMRECHTS IN ISRAËL

Tekst Guilel Treiber
Vertaling Teun Zwartstaart

Guilel Treiber is onderzoeker en docent aan de Radboud Universiteit. Zijn werk richt zich vooral op de hedendaagse Franse filosofie, politiek verzet, protestbewegingen en de gevolgen van digitalisering. Hij is ook een van de oprichters van Een Ander Joods Geluid, de eerste NGO in Vlaanderen die een podium biedt aan mensen die kritisch zijn op de Israëlische bezetting. Hoewel er voldoende stukken te vinden zijn over de vernietiging in Gaza, vonden we het als redactie belangrijk om voor deze editie van de *Buiten de Orde* ook een dieper inzicht te krijgen in het extreemrechtse karakter en de geschiedenis van de Israëlische politiek. In dit artikel wordt dus een korte geschiedenis geschetst van extreemrechts in Israël, hoe het ontstaan is en hoe het zo populair en krachtig heeft kunnen worden. Guilel betoogt dat het incorrect is te denken dat alles plotseling verandert als extreemrechts aan de macht komt, omdat de macht van extreemrechts is gebouwd op ideeën en structuren die al lange tijd in ontwikkeling zijn, steeds meer zijn genormaliseerd en stapje voor stapje in de samenleving zijn geïncorporeerd.

Het verandert maar het blijft hetzelfde

Terwijl ik deze regels schrijf, zijn er in Gaza meer dan dertigduizend Palestijnen (strijders en niet-strijders gecombineerd) gedood door Israëls onophoudelijke bombardementen en de daaropvolgende invasie als reactie op de verschrikkelijke door Hamas geleide aanvallen op 7 oktober. Het aantal is verbijsterend en woorden schieten tekort om het te kunnen begrijpen. Het huidige conflict, dat niet los te zien is van eerdere conflicten die sinds de Tweede Intifada ongeveer elke twee tot vier jaar uitbarsten, vormt qua lengte en intensiteit van Israëls gewelddadige onteigening van Palestijnen een uitzondering. Het is uitzonderlijk in wreedheid, in brutaliteit, in de aantallen mensenlevens die zijn geofferd, maar bovenal in de weigering van de Israëlische overheid zich te houden aan de wetten van het internationale oorlogsrecht. In mijn optiek is deze wraakzuchtige koppigheid niet los te zien van de coalitie die momenteel aan de macht is, een coalitie geboren uit je reinste wanhoop en de ongeremde ideologische overtuiging dat er tussen de rivier en de zee slechts één soevereine staat zal bestaan.

> Om te kunnen begrijpen wat er in Gaza gebeurt, moet het verhaal achter extreemrechts in Israël worden verteld

Het specifieke karakter van de huidige overheid, die wordt bestempeld als 'de meest rechtse in de geschiedenis van Israël,' blijft vaak onbenoemd en staat meestal in de schaduw van meer structurele analyses. Veel hedendaagse denkers nemen een positie in zoals die in het begin van de jaren 2000 door Noam Chomsky verdedigd werd, waarin hij stelde dat links en rechts in Israël niet wezenlijk van elkaar verschillen, maar enkel in de mate waarin ze de bezettingspolitiek omarmen. Dit onderscheid, essentieel voor diegenen die ten tijde van zijn schrijven pleitten voor de hervatting van de Oslo-onderhandelingen, vormde volgens Chomsky een sluier voor het feit dat het enige waarneembare verschil bestond uit tussen het openlijk koloniseren van de Bezette Gebieden (rechts in Israël) tegenover het discreet koloniseren ervan, zodat de westerse machten de Israëlische staat zouden blijven steunen (links in Israël).

Aangezien de Israëlische coalities sinds Ehud Baraks instabiele en kortdurende coalitie (1999-2001) rechts zijn geweest, kunnen we overduidelijk zien wat de consequenties zijn van deze 22 jaar durende rechtse houdgreep. Het rechtse karakter is, samen met andere meer structurele oorzaken, een van de drijvende krachten achter het huidige conflict en de onvoorstelbare en tragische gevolgen voor de Palestijnen als bevolking en voor Gaza specifiek. Om te kunnen begrijpen wat er momenteel in Gaza gebeurt, moet het verhaal achter extreemrechts in Israël worden verteld. Bovendien worden met het vertellen van dit verhaal ook de overeenkomsten met Europees extreemrechts duidelijk. Als we de protofascistische wortels, de heiliging van de natiestaat en het apocalyptisch wereldbeeld van extreemrechts in Israël onderzoeken, zien we dat het hedendaagse Israël de verwezenlijking is van onbewuste westerse fantasieën.

Rechts, een gebed zonder einde

De huidige coalitie bestaat hoofdzakelijk uit drie groepen: de Likoed-partij, de nationalistisch-religieuze partijen en de ultraorthodoxe partijen. Vaak wordt het beeld geschetst dat Likoed 'gegijzeld' wordt door de andere, rechtsere partijen. Het klopt dat het in 1973 opgerichte Likoed in eerste instantie door westerse observanten werd gezien als een gemiddelde centrumrechtse partij, zeker toen Menachem Begin, partijleider vanaf het ontstaan van de partij tot aan 1981 en minister-president van Israël van 1977 tot 1983, in 1979 een vredesverdrag sloot met Egypte. Toch wezen de ideologische wortels van de partij toen al op haar verraderlijke neigingen. Begin bevestigde namelijk keer op keer dat er 'enkel Israëlische soevereiniteit zou bestaan tussen de zee en de rivier.'

Als we kijken naar de geschiedenis van rechts in Israël zien we dat het, net zoals in Frankrijk, geboren is uit een gevaarlijke combinatie van nationalisme en religie, of zelfs nationalisme doordrenkt met religie. Wat specifiek is aan rechts in Israël is dat deze twee posities, nationalisme en religie, vertegenwoordigd worden door twee specifieke individuen, namelijk Ze'ev Jabotinsky (1880-1940) en Abraham Isaac Kook (1865-1935), die hun synthese vinden in de huidige coalitie. Om belichaamd te kunnen worden in één politieke entiteit, de huidige coalitie, hadden deze twee stromingen behoefte aan een persoon die beide samen kon brengen: Benjamin Netanyahu. Netanyahu wordt vaker wel dan niet afgeschilderd als een opportunist, helemaal sinds zijn juridische dwalingen zich opstapelen. Dit rijmt echter prima met het feit dat Netanyahu zich, al sinds hij begin jaren negentig de gewelddadige demonstraties tegen Yithzak Rabin leidde en iedere overeenkomst met de Palestijnen zou begeleiden, heeft gewijd aan het samenbrengen van een nationalistisch begrip van het Joodse leven en de heiliging van de Joodse natiestaat.

De Joodse Garibaldi

Jabotinsky was een Oekraïens-Joodse dichter, een intellectueel, een zionistisch politiek activist en de grondlegger van het revisionistische zionisme, de ideologie die niet alleen ten grondslag ligt aan de Irgoen en de Lehi (de zionistisch-nationalistische milities die actief waren voordat de staat Israël werd gesticht), maar ook aan Herut ('vrijheid' in het Hebreeuws), de partij die uiteindelijk overgaat in Likoed en waar de ideologische kern van deze beweging het duidelijkst te vinden is. Jabotinsky beschouwde zichzelf als een italofiel na de laatste jaren van de negentiende eeuw in Rome te hebben gespendeerd. Hij schreef: 'Als ik een spiritueel thuisland heb, dan is het Italië [...] al mijn opvattingen over zaken als nationalisme en de maatschappij zijn gevormd door Italiaanse invloeden [...], de legende van Garibaldi, de werken van Mazzini, de poëzie van Leopardi en Josty, hebben mijn oppervlakkige zionisme veranderd van een intuïtie in een wereldbeeld.' Hij werd in 1902 gearresteerd op verdenking van socialistische activiteiten nadat hij een aantal artikelen in het Italiaanse *Avanti!*, het belangrijkste medium van de Italiaanse Socialistische Partij, had gepubliceerd. Na de Kishinev Pogrom (1903), die een schokgolf door de Joodse gemeenschappen in heel Europa stuurde, besloot hij een zionistisch activist te worden. Deze stap leidde hem ook weg van het revolutionaire socialisme. Hij werd een fervent criticus van de Bund, de revolutionair socialistische partij gevormd door mensen uit de Joodse diaspora en de grootste politieke organisatie in Polen en het westen van het Russische Rijk. Hij geloofde dat er maar één enkele oplossing was om de vervolging van Joden in Europa en Rusland tegen te gaan: nationale zelfbeschikking.

Ze'ev Jabotinsky 1935

Tot 1922 was Jabotinsky een van de leiders van de Zionistische Organisatie. Hij richtte zich op het tot stand brengen van een samenwerking met de Britse autoriteiten, die de controle hadden over het mandaatgebied Palestina, en was de man achter de oprichting van een Joods bataljon als officieel onderdeel van het Britse leger ten tijde van de Eerste Wereldoorlog (Jabotinsky zelf had de Russische nationaliteit). Tussen 1917-1918 was Jabotinsky een invloedrijk figuur in zowel zionistische als Britse kringen (zo ontmoette hij de Britse *Minister of War* in 1917). En zo combineerde hij, net zoals zijn tijdgenoot en protofascist Gabriele D'Annunzio, literair werk en ideologische overtuigingen met een militaire en politieke carrière. Aan het einde van de oorlog verhuisde hij naar Jeruzalem en begon hij Joodse bataljons ter zelfverdediging te organiseren, gericht op het beschermen van Joden tegen de aanvallen van de lokale Arabische bevolking, die zich begon te realiseren dat de *jisjoev** een steeds fermere greep op hun land begon te krijgen. In 1920, toen zo'n aanval plaatsvond en de Britten niet ingrepen, hielp Jabotinsky een zich daar gevestigde Joodse gemeenschap te verdedigen. Hij werd daarop gearresteerd. Toen duidelijk werd dat hij het risico liep geëxecuteerd te worden door de Britse autoriteiten, sprongen veel mensen in de bres voor de persoon die bekend kwam te staan als de Joodse Garibaldi (een van de mensen die hem met de meeste toewijding verdedigde was Kook). Deze inspanningen werden beloond en Jabotinsky werd bevrijd: zijn veroordeling tot vijftien jaar gevangenschap door de lokale autoriteiten werd nietig verklaard door het bestuur in Londen.

Rechts in Israël is geboren uit een gevaarlijke combinatie van nationalisme en religie, of beter: nationalisme doordrenkt met religie

Zo begon Jabotinsky met de ontwikkeling van een nieuwe vorm van militair zionisme. Hoewel de grotere instituties (al dan niet halfhartig) geloofden in het sluiten van een overeenkomst met de lokale Arabische bevolking en het samenwerken met de Britse autoriteiten, beweerde Jabotinsky dat 'zo lang de Arabieren zelfs maar het kleinste greintje hoop hebben dat ze ons kunnen verjagen, ze deze hoop niet zullen opgeven voor aardigheden en beloftes van onze kant.' Dit fundamentele verschil in positie tussen hem en de andere leiders van de zionistische beweging werd bekrachtigd toen hij de Zionistische Organisatie eind 1922 verliet.

Na zijn vertrek begon Jabotinsky met het opzetten van een infrastructuur die noodzakelijk was om het monopolie van de Zionistische Organisatie op de Joodse inspanningen in het mandaatgebied Palestina te breken. In 1923 publiceert hij het cruciale essay 'The Iron Wall'. Als we het essay vandaag lezen, vinden we niet alleen de kiemen van de ideologie van de huidige Israëlische regering, maar ook de concrete formulering ervan. Jabotinsky opent het essay, dat hij in het Russisch schreef, met een formulering van zijn positie ten opzichte van de 'lokale Arabische bevolking,' zoals hij de Palestijnen noemt. Hij schrijft dat, hoewel velen hem als een vijand zien, hij dat niet is. Zijn ideologie is gebaseerd op een concreet pragmatisme, niet op haat. Er zijn volgens Jabotinsky twee richtlijnen die moeten worden gevolgd als het gaat om de Joods-Arabische relaties in het mandaatgebied Palestina. De eerste is de erkenning dat de lokale bevolking nooit uit zichzelf zal vertrekken. De tweede is de overtuiging dat de lokale bevolking het verdient om in vrede te leven, maar dat dit wel volledig afhankelijk zal zijn 'van hun relatie tot het zionisme.' Voor Jabotinsky is kolonisatie (zijn term) niet

afhankelijk van de goede wil van de lokale bevolkingen. De simpele reden voor deze positie is de inherente band tussen een volk en het land waarop ze leven. Men heeft geen goede wil als er nieuwelingen aan komen zetten met de bedoeling zich te vestigen, zelfs al zouden ze volledig in vrede komen en alles eerlijk willen verdelen. Jabotinsky geloofde niet dat het voor de Palestijnen anders was, en ook niet dat ze in alle onschuld tot een overeenkomst zouden komen om het land te delen. Ze zijn verbonden met het land en net zo slim als ieder ander mens. Ook zij zagen de bedreiging die de zionistische beweging vormde. Jabotinsky geloofde integendeel dat de mensen die hoopten op het bereiken van een vredige overeenkomst neerkeken op de plaatselijke bevolking. Jabotinsky schrijft dat 'Iedere natie heeft gevochten tegen kolonisatie zolang er ook maar de minste hoop is dat ze de kolonisatie kunnen voorkomen. Dit is ook wat de lokale Arabieren doen en voor altijd zullen blijven doen.'

De tweede helft van de tekst lijkt verdacht veel op Netanyahu's beleid van de afgelopen twee decennia. Gezien het feit dat de Palestijnen nooit zullen instemmen met de massale Joodse immigratiestroom, moet de oplossing worden gevonden in de omliggende Arabische landen. Jabotinsky was, gezien de omstandigheden in 1923, sceptisch over het bereiken van een dergelijke overeenkomst, omdat de prijs die daarvoor betaald moet worden te hoog zal zijn. Dit is echter precies het beleid dat zowel Begin als Netanyahu heeft gevolgd: het marginaliseren van het Palestijnse vraagstuk door een enorme beloning voor vrede met Israël aan te bieden. Begin was bereid om de Sinaï-woestijn terug te geven, een stuk land dat volgens hem nooit tot Groot-Israël had behoord, terwijl Netanyahu in de afgelopen vijftien jaar het Iraanse streven naar regionale hegemonie heeft gebruikt om staten van Marokko tot Saudi-Arabië voor zich te winnen, met het argument dat Israël het grootste obstakel is voor de door Iran gewenste hegemonie.

> Om de immigratiestroom op gang te houden, moet het zionisme een ijzeren muur bouwen die niemand ooit kan doorbreken

Volgens Jabotinsky was het Arabische nationalisme op dezelfde prijs gericht als die het Italiaanse nationalisme wist te winnen: unificatie en zelfbeschikking. Op basis hiervan zal het niet alleen vechten tegen de massale Joodse immigratiestroom, maar ook tegen de Britse en Franse overheersing in het Midden-Oosten. Volgens Jabotinsky zou iedere overeenkomst tussen de Joden en Arabieren leiden tot het einde van de Joodse immigratie. Aangezien het zionisme dat niet kan accepteren, is de enige mogelijke oplossing om de immigratiestroom, tegen de wil van de lokale bevolking in, door te zetten. Om te zorgen dat deze immigratiestroom in beweging blijft, moet het zionisme een ijzeren muur (*iron wall*) bouwen die niemand, en al helemaal niet de Arabische bevolkingen, ooit kan doorbreken.

Jabotinsky wilde de zionistische aspiraties laten zien voor wat ze zijn: de volledige controle over het gehele stuk land. Het zionistische project kan alleen werkelijkheid worden als dit fundamentele verlangen naar buiten wordt gepresenteerd en als het geweld dat daar onvermijdelijk

Beeld Makhno

bij komt kijken, wordt geaccepteerd. Jabotinsky sluit zijn artikel af met twee punten. Als iemand de moraliteit van zijn ideologische overtuigingen betwijfelt, dan zou die persoon geen zionist moeten zijn. Als de moraliteit van het zionisme eenmaal is vastgesteld, hebben de handelingen en de consequenties die daaruit voortkomen geen morele relevantie meer. 'Als het zionisme rechtvaardig is,' schrijft hij, 'dan moet de rechtvaardigheid zegevieren, of iemand het daar nu mee eens is of niet. Als persoon A, B, of C met geweld wil voorkomen dat deze rechtvaardigheid overwint omdat deze rechtvaardigheid tegen hun belangen ingaat, dan moeten zij met geweld worden tegengehouden. Dit is de ethiek, en niets anders.' Dit betekent volgens Jabotinsky niet dat er geen enkele overeenkomst met de lokale bevolking mogelijk is. Omdat de lokale Arabische bevolking een levende natie vormt, zal de volledige controle over het land ergens moeten worden opgeofferd, maar enkel op voorwaarde dat de ijzeren muur het nooit begeeft.

Jabotinsky's radicale pragmatisme en absolute eerlijkheid zijn precies de kenmerken van rechts in Israël. Deze eerlijkheid maakte dat politiek rechts, en dan vooral de liberale kant, eind jaren zeventig een aantrekkelijk alternatief vormde voor de Joodse arbeidersklasse. En het zijn deze stemmen uit de arbeidersklasse (voornamelijk bestaande uit Joden in Arabische landen), die door racisme en economische segregatie door de heersende instituties (voornamelijk bestaande uit Joden uit Oost-Europa) werden buitengesloten van invloedrijke posities, die Likoed in 1977 (en tot 1992) aan de macht brachten als een radicaal alternatief ten opzichte van de status quo. Het vredesverdrag dat Begin met Egypte sloot, of het verdrag dat Netanyahu voor de brute aanval op 7 oktober met Saudi-Arabië probeerde te sluiten, moet dan ook niet gezien worden als een oprechte poging tot het bereiken van vrede of erkenning vanuit de Arabische wereld. Hamas begreep dit en wist de aanvallen zo te timen dat dit verdrag er niet zou komen, omdat ze maar al te goed wisten dat een dergelijk verdrag tussen Israël en de bewaarders van Mecca en Medina zou leiden tot een ondoordringbare ijzeren muur rondom de Palestijnen die het einde zou betekenen voor elke hoop op Palestijnse soevereiniteit.

Jabotinsky's verhaal mag dan gelijkenissen vertonen met het verhaal van D'Annunzio, maar hij laat de Italiaanse protofascistische dichter ver achter zich met zijn politieke scherpzinnigheid en organisatorische vaardigheden. Tot zijn dood in 1940 vormt Jabotinsky niet alleen een alternatief, maar zelfs een grote bedreiging voor de mainstream, meer op consensus gerichte Zionistische Organisatie. Jabotinsky bood voor iedere institutie van de Zionistische Organisatie een goed functionerend alternatief, en vormde de Nieuwe Zionistische Organisatie als een paraplu-organisatie voor al deze instituties. Hij richtte een militaristische jeugdbeweging (Beitar) en ook de Irgoen ('de organisatie' in het Hebreeuws, maar beter bekend onder het acroniem Etsel, wat staat voor 'de militaire organisatie voor Israël') op. De Irgoen presenteerde zich niet alleen als een radicaal alternatief voor de beter georganiseerde en grotere zionistische militaire organisatie de Hagannah ('de verdediging' in het Hebreeuws), maar was ook veel pro-actiever. In 1941 besloten de leiders van de Irgoen, hoewel dit tegen hun principes om niet samen te werken met de Britten inging, om de geallieerden te steunen in hun strijd tegen Nazi-Duitsland. Dit leidde tot een splitsing binnen de organisatie, die leidde tot een nóg radicalere organisatie, de Lehi (acronym voor 'strijders voor de vrijheid van Israël'), die moord op en zelfverklaarde terroristische aanvallen tegen burgers als primaire tactiek gebruikte. De Lehi wilden de Britten uit het mandaatgebied Palestina verdrijven en zochten daarom zelfs contact met Nazi-Duitsland en het fascistische Italië, maar kozen uiteindelijk voor Stalins bolsjewisme.

Atalena, 1948

In 1948 krijgt een jonge officier genaamd Yitzhak Rabin de opdracht om de Altalena, een schip met negenhonderd Joodse immigranten en wapens bestemd voor de Irgoen, te bombarderen. David Ben Gurion, de eerste minister-president van Israël, vreest dat de wapens het geweldsmonopolie van de Joodse staat in gevaar zullen brengen, wat de staat onvermijdelijk kwetsbaar zou maken. Het hoofd van de Irgoen, Menahem Begin, was bereid om de wapens aan het Israëlische leger te geven op voorwaarde dat zijn politieke ideologie de leidraad van het nieuwe leger zou worden, maar verloor de controle over zijn troepen op het schip. In de daaropvolgende strijd besloot Rabin, op bevel van Ben Gurion, het schip te bombarderen. Hierop werd de nieuw gestichte staat direct gezuiverd en werden tweehonderd Irgoen-militanten gearresteerd. Begin houdt nare herinneringen over aan deze gebeurtenissen waar zestien mannen de dood vinden. In 1980 biedt hij namens de Israeli Defense Forces (IDF) en de Israëlische staat zijn excuses aan aan de nabestaanden van de Altalena. In 2011 zegt Netanyahu dat de bomaanslag 'onverantwoordelijk' was, terwijl hij in zijn oppositie tegen de Oslo-akkoorden in de negentiger jaren bleef herhalen dat Rabin, toentertijd minister-president, had besloten de trekker over te halen (en dus altijd een verrader van de Joodse natie was geweest). Ironisch genoeg was de Altalena, een schommel in het Italiaans, de literaire naam van Jabotinsky toen hij nog als journalist in Rome werkte. We kunnen Netanyahu dus zien als de wraak van Altalena.

Een nationale profeet

Het overgrote deel van de ultraorthodoxe Joden was vanaf dag één tegenstander van het zionisme. De relatie van de negentiende-eeuwse orthodoxe Joden ten opzichte van het opnieuw vestigen van nederzettingen in het Heilige Land werd bepaald door het geloof in het bindende karakter van de 'drie eden'. In de *Song of Songs* in de Joodse Bijbel vraagt God de dochters van Jeruzalem

om drie eden af te leggen. Volgens de Talmoed zijn dit de eed om nooit in opstand te komen tegen de naties van de wereld (*Nations of the World*), de eed om het einde der tijden niet aan de naties van de wereld kenbaar te maken noch deze te forceren, en de eed om nooit van Babylon naar het Land Israël te migreren. Hoewel het niet in dit artikel past hier dieper op in te gaan, is het goed te weten dat niet iedereen in de Joodse gemeenschap het bindende karakter van de drie eden accepteert en dat de immigratie naar het Heilige Land, hoewel marginaal, altijd al bestond. Toch symboliseerde dit verhaal het geloof dat door veel orthodoxe Joden, waarvan de overgrote meerderheid zich voor de Tweede Wereldoorlog in Rusland en Polen bevond, wordt gedeeld, namelijk dat een actief georganiseerde immigratie naar Israël, laat staan de oprichting van een Joodse soevereine staat, aan de goddelijke interventie moet worden overgelaten en pas aan het einde der tijden komt.

Vandaar dat de steun voor het zionisme onder orthodoxe Joden minimaal was en hooguit voorzichtig werd geuit, en een groot deel van de orthodoxen vijandig stond tegenover de nationale aspiraties van het zionisme. Als gevolg van een discussie over onderwijs ontstond de eerste organisatie van orthodoxe Joden die wel het zionisme steunde. Toen de Zionistische Organisatie het besluit nam om seculiere vormen van onderwijs op te zetten, besloot een aantal orthodoxe rabbijnen, dat door Herzl bij elkaar was gebracht, zich te organiseren in de Mizrahi-afdeling van het Zionistische Congres onder het leiderschap van de rabbijn Shmuel Mohilever (Mizrahi verwijst hier naar een acronym van Merkaz Ruhani, of 'spiritueel centrum' en niet naar de Hebreeuwse term die Joden uit Noord-Afrika beschrijft). Deze beweging voelde zich geroepen om spirituele en religieuze steun te bieden aan wat zij zagen als het gerechtvaardigde leiderschap van de Zionistische Organisatie door Joden die de geschriften minder strikt naleefden.

Kook herinterpreteert de heilige Joodse geschiedenis met het doel het zionisme te incorporeren als een cruciale stap op weg naar de verlossing

Net daarvoor, en los van de gebeurtenissen hierboven beschreven, hadden de lokale Joodse Ashkenazi-gemeenschappen een welbekend figuur uit de Russisch-Joodse gemeenschap en de hoofdrabbijn van Bauska (nu Letland) uitgenodigd om de hoofdrabbijn te worden van Jaffa en daarmee van de eerste nederzettingen in het deel van het Heilige Land dat onder Ottomaans gezag viel. Die figuur was Abraham Isaac Kook, die daarmee zijn droom in vervulling zag gaan. Als vroege voorvechter van religieus vegetarisme en iemand die de Joodse wetgeving en het Joodse mysticisme op innovatieve wijze wist te interpreteren, werd Kook de cruciale theologische brug tussen natie en religie. Waar de vroege zionistische denkers de beweging zagen als belichaming van de kritiek op de manier waarop Joden in Europa en het Russische Rijk hun religieuze leven leidden, was Kook de persoon die het theologische werk deed om zionisme in te passen in de theologische geschiedenis van het Jodendom. Volgens Kook manifesteren zionisten, of ze nu seculier of religieus zijn, het werk van God. Met het uitvoeren van dit werk zal de verlossing, die aan het einde der tijden werd verwacht, worden bereikt en daarmee zou de Israëlische staat, als deze ooit zou worden opgericht, een nieuw begin vormen – niet alleen in de politieke en sociale geschiedenis van het Joodse volk, maar ook in de religieuze geschiedenis en in de relatie tot God zelf. Het zal niets anders zijn dan het goddelijke teken dat de Joodse Messias zich op korte termijn zal openbaren. *Achalta De'Geula* is het concept in de Talmoed dat de periode ter voorbereiding van de komst van de Messias aanduidt. Volgens Kook is het duidelijk dat de 'Achalta De'Guela zich voor ons aan het ontvouwen is. Het klopt dat deze periode niet vandaag is begonnen, maar sinds het zich onthullende einde zich aan ons heeft vertoond. Sinds de bergen van Israël bomen en fruit voor de mensen van Israël voortbrengen, is de verlossing begonnen.'

Abraham Isaac Kook, 1924

In zijn boek *Orot* ('lichten' in het Hebreeuws) herinterpreteert Kook de heilige Joodse geschiedenis met het doel het zionisme in die geschiedenis te incorporeren als een cruciale stap op weg naar de verlossing. Volgens Kook verlieten de Joodse mensen het het Heilige Land uit angst om een corrupt koninkrijk te stichten. Toch is het land een cruciaal onderdeel van het Joodse bewustzijn, want enkel in Israël zouden de Joden hun relatie tot het goddelijke kunnen vervolmaken en een collectieve apotheose kunnen bereiken. En dus is het opnieuw bezetten van de Oostkust van de Middellandse Zee niet alleen een voorwaarde voor de verlossing van het Joodse volk, maar ook voor de mensheid als geheel. Kook gaat verder en beweert dat Joden in de diaspora niet los kunnen bestaan van de Joden die in het land Israël wonen. Hun bestaan als spirituele mensen is alleen mogelijk zolang ze gevoed worden door het land en de mensen die erop wonen. Het land verlost de Joden niet alleen op spiritueel en emoti-

Beeld Makhno

oneel, maar ook op fysiek vlak. Het biedt de individuele Joden uit de diaspora de mogelijkheid een krachtig lichaam en een krachtige geest te ontwikkelen. Dit is dan ook het voordeel van de zionistische pioniers: dat ze hun lichamen harden en hun geest voorbereiden ondanks dat ze op het gebied van religieuze riten en praktijken niet strikt zijn.

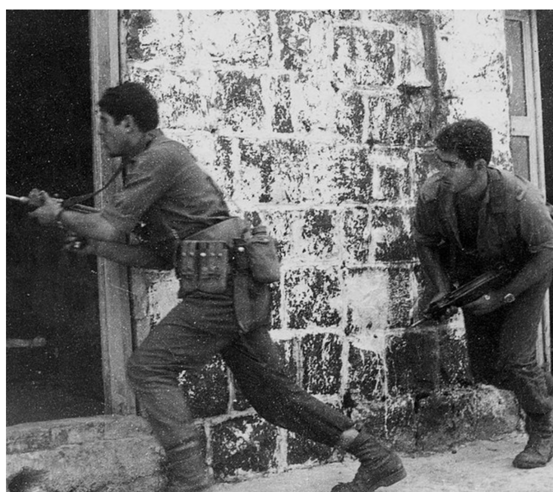
Hoewel de religieuze Joden superieur zijn als het gaat om spirituele ontwikkeling, zijn zij niet bezig met de aardse aangelegenheden die de Joodse pioniers bezighouden. Volgens Kook zal de op handen zijnde Joodse soevereiniteit een licht op de natie schijnen. Vandaar dat de Joodse wederopstanding moet worden geleid door een generatie van Joden die in het land Israël zijn geboren en die daarom, net als die eerste *settlers*, een diepere verbinding met God aan zijn gegaan. De nieuwe, jonge generatie die in Israël is geboren zal, door een seculier bestaan, de weg openen naar een diepere religieuze verlichting. Ze zullen namelijk éénworden met wat volgens Kook het belangrijkste is in het Joodse bestaan: het land zelf. Het is het land dat Joden inzicht kan bieden in de perfectie van het goddelijke principe en Joden dus een kans biedt om een puur en versterkt idee van het goddelijke te delen met de naties van de wereld, die dit idee hebben gecorrumpeerd en verzwakt.

Deze ideeën, die in eerste instantie negatief werden ontvangen door orthodoxe instituties en slechts weinigen van de orthodoxen overtuigden, zijn in het Israël van vandaag de dag de drijvende kracht achter de meest radicale elementen in Netanyahu's coalitie. Zo volgde Bezalel Smotrich, de huidige minister van Economische Zaken, zijn onderwijs in een nationale religieuze *yeshiva* die door Kook zelf was opgezet en waar zijn ideologie het hart van het curriculum vormt (*Yeshivat Merkaz Ha'Rav*). Ook had Itamar Ben Gvir, Israëls minister van Nationale Veiligheid en zonder twijfel een van de meest extreme leden in de huidige coalitie, banden met Kach, ooit een politieke partij die veranderde in een gewelddadige organisatie nadat een van de leden, Baruch Goldstein, 29 moslims vermoordde in de Grot van de Patriarch, niet ver van Hebron. Kach was een vrij rechtlijnige uiting van Joods radicaal nationalisme: agressief, gewelddadig en dodelijk. De oprichter van de partij, de rabbi Meir Kahane, een Amerikaans-Joodse extremist die werd geïnspireerd door de acties van de Irgoen en de Lehi, pleitte ervoor om de Palestijnen met alle mogelijke middelen te verdrijven. Deze twee figuren (Smotrich en Ben Gvir) vertegenwoordigen een versie van extremistisch religieus nationalisme geïnspireerd door zowel Jabotinsky als Kook. In hun optiek moet de nationale politieke strijd met de Palestijnen niet worden opgelost door dialoog, maar zijn alle middelen geheiligd om het conflict voor eens en voor altijd te beëindigen. Volgens Jabotinsky moesten de Palestijnen overal waar ze komen worden tegengehouden, terwijl Kook geloofde dat ze een aanwezige afwezige waren op een land dat niet van hen is. Toch zouden noch Smotrich noch Ben Gvir hun huidige machtsposities hebben kunnen innemen zonder de actieve steun en bescherming van Netanyahu.

De zoon van...

We hoeven niet ver te zoeken om de invloed van Jabotinsky en Kook op Netanyahu te ontdekken. Benzion Netanyahu (1910-2013), de vader van Benjamin, begaf zich op latere leeftijd in de kring van Jabotinsky en werkte op meerdere momenten samen met Kook. Netanyahu senior, een prominente intellectueel en professor in de Joodse geschiedenis aan Cornell University, was een van de meest actieve leden van de vroege revisionistische beweging, de tak van het zionisme die de leer van Jabotinsky

aanhangt en volgt. Netanyahu senior besloot vanwege zijn academische activiteiten geen actieve politieke carrière in Israël na te streven, maar steunde de politieke carrière van zijn tweede zoon wel onvoorwaardelijk.
Netanyahu is de langstzittende minister-president van Israël. In zijn jaren als minister-president heeft hij alles gedaan wat in zijn macht lag om de eerdergenoemde ijzeren muur te bouwen. Denk hierbij aan het versterken van Israëls militaire industrie, het verstevigen van de macht over de Bezette Gebieden, het constant ondersteunen en versterken van Kooks volgelingen, de nationalistische religieuze settler-beweging die illegale nederzettingen sticht. Omdat hij niet aan de macht was tijdens de jaren waarin het ontruimingsplan (*Disengagement plan*) werd uitgevoerd, waarbij Israël de politieke controle over Gaza opgaf en de illegale nederzettingen liet ontruimen, kon hij zich tegenover de (vooral nationalistisch-religieuze) settlers opwerpen als de leider die hun nooit zou verraden. Dit werd gezien als een standpunt dat tegenovergesteld was aan dat van Ariel Sharon, die voelde dat de controle over de Bezette Gebieden niet onverminderd voortgezet kon worden. Netanyahu zag zijn kans schoon en werd later weer verkozen, waarna hij een ideologische zet deed die deed denken aan wat Orbán in Hongarije deed: het langzaam uithollen van democratische instituties en het constant benadrukken van een specifieke op een gevaarlijke mix van nationalisme en religie gebaseerde nationale identiteit. Netanyahu gebruikte vervolgens iedere mogelijke list (*greenwashing*, *pinkwashing* enzovoorts) om zich naar het Westen en de Joden in de diaspora te presenteren als liberaal, terwijl hij er tegelijkertijd alles aan deed om de positie van nationalistisch-religieus rechts te versterken en zijn controle over de Westelijke Jordaanoever te intensiveren. Waarom de Westelijke Jordaanoever? Omdat dit stuk land wordt genoemd in de Bijbel van Genesis tot aan Davids Koninkrijk. Judea en Samaria, zoals de Westelijke Jordaanoever genoemd wordt door hen die de kolonisatie ervan propageren, is een directe verwijzing naar de Bijbelse mythe die een spirituele, nationale soevereiniteit voorstaat zoals die door Kook werd gepredikt.

Benjamin Netanyahu (rechts), 1971

Hoewel Netanyahu zich blijft presenteren als gematigd, blijkt hij in alle gevallen juist radicaler

De huidige dynamiek binnen extreemrechts in Israël vertoont gelijkenissen met de dynamiek die zich ontwikkelt tussen Marine Le Pen en Eric Zemmour en Le Pens nicht Marion Maréchal-Le Pen. Doordat laatstgenoemden het op zich nemen om uiting te geven aan de radicaliteit van de eerstgenoemde, kan Marine Le Pen zichzelf neerzetten als de gematigde, niet-religieuze versie van Zemmour en Maréchal-Le Pen . De relatie tussen Netanyahu en Smotrich is vrijwel identiek, en beiden profiteren van het feit dat Netanyahu (met uitzondering van de periode tussen 2020-2021) al twintig jaar aan de macht is. Hoewel Netanyahu zich constant blijft presenteren als gematigd, blijkt hij in alle gevallen, en met name in de conflicten die hij met de militaire leiders van de coalitie heeft gehad, juist radicaler. Netanyahu is in geen geval een gematigde of institutionele figuur. Hij is zo radicaal als maar zijn kan. Toch heeft hij, in tegenstelling tot Kahane en Smotrich, het lange pad gekozen om een Joodse autoritaire staat vorm te geven, waarin Palestijnen hoogstens gezien worden als tijdelijke derderangsburgers. Zo lijkt het Israël van vandaag de dag op Hongarije, en misschien wel op het Frankrijk of Nederland over twintig jaar. Nieuw-rechts kiest voor de langere weg: als het eenmaal aan de macht is gekomen, zal het nooit meer loslaten. Het maakt gebruik van ieder mogelijk middel om democratische instituties op de lange termijn uit te hollen en het verliest het uiteindelijke doel nooit uit het oog omdat het is gebouwd op een ideologie die al lang in ontwikkeling is. Ⓐ

Noten
* Met jisjoev wordt het Joodse deel van de bevolking in Palestina vóór de stichting van de Israëlische staat aangeduid.

DE ZES VAN LA SUIZA: SYNDICALISME IS GEEN MISDAAD

Zes leden van de anarchosyndicalistische vakbond CNT, waarvan vijf vrouwen, hangt een gevangenisstraf van drie en een half jaar boven het hoofd. De zes waren in 2017 betrokken bij een campagne van de CNT Gijón (Asturië, Spanje) tegen de slechte arbeidsomstandigheden bij de banketbakkerij La Suiza. Een van de zes was hier ook werkzaam.

Tekst
Hannie Schaft

In 2017 neemt een werker bij La Suiza contact met de CNT op omdat zij de erbarmelijke werkomstandigheden bij dit bedrijf zat is. De lijst met klachten is lang: overuren die niet uitbetaald worden, vakantiedagen die niet opgenomen kunnen worden, een zeer onveilige werksfeer waarbinnen seksuele intimidatie en pesterijen voorkomen, en buitensporige werkdruk tijdens zwangerschap. Activisten van de CNT proberen aanvankelijk contact op te nemen met de eigenaar. Wanneer hij niet reageert wordt tot actie overgegaan.

Tijdens het conflict met La Suiza zijn er geregeld protesten voor de deur van hun vestiging. Hierbij worden onder andere flyers uitgedeeld om het publiek, en dus potentiële klanten, op de uitbuiting binnen het bedrijf te wijzen. Dit is een gebruikelijke tactiek van de CNT en veel andere strijdbare vakbonden. Op dat moment zijn er in Gijón verschillende acties en campagnes van de CNT gericht op horeca en *hospitality*-bedrijven in de stad. Een sector waar precaire arbeid de norm is en de organisatiegraad traditioneel laag.

Vanaf het begin van het conflict proberen de eigenaar en zijn familie via meerdere rechtszaken tegen de activisten hun gelijk te halen. Bij verschillende acties worden activisten door de politie gearresteerd en dus ook geïdentificeerd. Dit wordt wel een campagne van *lawfare* genoemd: door middel van een reeks aanklachten op verschillende, vaak bizarre, gronden wordt geprobeerd de activisten het zwijgen op te leggen. In Spanje wordt deze tactiek door (extreem)rechts en de bazen wel vaker tegen linkse activisten gebruikt. In dit geval werden de aanklachten aanvankelijk telkens ongegrond verklaard. Tot de zaak voor de beruchte, zeer rechtse, rechter Lino Rubio Mayo verscheen. Hij veroordeelde uiteindelijk een zestal activisten tot 3,5 jaar gevangenisstraf en in totaal € 150.000 schadevergoeding voor zogenaamde 'morele schade'. De werkneemster van La Suiza kon zelf niet meedoen aan de publieke acties vanwege haar gezondheid, maar werd alsnog tot 3,5 jaar gevangenisstraf veroordeeld.
Dit was natuurlijk een grote klap én een aanval op fundamentele vak-

We worden veroordeeld omdat we vrouwen zijn die voor vrouwen zorgen, omdat we de belichaming zijn van wederzijdse hulp, omdat we weigeren stil te zijn. Ze veroordelen ons omdat we ons niet conformeren, omdat noch onze lichamen, noch onze waardigheid te koop zijn. Ze veroordelen ons omdat we, zelfs als we met angst worden geconfronteerd, niet terugdeinzen.

bondsrechten, maar de anarchistische beweging heeft in Spanje al wel voor hetere vuren gestaan en is met een zekere mate van repressie helaas wel bekend.

Volgend op de uitspraak werd een campagne voor vrijspraak gestart en een solidariteitsgroep, de *sofitu*, opgericht. Deze houdt zich bezig met het organiseren van praktische steun, zoals demonstraties en het inzamelen van geld, maar houdt ook het psychisch welzijn van de getroffenen in de gaten. In 2021 werden de zes dus aanvankelijk veroordeeld vanwege de belemmering van de rechtsgang en *coercion* (het zogenaamde 'onder druk zetten'). De voormalige werkster van La Suiza spande ook een zaak aan tegen haar voormalige baas vanwege seksuele intimidatie, maar de rechtbank vond geen sluitend bewijs om hem te kunnen veroordelen.

Toen de zaak eind september 2022 werd voorgedragen om in hoger beroep te gaan was er een grote demonstratie in de straten rondom het hooggerechtshof in Madrid. Hierbij waren duizenden mensen aanwezig die opriepen tot vrijspraak en tegen het criminaliseren van de vakbondsstrijd. De zaak kreeg landelijke bekendheid en tal van collectieven en organisaties verklaarden zich solidair. De zaak is nu al sinds eind 2022 in hoger beroep en nog steeds is er geen definitieve uitspraak. Zo lang in onzekerheid leven is natuurlijk niet makkelijk, juist daarom is er constant aandacht en solidariteit nodig. Niet alleen om druk uit te oefenen, maar ook om te laten weten dat degenen die nu door repressie getroffen worden, niet alleen zijn.

Je kunt de Zes van La Suiza steunen door solidariteitsacties te organiseren en hun manifest te ondertekenen. Deze vind je via hun website, 6delasuiza.info. Donaties zijn ook welkom; deze kunnen overgemaakt worden naar: CNT Xixón, ES53 3058 5901 0127 2001 2553 onder vermelding van 'Sofitu 6 de la Suiza'. Ⓐ

De giftige olievlek die NAVO heet

Onlangs bereidde NAVO-woordvoerder admiraal Rob Bauer ons voor op een soort level 1-paraatheid van bevolking in oorlogstijd. Kennelijk achtte de organisatie de tijd nu rijp slagkracht te tonen voor verdere militarisering van de samenleving.* De demissionair minister van Defensie, sociaalliberaal Kajsa Ollongren, onthaalde de dreigementen met groot begrip en steun, volkomen volgens de politieke lijn die zij gedurende haar bewind heeft gevoerd. Dat beleid kenmerkte zich door dienstbaarheid aan de Verenigde Staten, volledige steun aan de uitputtingsoorlog in Oekraïne en mediabeleid waarbij andere opties (met name onderhandelingen) onbespreekbaar werden gemaakt.

Tekst Hector Reban   Beeld collectie IISG

De vraag was uiteraard wat men nu eigenlijk met dit spektakelstukje voor ogen had. Had Rusland het toch klaargespeeld zijn kleine buur volledig te overrompelen en was het land klaar door te stomen naar Lissabon? Had China het defensiebudget vertienvoudigd en een invasievloot richting Taiwan gestuurd? Hadden IS, de Moslimbroederschap, Boko Haram en Al Qaida een sinister wereldwijd bondgenootschap afgesloten? Of zouden wellicht andere motieven ten grondslag liggen aan het luiden van Bauers alarmklokken?

Vitale belangen

Om die vraag te beantwoorden is het misschien goed weer eens wat scherper te kijken naar het wezen van de NAVO, allereerst door een klein historisch overzicht te geven van de ontwikkeling van dit militaire bondgenootschap in de laatste tientallen jaren.

Na de val van de Muur was een permanente Amerikaanse aanwezigheid in Europa van vitaal strategisch belang, vond de VS zelf. Daarom was het overleven van de NAVO één van de grootste uitdagingen waarvoor de beleidsplanners zich gesteld zagen, zo bleek onder meer uit strategische stukken, bijvoorbeeld de *Defence Planning Guidance '94-'99* uit 1992. Het begrip 'vredesdividend' speelde eigenlijk nooit een rol in Amerikaanse beleidskringen en er is zeker nooit sprake van geweest de organisatie op te doeken.

Feitelijk stond uitbreiding al direct op de agenda. Of er nu wel of geen overeenkomst met Gorbatsjov was gesloten dat de NAVO "geen inch naar het oosten" zou opschuiven in ruil voor unificatie van Duitsland, is altijd een heikele kwestie geweest. Mary Sarotte, professor Geschiedenis aan de Johns Hopkins University, deed uitgebreid onderzoek en vond dat er weliswaar geen geschreven deal was, maar dat die belofte wel was geïmpliceerd. Met behulp van handig maar bedrieglijk gemanoeuvreer en de omkoping van de Sovjets met Duitse marken werden formele toezeggingen vermeden.

Hegemonie zou met name moeten worden gevestigd in de klassiek instabiele regio's Europa en Oost-Azië. Doel was dan ook nooit een pan-Europese veiligheidsarchitectuur in samenwerking met Rusland toe te staan, want dat zou de NAVO, en dus de VS, te veel buitenspel zetten, zo verklaarde George H. W. Bush al aan de Franse president François Mitterrand. Dat is een politieke lijn waar miljoenen Europeanen binnen en buiten Oekraïne nu en in de komende tientallen jaren de tol voor gaan betalen.

Van 'humanitair ingrijpen' in Joegoslavië naar het Oekraïense slachthuis

Een nieuw bestaansrecht werd snel gevonden, met behulp van het leerstuk van de humanitaire interventie dat zogenaamde *out of area operations*, ofwel NAVO-optreden buiten de eigen gebiedsgrenzen, zou kunnen rechtvaardigen. Het opbreken van Joegoslavië, waarbij het verenigde Duitsland met versterkte ambities een hoofdrol vervulde, werd een kans die door de VS kunstig werd gemanipuleerd.

De VS greep in het proces in door steun te geven aan Bosnische zelfbeschikking om controle te krijgen over het intra-Europese conflict en de Duitse *Alleingang* te bezweren. Verzelfstandiging van een Bosnische staat zou onherroepelijk leiden tot een oorlog tussen de verschillende etnische groepen, maar was wel een goede basis om de NAVO, en dus de VS in Europa, van nieuwe stootkracht te voorzien. Het leverde na zeven jaar oorlog uiteindelijk hernieuwde acceptatie op voor Amerikaans 'ouderlijk toezicht' over Europa, een nieuwe verantwoordelijkheid voor optreden buiten het eigen grondgebied en Kosovo als NAVO-protectoraat.

Meer out of area operations volgden in Afghanistan (2001) en Libië (2011). Voor Afghanistan werd artikel 5 van het NAVO Handvest uitgebreid om ook te gelden voor een aanval door niet-statelijke agressors (Al Qaida) op één van de verdragslanden. Ondertussen werd wel de soevereiniteit van de Afghaanse staat opzij geschoven, in weerwil van de uitgesproken aanhankelijkheid aan dit kernbegrip van de internationale betrekkingen.

In Libië werd uit zogenaamde humanitaire overwegingen onder westerse druk een *no-fly zone* ingesteld, gehandhaafd door de NAVO. Volgens Alan Kuperman, onderzoek en professor aan de University of Texas, vielen de vernietiging en het aantal doden vele malen groter uit, juist dóór het ingrijpen van de NAVO.

Al vanaf de top in Boekarest in 2008 rolde Europa formeel het Oekraïense drama in, toen aan Oekraïne (en Georgië) NAVO-lidmaatschap werd beloofd. Het was allang duidelijk wat de consequenties zouden zijn. Veel experts op het gebied van internationale betrekkingen, politici en anderen waarschuwden voor de gevaren en rode Russische lijnen. Het meest opvallend was de naar Wikileaks gelekte informatie van toenmalig VS-ambassadeur in Rusland, William Burns, waarin hij exact de ontwikkelingen voorspelde zoals die sinds die periode hebben plaatsgevonden.

Het is duidelijk dat in het proces naar de Oekraïne-oorlog bewuste keuzes zijn gemaakt op basis van een langdurig beleidsvisie, waarbij de kosten in mensenlevens en vernietiging niet zijn meegenomen en worden afgewenteld op anderen.

Het is duidelijk dat in het proces naar de Oekraïne-oorlog bewuste keuzes zijn gemaakt op basis van een langdurig beleidsvisie, waarbij de kosten in mensenlevens en vernietiging niet zijn meegenomen en worden afgewenteld op anderen. Er zijn genoeg baten: revitalisering van de NAVO na het Afghanistan-debacle, de aansluiting van Zweden en Finland en de ophoging van de defensiebudgetten in de Europese landen. Bovendien is de importantie van de VS in Europa weer versterkt, wat van groot belang is met het oog op de eenheid die de VS nodig heeft voor de volgende uitdaging.

Vooruitzichten
Die volgende uitdaging zou China moeten zijn, zo bleek op de NAVO-top in Madrid in 2022. Uit het *NATO 2022 strategic concept* dat na de top werd opgesteld, viel genoeg te distilleren. De intentie leek te zijn de NAVO te herstructureren naar een anti-Chinese alliantie, langs lijnen van confrontatie die door de VS (en het Verenigd Koninkrijk) worden uitgezet.

Ook nu was er weer een aantal uitbreidingen van het takenpakket. Artikel 5 zou al kunnen worden aangeroepen na 'hybride' cyberaanvallen. Daarnaast werd het begrip 'regionale veiligheid' opgerekt naar onder meer kwesties op het gebied van fossiele brandstof, wereldwijde handelsroutes, pandemische paraatheid en digitale media (waarschijnlijk de bestrijding van onwelgevallige meningen onder het kopje *fake news* en andere *psyops*).

Bijzonder angstaanjagend was in dit perspectief het opzetten van een NAVO-innovatiefonds, dat toegepast wetenschappelijk onderzoek zou gaan ondersteunen. Voorbeelden van onderzoeksgebieden zijn Kunstmatige Intelligentie, bijvoorbeeld voor observatiesystemen die onbemande vliegtuigen aansturen (*slaughterbots*), *big-data* verwerking (sleepnettechnologie), biotechnologie en andere wetenschappelijke velden die nuttig zijn vanuit strategisch oogpunt.

In hetzelfde strategische document werd ook de *360 degrees approach* gelanceerd. Vrij vertaald: we kijken alle kanten op; we bemoeien ons met de hele wereld; we zien geen onderscheid meer tussen eigen gebied en buitengebied. Dat zou bijvoorbeeld betekenen dat Europese landen onder NAVO-vlag mede mogen opdraaien voor de imperialistische avonturen van de VS in de Stille Oceaan en de Zuid-Chinese Zee.

'And all they want is your money'
Volkomen treurig is dat in het NAVO-document slechts één enkele zin zou kunnen worden uitgelegd als een echte vredestaak. Het document ademt verder vooral confrontatie en oorlogszucht, en wordt door critici dan ook de *West against the rest policy* genoemd.

Het besluitvormende sluitstuk van deze agenda vond plaats tijdens de NAVO-top in Vilnius in juli 2023. Vooraf had minister van Buitenlandse Zaken Hoekstra al een toespraak vol ronkende retoriek gehouden, waarin natuurlijk de glorieuze overwinning in de Tweede Wereldoorlog aan de hand van onze Amerikaanse heilstaat niet mocht ontbreken.

Ook Nederland zou minimaal(!) 2% van haar BBP aan militaire uitgaven gaan besteden. Men bleek graag bereid te betalen voor de eigen vazallisering

Er kwam een volledig akkoord, waarbij iedereen zich committeerde aan de krachtige oproep voor hogere financiële bijdragen, zoals in het concept van 2022 werd benadrukt. Ook Nederland zou minimaal(!) 2% van haar Bruto Binnenlands Product (BBP) aan militaire uitgaven gaan besteden. Men bleek graag bereid te betalen voor de eigen vazallisering.

Nu de Amerikanen door de opkomst van andere naties en blokken hun machtspositie zien afbrokkelen, wordt overgeschakeld van hyperglobalisering naar beperkte globalisering, waarbij concurrenten kunnen worden uitgesloten, bestraft en bestreden. Het NAVO-takenpakket kan daarmee nog veel omvangrijker worden, aangezien er zelfs plannen zijn een soort financiële NAVO te koppelen aan het voeren van handelsoorlogen en het en het handhaven van sancties. Dat betekent enorme kosten voor de Europese bevolking, zowel wat betreft voedsel- en brandstofprijzen en dergelijke als verhoogde defensiebudgetten.

Er is feitelijk een soort arbeidsdeling tussen de EU en de NAVO ontstaan, waarbij de eerste ondergeschikt is aan de laatste. De EU zou eigenlijk drie taken op zich moeten nemen om de VS bij te staan in de mondiale strijd:

- Een financiële taak: bijdragen aan zowel militaire als niet-militaire kosten van vooruit verdedigende machtsprojectie;
- Een politiek-administratieve taak: bijvoorbeeld *social engineering* om aan te sluiten civiele maatschappijen en staten rijp te maken voor de liberaal-kapitalistische democratie;
- Een economische taak: 'isonomie' bewerkstelligen, oftewel nationale markten van nieuwe NAVO-leden gelijkschakelen en 'anti-corruptiebeleid' om bevoorrechting van conflicterende lokale belangen tegen te gaan.

Palestina en Houthi's
De Hamas-operatie tegen Israël op 7 oktober 2023, een actie die de kiem in zich draagt een regionaal conflict te laten ontbranden, heeft westerse aandacht terug naar het Midden-Oosten gebracht. Netanyahu probeert direct de Iraanse kaart te spelen, waarmee hij overtuigend de hele westerse wereld en een aantal Arabische bondgenoten mee zal kunnen krijgen. Daar zal ook de NAVO zich gemakkelijk in (willen) laten betrekken en het is afwachten in hoeverre relatief kleine tegenacties tegen overmatig Israëlisch geweld zullen worden misbruikt voor verdere verspreiding van oorlogsgeweld.

De lijn van NAVO-leider VS is helder – en daarmee ook die van Nederland, dat zich in de *slipstream* van de grote bouvier stelselmatig opstelt als het gehoorzaamste keffertje. In het vernietigingskamp Gaza mogen de Israëliërs vrijwel ongestoord hun gang gaan – vrijwel, want zij ontvingen wel een brief van de Amerikanen (compleet gekopieerd door ons ministerie van Buitenlandse Zaken) dat ze het niet al te bont moeten maken. Zonder daar uiteraard verder een echte grens of consequenties aan te verbinden.

Wat echter wel op directe afstraffing kan rekenen, zijn de steunacties van de Jemenitische Houthi-rebellen tegen (pro-)Israëlische schepen op de vaarroute door de Rode Zee. De Houthi's, volgens Netanyahu ook een willoos in-

strument van de lange arm van Teheran, vechten al sinds 2015 tegen een Saudische invasiemacht, die met actieve wapensteun van de VS de Jemenitische samenleving heeft ontwricht, met talloze doden en ernstige hongersnoden tot gevolg.

Volgens de *NATO 2022 Strategic Concept* – maar ook al eerder, gezien de acties tegen Somalische piraten – zijn handelsroutes in de regio 'van vitaal strategisch belang'. Daarmee zijn zij dus, zonder enige vorm van jurisdictie en zonder instemming van de VN, *de facto* ingekaderd als westers en dus NAVO-werkterrein. Bommen zijn alweer gevallen.

De legitimiteitsvraag
Om *de jure* NAVO-uitbreidingen te rechtvaardigen wordt doorgaans de mythe van zelfbeschikking aangeroepen. Maar ook de essentie van dat begrip verdwijnt vaak in de oorlogsmist. Want wie binnen de aansluitstaat beschikt nu eigenlijk over zichzelf? De kleine pro-westerse kliek of de overgrote meerderheid van de bevolking? Een Oekraïense politicoloog van de Universiteit van Berlijn, Volodymyr Ishchenko, laat in zijn onderzoek zien dat steun voor aansluiting bij de NAVO in Oekraïne tijdens de Boekarest-top slechts rond de 13% lag en zelfs na de Russische inval de 50% nog niet heeft gehaald.

Internationale verdragen staan boven de nationale wet, zodat het van groot belang is dat ze op basis van gelijkwaardigheid worden afgesloten. Het NAVO-verdrag is er per definitie op gericht om zichzelf ondergeschikt te maken aan de militaire commandostructuur van een andere staat. De bevolking wordt voornamelijk buitenspel gezet bij deze onderwerping, zie bijvoorbeeld ook de benadering zonder tussenkomst van een volksstemming die de Finse en Zweedse regeringen onlangs hebben toegepast. Allesbehalve zelfbeschikking zet de toon.

Om terug te komen op de toespraak van admiraal Bauer: ironisch genoeg waarschuwen ongekozen NAVO-officieren, in dienst van een door een andere staat geleide commandostructuur, voor 'aanvallen tegen de democratie'.

Het is zeer waarschijnlijk dat deze paniekzaaierij werd aangekondigd om als schaamlap te dienen om nog meer collectieve fondsen over te brengen naar *the production of waste* in de wapenindustrie en de agenda van een afbrokkelende hegemoniale macht in economische neergang.

De recente geschiedenis van de NAVO leert dat het bondgenootschap er niet is voor mensenrechten, niet voor wereldvrede en eigenlijk ook niet voor verdediging. De NAVO is vanuit kritisch perspectief een keihard politiek vehikel voor de controle van Europa onder de knoet van het Amerikaans geleide imperium en het model van (beperkt) wereldmarktkapitalisme. Bovendien ondermijnt de organisatie de Verenigde Naties.

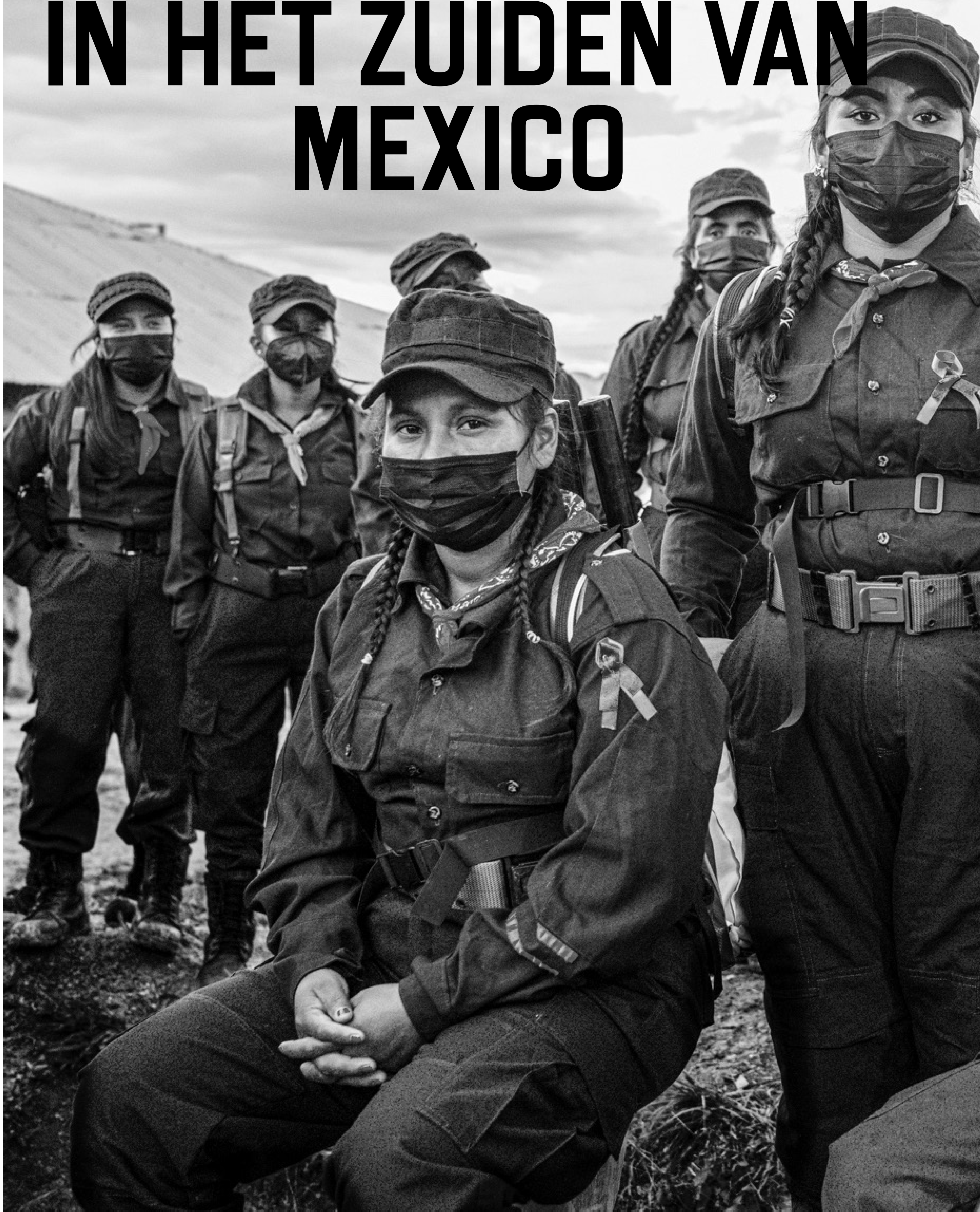
De NAVO is vanuit kritisch perspectief een keihard politiek vehikel voor de controle van Europa onder de knoet van het Amerikaans geleide imperium en het model van (beperkt) wereldmarktkapitalisme.

De alliantie ontwikkelt zich als een kleverige, giftige olievlek, die geen enkele grens kent en zich langzaam uitbreidt over alle sectoren van ons leven. De legitimiteitsvraag zou in een gezond politiek klimaat een normale kwestie zijn. Dat die vraag nooit wordt gesteld verdient zonder meer een aparte studie. Ⓐ

Noten
* Veel van dit artikel is gebaseerd op: Grey Anderson (red.), Natopolitanism: *The Atlantic Alliance since the Cold War* (Londen 2023).

De voledige notenlijst kan worden opgevraagd bij de redactie.

MEGAPROJECTEN IN HET ZUIDEN VAN MEXICO

LOKKEN VERZET UIT VAN INHEEMSE GEMEENSCHAPPEN

In de aanloop naar de verkiezing van 2018 werd de Mexicaanse presidentskandidaat Andrés Manuel López Obrador (ook verkort tot AMLO) in één adem genoemd met progressieve politici zoals Bernie Sanders of Jeremy Corbyn. Hij kondigde hervormingen aan in het onderwijs, hogere pensioenen, een verdubbeling van het minimumloon en een meer toegankelijke gezondheidszorg. Met zijn verkiezingsleuze 'Eerst de armen!' won hij de harten van veel Mexicanen. In de loop van zijn presidentschap, toonde AMLO een ander gezicht. Hij rolde verschillende industriële megaprojecten uit die erg destructief bleken voor de mens en de natuur. De beloftes van vooruitgang, werk en ontwikkeling betekenen voor de inheemse gemeenschappen uitbuiting, landroof en schendingen van mensenrechten. Dit jaar trekken de Mexicanen opnieuw naar de stembus. Het is maar de vraag of verkiezingen verandering zullen brengen. Tekst Egmont Ruelen Beeld Makhno

De Tren Maya

Vijf jaar geleden luidde López Obrador het startschot voor de bouw van een nieuwe treinverbinding van Cancún in de staat Yucatán tot de archeologische site van Palenque in de staat Chiapas. Het nieuwe project werd de Tren Maya (Maya-trein) gedoopt en moet toeristen uit Cancún naar de verschillende historische Maya-sites in het binnenland lokken. Met een traject van 1550 kilometer brengt de trein volgens de president werk, ontwikkeling en dus sociale rechtvaardigheid. Deze lijken broodnodig in een land waar meer dan een derde van de 128 miljoen inwoners in armoede leeft en de rijkste tien procent ongeveer twee derde van al de rijkdom beheert.

Onherstelbare schade aan de natuur

Hoewel de president had gezworen dat bij de bouw van de trein geen enkele boom zou sneuvelen, werden in de eerste fase ongeveer elfduizend hectare gekapt in het op één na grootste regenwoud van Amerika. Volgens Greenpeace Mexico doorkruist en bedreigt de trein twintig beschermde natuurgebieden. In Quintana Roo worden door boringen en verstevigingen van fundamenten ondergrondse rivieren, grotten en galerijen, die over honderden kilometers met elkaar in verbinding staan, vervuild. Het zijn uiterst gevoelige en kwetsbare ecosystemen waarvan nog maar tien tot vijftien procent in kaart is gebracht. Deze *cenotes* zijn de belangrijkste bron van drinkwater voor miljoenen mensen.

Meer dan enkel een trein

'Over het hele traject neemt de speculatie van gronden en de ontwikkeling van toeristische infrastructuur toe. In Mérida worden 5500 nieuwe hotels en toeristische verblijven gepland, naast commerciële centra, restaurants en golfbanen,' verklaart Anna Fernandez López van het Mexicaans-Duitse onderzoekscollectief Recherche AG, dat de impact van de trein in beeld bracht. Volgens het Mexicaans ministerie voor Toerisme kan het aantal toe-

risten dat jaarlijks het zuiden van het land bezoekt door de Tren Maya oplopen van 17 miljoen tot 73 miljoen. De vraag naar drinkbaar water zal onhoudbaar worden. 'De grootste fout die we kunnen maken, is om de Tren Maya enkel als een trein te zien,' verklaart Anna. Uitgestrekte monoculturen van soja nemen nu al toe langs het traject van de trein. In de vijf zuidelijke staten zijn 75 nieuwe energieprojecten gepland, van grote windmolenparken en zonneparken tot de ontginning van fossiele brandstoffen in de Golf van Mexico.

De grootste fout die we kunnen maken, is om de Tren Maya enkel als een trein te zien

Inheemse gemeenschappen onder druk

Eind 2019 organiseerde de president een consultatieronde van lokale en inheemse gemeenschappen die de directe impact van de Tren Maya zouden voelen. De consultatie bevroeg slechts een kleine fractie van de betrokken gemeenschappen. Een rapport van de commissie voor de mensenrechten van de Verenigde Naties (VN) merkt op dat de bevragingen erg kort waren, vertalingen naar de verschillende Maya-dialecten, als ze er al waren, erg gebrekkig en dat de gepresenteerde informatie alleen betrekking had op de mogelijke voordelen van het project en niet op de negatieve gevolgen. 'Het mag niet verbazen dat de bevraagde gemeenschappen hun instemming uiten met het project om aandacht te krijgen voor basisbehoeften zoals water, werk, gezondheidszorg en onderwijs,' besluit het rapport van de VN. In Mexico heeft meer dan de helft van de bevolking geen toegang tot een betrouwbare bron van drinkbaar water. Het betreft vooral rurale, inheemse gemeenschappen. De structurele verwaarlozing van deze gemeenschappen is een erfenis van het koloniale tijdperk. De diepgewortelde discriminatie en het structureel racisme zijn, ondanks belangrijke politieke omwentelingen, zoals de Mexicaanse Revolutie, nog steeds aanwezig.

De onderzoeksgroep Project on Organization, Development, Education and Research (PODER) documenteerde onwettige en gedwongen uitzettingen in verschillende dorpen op het traject van de trein. Gemeenschappen worden onder druk gezet om collectieve gronden te verkopen door middel van fraude, geweld, doodsbedreigingen en zelfs moord.

Besparingen en nationale veiligheid

Midden mei 2022 en opnieuw in februari van dit jaar beval de rechterlijke macht de definitieve stillegging van de werken aan de Tren Maya, uit bezorgdheid voor 'imminente en onherstelbare schade' aan de natuurlijke omgeving. In juli 2022 decreteert de president dat de Tren Maya van 'strategisch belang' is en een project van 'nationale veiligheid'. In hetzelfde decreet vertrouwt hij de verdere bouw en de uitrol van de trein toe aan het Mexicaanse leger en negeert de uitspraken van het Mexicaanse Hooggerechtshof.

Voor Anna is dit een zeer gevaarlijke evolutie. 'Elke kritiek op het project gaat nu in tegen de nationale veiligheid. Een *carte blanche* voor verdere repressie en schendingen van mensenrechten.'

Het oorspronkelijk budget van 142 miljard pesos (ongeveer 7,5 miljard euro) voor de bouw en de uitrol van de trein liep begin 2024 op tot 482 miljard pesos (ongeveer 26 miljard euro). Dit staat in schril contract met besparingen van ongeveer 35 miljard pesos (1,8 miljard euro) in de *seguro popular*, het Mexicaanse gezondheidszorgsysteem. Ook NGO's, zoals vluchthuizen voor vrouwen en inheemse coöperatieven zagen hun budget smelten als sneeuw voor de zon. Het budget voor de Mexicaanse natuurparken werd gedecimeerd met 75%. Toch behoudt de president zijn populariteit. Hij krikte het minimumloon op en voorzag in directe financiële steun voor de meest behoeftige Mexicanen. Sociale wetenschappers wijzen er echter op dat door te besparen op gezondheidszorg en onderwijs de arme bevolking uiteindelijk slechter af zal zijn.

De Corredor Interoceánico

De president riep ook andere megaprojecten zoals de Corredor Interoceánico (interoceanische corridor) uit tot projecten van nationale veiligheid en gaf deze in handen van het leger of de marine. Met de Corredor wil de Mexicaanse president de Stille Oceaan met de Atlantische verbinden. Door de klimaatverandering droogt het kanaal van Panama op en dus zoeken de globale markten andere verbindingswegen. Aan de Isthmus van Tehuantepec is Mexico op zijn smalst. De spoorlijnen worden vernieuwd, er komen nieuwe snelwegen en bestaande worden verbreed. Nieuwe pijpleidingen moeten petroleum en aardgas uit de Golf, Texas en Midden-Amerika aanvoeren. Er komen 35 grote industriële parken, nieuwe windmolenparken en tien openluchtmijnen van Canadese mijnbouwbedrijven.

Een derde megaproject van president AMLO is het bouwen van een nieuwe olieraffinaderij in Dos Bocas aan de Mexicaanse Golf, waar de meeste olievelden en boorplatformen te vinden zijn. De productie van ruwe aardolie door het staatsbedrijf PEMEX is sindsdien terug toegenomen, na een historische dip. Mexico staat op de vierde plaats als olieproducent van het Amerikaanse continent, na de Verenigde Staten (VS), Brazilië en Venezuela.

'Je kan deze drie projecten (de Tren Maya, de Corredor en de raffinaderij van Dos Bocas) niet los van elkaar zien,' vertelt Mario, woordvoerder van La Asamblea de los Pueblos Indígenas del Istmo en Defensa de la Tierra y el Territorio (APIIDTT), één van de vele inheemse organisaties in Oaxaca en Veracruz die zich verzetten tegen de bouw van de Corredor. 'De vernieuwde treinsporen zullen de Corredor met de Tren Maya verbinden. Het is een gigaproject dat het hele zuiden van het land reorganiseert en opent voor ontginning en exploitatie door internationale bedrijven. Aardolie uit de Golf van Mexico en soja uit Yucatán, die aangevoerd worden door de Tren Maya, worden vanuit de havens van de Corredor verscheept naar Europa, de VS en Azië,' vertrouwt Mario ons toe.

Puenta Madera

In Puenta Madera, een Zapoteeks dorp met een duizendtal inwoners, ontmoeten we David Hernández Salazar. Hij is leraar in de lagere school en een sleutelfiguur in het verzet van Puente Madera tegen de inplanting van een industrieel park op de gemeenschappelijke gronden van het dorp.

'We gebruiken dat land om brandhout voor onze kookvuren te sprokkelen, onze dieren te laten grazen, kruiden en geneeskrachtige planten te zoeken.' Op het terras van Davids huis, aan de rand van het dorp, krijgen we zijn verhaal te horen. Hij legt een dikke map op tafel. 'Dit zijn de documenten die moeten aantonen dat we onze gronden hebben verkocht. Hier is de handtekening van mijn vader, maar hij heeft deze documenten nooit getekend.' Verschillende handtekeningen staan in het rood aangeduid. Ze zijn vervalst of komen meerdere keren voor. 'We organiseerden betogingen en wegblokkades. Er kwamen checkpoints en patrouilles van de marine. We spraken met de gouverneur, met de staf van de marine, maar telkens kregen we hetzelfde te horen: "Het industriepark komt er, en het zal vooruitgang en ontwikkeling voor het dorp betekenen."' David zucht en tuurt in de verte, over zijn maisvelden naast het huis. 'Vooruitgang voor ons is stromend water, elektriciteit, gezondheidszorg. Geen industriepark op ons land. Uiteindelijk werden de gronden verkocht, maar we hebben geen idee waar het geld naartoe ging. Uit woede staken de dorpsbewoners enkele patrouillewagens van de politie in brand.'

Enkele weken na ons bezoek aan Puenta Madera, vernemen we dat David Hernández Salazar, wegens het in brand steken van voertuigen van de veiligheidsdiensten, door de rechtbank in eerste aanleg werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 46 jaar.

Repressie en militarisering

De repressie tegen activisten, journalisten en verdedigers van mensenrechten is onwaarschijnlijk hard in Mexico. In een uitgebreid rapport schetst Frayba, een mensenrechtenorganisatie in de staat Chiapas, hoe de politie en het leger zich schuldig maken aan extralegale executies, massamoord, gedwongen verplaatsingen en foltering, in de eerste plaats van inheemse volkeren. Ze breken het verzet tegen grote industriële projecten zoals mijnen en energieprojecten, zodat internationale bedrijven door kunnen gaan met het uitbuiten en verjagen van de inheemse gemeenschappen en het plunderen van de natuurlijke rijkdommen in het zuiden van het land. Volgens Frayba consolideert deze militarisering een 'autoritair regime, vermomd als democratisch en progressief.' In 2021 werden 13 journalisten en 54 activisten vermoord, wat Mexico voor deze groep het meest dodelijke land ter wereld maakte. Hoewel de inheemse gemeenschappen maar vijf tot tien procent van de totale Mexicaanse bevolking uitmaken, heeft veertig procent van de vermoorde activisten een inheemse achtergrond.

In 2021 werden Mexico 13 journalisten en 54 activisten vermoord. Veertig procent van de vermoorde activisten heeft een inheemse achtergrond.

Verkiezingen

Na de aanstaande verkiezing in juli wordt President López Obrador opgevolgd door een vrouw, voor het eerst in de geschiedenis van Mexico. Claudia Sheinbaum wordt de kandidate van MORENA, de partij van de huidige president. Xóchitl Gálvez is de kandidate van de oppositie. Ze groeide op in een arme inheemse Otomi-gemeenschap in de staat Hidalgo. Dankzij een beurs kon ze ingenieursstudies afleggen en na een *blitz*carrière werd ze in 2000 tot hoofd benoemd van het INPI, het Nationaal Instituut van Inheemse Volkeren. Tegenwoordig is ze een succesvolle zakenvrouw en senator in het Mexicaanse Congres. De doorsnee Mexicaan beschouwt Xochitl Galvez echter als een kandidate van het politieke establishment, ondanks haar inheemse achtergrond. Ze is de kandidate van de conservatieve en katholieke Partij voor Nationale Actie (PAN) en de centrumpartij Institutionele Revolutionaire Partij (PRI), die zeventig jaar (van 1930 tot 2000) onafgebroken aan de macht was. Een teken aan de wand is dat haar eigen Otomi-gemeenschap de gebouwen van het INPI bezet en publiekelijk verklaart dat Xóchitl Gálvez geen kandidate is van de inheemse gemeenschappen. Bovendien loopt ze sterk achterop in de peilingen, die Claudia Sheinbaum een sterke voorsprong geven.

Het EZLN en directe democratie

Op 1 januari 2024, slechts enkele dagen nadat president López Obrador de eerste sectie van de Tren Maya inhuldigde, vierden de Zapatistas hun dertigjarige opstand, diep in de hooglanden van Chiapas. In de vroege ochtend van 1 januari 1994 bezetten duizenden gewapende en gemaskerde rebellen verschillende steden in de zuidelijke en armste staat van Mexico. Met de strijdkreet 'Nooit meer een Mexico zonder ons!' hoopte het Zapatistisch Nationaal Bevrijdingsleger (EZLN) Mexico te bevrijden van het juk van een volgens hen koloniaal en corrupt regime. Na spaakgelopen onderhandelingen verbrak het EZLN alle contacten met de Mexicaanse regering en riep haar eigen autonome gebieden uit. De rebellen bouwden aan een eigen systeem van gezondheidszorg, onderwijs en zelfbestuur. Het Zapatisme is een voorbeeld en een bron van inspiratie voor vele andere inheemse volkeren en haarden van verzet tegen megaprojecten zoals de Tren Maya. Het EZLN blijft een doorn in het oog van de Mexicaanse staat, die al dertig jaar paramilitaire organisaties opleidt en inzet in Chiapas om het verzet en de autonomie van het EZLN te breken.

De festiviteiten zijn al in volle gang wanneer we in Caracol VIII Dolores Hidalgo aankomen. Duizenden Zapatistas zijn afgezakt om dit moment te vieren. Het ordewoord dat we hier voortdurend zien en horen herhalen luidt *el común*, wat zich het best vertaalt als gemeenschappelijk, en het belang van *commons* zoals land, bossen en water onderstreept.

Om middernacht, na een indrukwekkend militair defilé van gemaskerde Zapatistas, neemt Subcomandante Moisés het woord. 'We hebben geen handboeken om onze eigen structuren, onze eigen autonomie uit te bouwen. De afgelopen dertig jaar zijn een leerschool geweest.' De Zapatistische *Juntas de Bien Gobierno* (vrij vertaald als de raden van goed bestuur), in het leven geroepen om de autonome gebieden te besturen, waren te hiërarchisch naar de zin van het EZLN. 'De raden raakten vervreemd van het volk. De piramide wordt omgekeerd,' scandeert de Subcomandante. 'De hoogste autoriteit ligt

vanaf nu bij het volk zelf. Ieder dorp, iedere nederzetting of gemeenschap krijgt zijn lokaal autonoom bestuur.’ Gejuich en gefluit onder de aanwezige Zapatistas. ‘Het land, de grond is van het volk en van de gemeenschap, en die gemeenschap moet zichzelf besturen,’ besluit de Subcomandante. Het lijkt een radicale stap in de richting van een directe vorm van democratie. Zijn woorden galmen nog na op de weide wanneer de eerste vuurpijl boven de menigte uiteenspat. Het feest duurt nog tot laat in de nacht. Zonder een druppel alcohol.

Besluit

Nochtans lijkt er weinig te vieren vandaag in Mexico. Van het discours van sociale rechtvaardigheid en het nieuwe model voor Mexico dat president AMLO beloofde, blijft weinig overeind. Eerder dan de beloofde draai weg van het neoliberalisme, versterkte de president dit economisch model. De fossiele industrie kreeg een duw in de rug terwijl treinen, windmolen- en zonneparken het groene blazoen van de regering moeten afstoffen. De president viseerde sociale, culturele en milieuorganisaties en liet de rijksten en de diepe ongelijkheid in het land buiten schot. De minachting voor de rechterlijke macht, de verdere vernieling van de natuurlijke omgeving, de militarisering van het zuiden en de repressie van activisten en inheemse gemeenschappen schetsen een grimmige balans van zes jaar presidentschap. De Economist Intelligence Unit-index voor democratie verlaagde het statuut van Mexico van een ‘gebrekkige democratie’ naar een ‘hybride regime’. Het is maar de vraag of zijn vrouwelijke opvolger het beter zal doen.

Het is ironisch dat wanneer de Mexicaanse staat een autoritair en populistisch pad inslaat, de inheemse gemeenschappen van het EZLN kiezen voor een meer radicale vorm van democratie

Na vijfhonderd jaar kolonisatie, discriminatie en repressie is er weinig veranderd voor de inheemse bevolking. Het is ironisch dat wanneer de Mexicaanse staat een autoritair en populistisch pad inslaat, de inheemse gemeenschappen van het EZLN kiezen voor een meer radicale vorm van democratie. Ⓐ

Noten
De volledige notenlijst kan worden opgevraagd bij de redactie.

Moderne anarchistische maatschappij-modellen

Tekst Kees Stad

Lange tijd was het kennelijk ondenkbaar om aan te komen met blauwdrukken voor een alternatieve maatschappij. In ieder geval verschenen die niet in gedrukte vorm. Nu is er in Duitsland, bij de radicaal-feministische uitgeverij Unrast, ineens een dikke pil verschenen met precies dat: ontwerpen voor een anarchistische maatschappij.

De laatste keer dat er in Nederland een omvattend ontwerp voor een anarchistische maatschappij verscheen, was misschien wel in 1900, toen Christiaan Cornelissen het boek *Op weg naar een nieuwe maatschappij* uitbracht. Cornelissen had het origineel in het Frans geschreven, waar het in anarchistische kringen goed ontvangen werd. Het boek is nog steeds goed te lezen, trouwens.[1] Toen hij zijn boek schreef dacht Cornelissen dat de ineenstorting van het kapitalisme aanstaande was. Maar dat viel natuurlijk tegen. In plaats daarvan kregen ze een wereldoorlog voor de kiezen, en daarna fascisme.

De grootste poging tot revolutie in Europa was natuurlijk die in Spanje en die ging ook vergezeld van voorstellen en modellen voor een maatschappij ná die revolutie. Diego Abad de Santillan schreef bijvoorbeeld in 1936 een blauwdruk voor hoe de economie zou kunnen functioneren na de revolutie, die in 1937 ook in Nederlandse vertaling verscheen: *De economische organisatie van de revolutie.*[2]

In 2011 hebben we een keer een poging gedaan om een overzicht te krijgen van de stand van zaken wat betreft ideeën over economie (het was toen weer eens volop kapitalistische crisis) in anarchistische kringen. Een van de sprekers was de – helaas korte tijd later overleden – historicus Bert Altena. Hij wees ons er toen al op dat een deel van de anarchistische familie rechtsaf geslagen was en anarchokapitalisme was gaan prediken. Maar een andere bijdrage kwam van de hand van Dennis de Lange, die vooral inging op een voorstel van Albert De Jong uit 1932. De Jong had een alternatief anarchosyndicalistisch crisisprogramma gemaakt.[3]

Daarna is het eigenlijk stil geworden als het ging om ‘grote ontwerpen’. De afgang van de Marxistische revolutie in de Sovjet-Unie en omstreken, zal daar een belangrijke rol in gespeeld hebben.

Maar de Duitse beweging ziet er kennelijk weer brood in en komt met de gedurfde bundel (466 dichtbedrukte pagina’s) *Anarchistische Gesellschaftsentwürfe: Zwischen partizipatorischer Wirtschaft, herrschaftsfreier Vergesellschaftung und kollektiver Entscheidungsfindung* (vrij vertaald als: *Anarchistische maatschappijontwerpen: tussen participatieve economie, socialisatie zonder macht en collectieve besluitvorming*). Dit voorjaar zal ook de tweede conferentie over *Vergesellschaftung* geschieden, wat zeker geen geheel anarchistisch gebeuren is, maar wel voor een deel die kant op gaat.[4]

Het boek van Unrast leunt wat het economische deel betreft zwaar op de al langer gangbare voorstellen van

Michael Albert en Robin Hahnel uit de VS, ParEcon (van *participatory economy*). In het boek wordt ook een kritisch hoofdstuk over Parecon afgedrukt, en het verontwaardigde antwoord van Hahnel daar weer op. De kritiek is ten dele dat de voorstellen van Albert en Hahnel niet ver genoeg gaan en proberen het kapitalisme een beetje bij te schaven en nog steeds uitgaan van loonarbeid. Dat vinden ze zelf (natuurlijk) niet en ze denken dat ze niet zozeer inhoudelijk van mening verschillen als wel over het tempo waarin de veranderingen plaats zouden moeten grijpen.

Maar het Duitse boek gaat veel verder dan alleen een discussie over economische alternatieven. Net als de eerdere anarchistische blauwdrukken van honderd jaar geleden, worden alle maatschappelijke terreinen afgelopen en van alternatieven voorstellen voorzien, inclusief reproductie, planning, besluitvorming en zelfs anarchistisch boekhouden. En natuurlijk de staat. Het boek is in drie delen onderverdeeld; economie en maatschappij, alternatieve organisatievoorstellen en concrete vormen van besluitvorming (waaronder recht!).

Volgens links-Duitse traditie wordt hier een daar een zware theoretische uitstap niet geschuwd, maar het blijft allemaal goed leesbaar. Ergens in het boek wordt ook opgemerkt dat 'we het ons ook niet allemaal te simpel moeten voorstellen,' als reactie op de populistische anarchistische teksten van begin 1900 van bijvoorbeeld Johann Most. Het zal allemaal niet 'vanzelf goedkomen na de revolutie,' dat inzicht hebben we inmiddels. En een verrassende bijdrage is van de hand van *Liedermacher* Konstantin Wecker, die in Duitsland echt een grote naam is en zich hier openlijk als anarchist en revolutionair afficheert, en de inleiding en uitleiding verzorgt. Hij schrijft over de noodzaak van structurele alternatieven en 'de cultuur van de anarchie'.

Helaas voor ons Nederlanders zal het drukwerk alleen te benutten zijn door mensen die de Duitse taal enigszins onder de knie hebben. Het is zeker de moeite waard om te bekijken of een Nederlandse versie niet ook nuttig zou zijn. In deze tijden van snelle verrechtsing is het immers goed om daar een overtuigend verhaal tegenover te stellen dat het allemaal anders kan. Ⓐ

Noten

1 Zie de online editie hier: marxists.org/nederlands/cornelissen/1910/1910maatschappij.htm

2 Engelse versie: libcom.org/article/after-revolution-economic-reconstruction-spain-diego-abad-de-santillan
Of Nederlands: De economische organisatie van de revolutie (1937) anarchisme.nl/namespace/de_economische_organisatie_van_de_revolutie

3 Slides en verhalen zijn hier terug te vinden: globalinfo.nl/gespot/verslagreport-of-rwe-14-november-the-political-economy-of-anarchism-a-viable-or-utopian-avenue-for-the-future/

4 Zie vergesellschaftungskonferenz.de, Vergesellschaftung vertaalt als 'socialisering' in de zin van vermaatschappelijking, dus ongedaan maken van privatisering.

Thomas Stölner, Uwe H. Bittlingmayer, Gözde Okcu, 'Anarchistische Gesellschaftsentwürfe: Zwischen partizipatorischer Wirtschaft, herrschaftsfreier Vergesellschaftung und kollektiver Entscheidungsfindung', Unrast, 2024.

www.unrast-verlag.de

~~FUCK~~ CHEAT THE SYSTEM: GO CHARITY BASED

Tekst Simone Heije

Na een lange tijd te slonzen tussen het hier en niks en nooit genoeg van de continue druk die de maatschappij de mens anno 2024 oplegt, heb ik besloten dat het anders moet. Het is niet meer een kwestie dat het zou moeten kunnen, het kan al. En het is zo. De verwachtingen van de maatschappij liggen hoog, je moet een goede baan hebben om jezelf goed te kunnen onderhouden, en alsof er na de economische crisis nog niet genoeg crises zijn geweest. Ook dat nog. Het zijn tijden van wachtlijsten en eeuwig stijgende huurprijzen waar ook de overheid ijdel de hand voor hun ogen houdt of simpelweg een andere kant opkijkt. Het zijn barre tijden, waarbij een stukje ethiek naar de mens vanuit ons huidig kabinet toch ver te zoeken valt. Het zijn tijden waarin het sociaal en daarbij ook financieel vangnet toch liever de mens in de steek laat, in de plaats van ze een handje te helpen. Zo hier en daar nog wel eens terug te zien bij de bezorger of horecamedewerker. Een lachertje is het zeker niet. En dan ook nog eens werken voor m'n brood met een of ander geestdodend vutbaantje waarbij je niet eens garantie hebt op een premie, laat staan het opbouwen van een pensioen? Dacht het niet! U zal het zeker niet zeggen, maar ik bij deze wel... Ik, ik ben er hélemaal klaar mee!

Zodoende stampte men in Finland in 2016 het eerste alternatief uit de grond, een die de door de maatschappij opgelegde druk de kop zou moeten indrukken. Waarbij de vrijheid om te doen wat je zelf graag wil doen centraal staat; jij kiest wat jij doet, ook al is dat vrij weinig. Eentje waarbij esoterie en mentale gezondheid wat meer centraal staan, voor de liefhebber. Een stukje *self care* door het dagelijks leven heen, maar dan wat meer gepraktiseerd. Het principe is vrij eenvoudig, iedereen zou maandelijks een vast bedrag krijgen uitbetaald ongeacht of je nu een baantje of meerdere baantjes of zelfs helemaal geen baan zou hebben. Aldus, een basisinkomen.

Het idee werd van tevoren als het ware de hemel in geprezen. Wat niet geheel onlogisch is omdat mensen nu wel vanuit hun eigen wil, passie en motivatie iets zouden kunnen doen wat werkelijk voldoening geeft, wat ook ruimte laat meerdere dingen te doen. Tijdens het eerste experiment, en ja er zijn nog meer experimenten geweest, zouden tweeduizend werkloze mensen een inkomen krijgen van 560 euro per maand. De NOS boorde heel het experiment na afloop de grond in omdat de cijfers niet beduidend genoeg zouden zijn en noemde het experiment mislukt.

Natuurlijk waren de cijfers niet beduidend genoeg om iets te zeggen over de mate waarin het experiment gelukt was. Want ja, hoe kan dat nu als de nadruk vooral ligt op het creëren van meer vertrouwen in de overheid, rechtspraak en de media?* Iedereen weet dat als men erop bouwt het heel logisch is dat 'de cijfers niet beduidend zijn'. Wat men wel concludeerde, is dat het wel betaalbaar is en de gemiddelde Fin, volgens Rutger Bregman dan, er gelukkiger door werd. En daar geloof ik ondertussen in. Toen een van m'n kameraden ineens kwam aanzetten en me vertelde over dat basisinkomen bedacht ik me ineens: 'Wat als dat gewoon kon?' Na een nogal warrig, gezellig, maar vooral bekrachtigend gesprek met één van m'n oud-huisgenoten, kwamen we eigenlijk tot de conclusie dat zo'n basisinkomen dus eigenlijk al gewoon kan. Het zou toch wat zijn: dat je gewoon drie halftijdse baantjes hebt en gewoon gelukkig door het leven gaat. Het kan gewoon, en vrijwilligerswerk? Nou dat doe ik wel met volle plezier, een beetje wetenschappelijke filantropie kan geen vlieg kwaad doen! Dus we hadden het volgende bedacht: ons strategisch voor gek laten verklaren, of in ieder geval arbeidsongeschikt, en een uitkering te gaan trekken. Werken of vrijwilligerswerk? Nou ja, een optie, maar meer omdat het leuk is, je er even je ei in kwijt kan, of gewoon zo'n gevoel hebt toch iets te willen betekenen voor je medemens en dat ook echt wil doen. Vanuit liefde en solidariteit, gewoon vanuit liefdadigheid en niet vanuit een of andere negatief geladen notie. Gewoon, omdat het kan, en vooral omdat het ook zo kan: *Why fuck the system when you can cheat the system*, *right?*

Dus we hadden het volgende bedacht: ons strategisch voor gek laten verklaren, of in ieder geval arbeidsongeschikt, en uitkering te gaan trekken

Daarbij wil ik graag mensen op de hoogte stellen dat er dus wel een weg is naar een rooskleurige toekomst, eentje met diversiteit, solidariteit en praktisch toegepaste anarchie centraal. Dus hierbij de oproep: Doe mee! Kom in actie! Wees deel van de revolutie! (En mocht u dit toevallig toch lezen en deel zijn van de oppositie luidt het volgend advies: probeer even de nuance te grijpen en hun snuggere plannetjes maar even van tafel te laten, en met name buiten de discussie. Wij weten het ook, maar wij weten het beter.) Ⓐ

Noot
* Zie 'Uit het Finse experiment met het basisinkomen blijkt: eigenlijk bijna niks,' *De Correspondent*

EEN OPROEP OM IN ACTIE TE KOMEN VOOR EEN BETER LEVEN EN EEN BETER INKOMEN!

TOEKOMST

PADEN

GEDACHTEN OVER SCHAAL

Volgens Mark Fisher leven we in een ideologie van kapitalistisch realisme. Hiermee bedoelt hij dat wij geen uitweg meer kunnen indenken want 'er is geen alternatief'. De kapitalisten hebben onze collectieve verbeelding omheind en vermarkt. Dat we in een apocalyptisch tijdperk leven is zeer duidelijk te merken aan de *blockbusters* die uit de Amerikaanse propagandamachine – beter bekend als Hollywood – komen. Het einde van de wereld en wat daarna komt, vormt al lang een populair genre, maar in deze eeuw is het alleen nog maar populairder geworden. Wil je wat anders? Dan is er nagenoeg alleen die 'sterke-man-der-historie'-bagger van Marvel te vinden. Maar als mensen zich alleen nog maar Mad-Max-achtige dystopiën kunnen inbeelden, en we om ons heen de voortschrijdende desertificatie zien, wordt het ons onmogelijk gemaakt om iets te zien waar we voor kunnen strijden. Op links in de brede zin manifesteert zich dat als een breed 'strijden voor de status quo' tegen de sloopballen (bewuste woordspeling) van rechts. In die strijd wint rechts, want zo geweldig is de status quo niet. Hoog tijd om daar een revolutionaire verbeelding tegenover te zetten. Laat 't het Armageddon van de staat zijn, niet van ons allemaal. Hieronder de eerste in een serie van pogingen om zoiets te doen. De tekst is incompleet, het is geen *roadmap*, en voor sommigen mogelijk een verafschuwing… aan hen die er iets op hebben aan te merken of toe te voegen (en iedereen die ideeën heeft) de oproep: doe mee! Stuur je eigen verbeelding in over hoe de anarchie er uit kan zien. Doe dat in welke vorm je het beste schikt. Fictie? Graag! Schilderijen? Scannen en opsturen! Gedichten? Hebben we lang niet genoeg!

Tekst Hadrian   Beeld Paper Surgery

Een van de meest voorkomende argumenten die tegen het anarchistische wereldbeeld wordt ingebracht, is het idee dat maatschappijen zo groot zijn geworden dat ze centraal beheerd moeten worden. Het klopt dat steden veel gegroeid zijn sinds het begin van de industriële revolutie. Ook is het niet te ontkennen dat er tegenwoordig veel meer mensen zijn dan tweehonderd jaar geleden. Het argument is dat we met te veel verschillende belangen op een willekeurig stuk land leven en daarom moet er door een centrale organisatie bemiddeld worden, want 'iemand moet de beslissingen maken.' Zij die zich niet kunnen vinden in die beslissingen moeten zich maar schikken, of zich meten met het geweldsmonopolie van de intens bewapende moderne staat.

Anarchisten keren zich om verschillende redenen tegen het idee dat gecentraliseerde organisatie nodig is. Een van de belangrijkste argumenten tegen de staat is dat er over het algemeen simplistische oplossingen voor complexe problemen gezocht worden vanuit een centrale blik op de wereld. Dat wil zeggen dat er oplossingen worden bedacht die globaal toegepast moeten worden. Problemen hebben echter altijd een sterk lokale dimensie. Met globaal wordt hier trouwens niet per se wereldwijd, maar bijvoorbeeld ook op nationaal niveau bedoeld. Een wet die bijvoorbeeld voor heel Frankrijk wordt geschreven is meer globaal dan de lokale problemen die ze ermee proberen op te lossen. Centrale organisaties kunnen dit niet anders. Als ze alle lokale dimensies in acht willen nemen, moeten er veel meer (geld)middelen worden ingezet dan mogelijk is. We zien dan ook dat oplossingen die de staat tracht aan te bieden zelden goed werken. Iedereen die ooit met de logheid van een bureaucratie te maken heeft gehad weet dit. De essentie van bureaucratie is het toepassen van standaardregels en -reglementen op alles, en dat zorgt er juist voor dat er slecht bemiddeld kan worden tussen belangen. De lokale belangen zijn immers ondergeschikt aan de globale wetten. Het enige wat de staat bereikt is bijna iedereen ongelukkig te maken, behalve degenen die zich dicht bij de macht bevinden.

De oversimplificering van problemen en de pogingen om globale oplossingen voor lokale problemen te verzinnen leiden ertoe dat de staat van alles een monocultuur probeert te maken. Een veelvoorkomende oplossing die de staat gebruikt om met lokale verschillen om te gaan, is deze verschillen zoveel mogelijk te vernietigen. Hoe meer diversiteit er is, hoe moeilijker het is om te regeren. Het kan niet anders dan dat gecentraliseerde organisaties verschillen tussen mensen en regio's zoveel mogelijk kapot proberen te maken. Eén cultuur en één soort mens* worden verheven als het ideaal, ten koste van onze onderlinge verschillen. Uiteindelijk beledigen ze ons dan ook nog eens door ons allemaal hetzelfde T-shirt te proberen te

De hiërarchische verhouding tussen staat en burger, of kapitalist en cliënt, kan worden vervangen door de gelijkwaardige verhouding tussen buren en buurten.

verkopen met de tekst '*be different*'. Voor velen is deze opgedrongen monocultuur zeer schadelijk, aangezien velen niet goed in een monocultuur functioneren. De lagen van geschreven en ongeschreven regels vormen een bureaucratisch ideaalbeeld, maar voor de meeste mensen zijn ze ondoorgrondelijk.

Wat de staat niet doorheeft, is dat juist diversiteit van belang is om ons weerbaar te maken tegen rampspoed, aangezien diversiteit het mogelijk maakt om veel meer te experimenteren met gepaste oplossingen voor onze lokale situaties. Lokale oplossingen zullen vrijwel altijd beter werken dan globale oplossingen, en het is ook nog eens makkelijker om te herstellen van kleine fouten dan van grote. Als de staat een foutje maakt, kan het tot een hongersnood met miljoenen slachtoffers leiden. Als een dorpje een fout maakt, kunnen ze hulp van omliggende dorpen krijgen en is de kans op overleven vele malen groter. Tenslotte zijn monoculturen ook gewoon best wel saai. (En wie wil er nou meer dan vijf seconden met de VVD-stemmende referentiemens praten?)

Hiërarchie versus gelijkwaardigheid

Maatschappijen lijken misschien groot, maar zijn eigenlijk nog steeds opgebouwd uit ontelbare kleine groepen. Elk van deze groepen heeft eigen waarden, een eigen geschiedenis en zelfs taal. DDeze verschillen tussen verschillende groepen binnen de fictieve natie zijn vaak niet zo heel groot, maar desalniettemin bestaan ze wel overal. De verschillen hebben ook vaak een lange geschiedenis van geweld, zoals economische uitsluiting op basis van taal, of moord door de staat. Dit soort geweld bestaat nog steeds. In Europa was er, nog niet zo lang geleden, veel meer diversiteit in taal. Om tegenwoordig toegang tot de middelen te krijgen die we nodig hebben om te overleven zijn we verplicht om te communiceren met de staat en een handjevol grote bedrijven. Die communicatie gebeurt altijd binnen hun regels, en die regels vereisen onder andere dat je hun taal spreekt. (Ik heb managers wel eens een cv zien weggooien enkel en alleen omdat er een spelfout in staat, fijn om te weten voor dyslectische mensen.)

Voor bijna alles zijn we compleet afhankelijk geworden van grote bedrijven en de staat. Het eigen initiatief wordt verder zoveel mogelijk onderdrukt omdat (geld)middelen zeer nauwgezet gecontroleerd worden door deze organisaties. De staat beschermt hun eigendom, waardoor het bijna onmogelijk is om op onze eigen manier invloed uit te oefenen op onze omgeving. De bureaucraten en bedrijven bepalen hoe onze stad eruitziet, en wij hebben ons maar te schikken. Zouden staat en corporaties verdwijnen, dan verdwijnt daarmee ook onze afhankelijkheid van deze organisaties. Het wordt dan mogelijk om direct invloed uit te oefenen op onze leefomgeving. We moeten daarvoor nog steeds contact hebben met anderen, maar de vorm die relaties krijgen, is totaal anders. De hiërarchische verhouding tussen staat en burger, of kapitalist en cliënt, kan worden vervangen door de gelijkwaardige verhouding tussen buren en buurten. Daar waar coördinatie nodig blijkt, kan dit tijdelijk en domeingebonden worden gefaciliteerd. Het kan bijvoorbeeld handig zijn om de breedte van je spoor af te stemmen, zodat de treinen wat verder kunnen rijden dan alleen in je achtertuin. Daar is geen politieknuppel voor nodig, alleen de wens om wat verder te kunnen reizen.

Maatschappij of groepjes

Elke maatschappij is opgebouwd uit kleinere groepjes. Elk individu is lid van meerdere groepen die ieder met verschillende redenen bestaan. Een groep vrienden is anders dan een groep buren die toevallig in dezelfde straat of flat wonen. Iedere groep heeft gedeelde belangen waar ze verantwoordelijk voor kunnen zijn. Op dit moment zijn de meeste van deze verantwoordelijkheden gekaapt door de staat. In een anarchistische samenleving zullen we deze verantwoordelijkheden zelf moeten nemen. Dat klinkt in onze huidige context ontmoedigend. Ik heb geen tijd om naast mijn baan nog dit soort verantwoordelijkheden op mij te nemen. Maar werk zal natuurlijk ook radicaal anders zijn in een anarchistische samenleving. De nutteloze banen zoals die nu bestaan verdwijnen, de arbeidslozen krijgen de mogelijkheid om weer mee te helpen, en we zullen allemaal minder druk zijn en meer van onze levens kunnen genieten. We zullen daadwerkelijk de tijd hebben om deze verantwoordelijkheden op te pakken, en we hebben dan ook toegang tot de middelen die we nodig hebben om dat te doen.

Het lapwerk van verschillende groepen in de maatschappij kan de basis zijn voor een anarchistische sociale organisatie. Iedere groep neemt verantwoordelijkheid voor de dingen die voor die groep belangrijk zijn. Een straatgroep kan er bijvoorbeeld gezamenlijk voor zorgen dat de riolering periodiek gecontroleerd en gerepareerd wordt. Een IT-groep kan er gezamenlijk voor zorgen dat digitale coördinatie tussen verschillende straten mogelijk is, bijvoorbeeld voor het uitwisselen van goederen. (Mensen met specifieke interesse hierin mogen gerust via de redactie contact opnemen met de auteur.) Een groep tuiniers kan zorgen dat er appel- en perenbomen in de saaie grasmatten van nu worden geplant en regelmatig gesnoeid. Zo zijn er oneindige hoeveelheden groepen te bedenken die in verschillende mate met elkaar samenwerken om hun leefomgeving vorm te geven.

Verschillende groepen in een stad hebben ongetwijfeld ook verschillende belangen, en die zullen zo nu en dan haaks staan op elkaar. Bijvoorbeeld, de buren van een nachtclub willen gewoon goed kunnen slapen. De bezoekers van de nachtclub willen juist feesten, en zullen

ongetwijfeld wat rumoerig zijn. Beide zijn legitieme belangen. IIn steden zoals deze nu zijn vormgegeven, zullen deze belangen botsen. De mensen die naast de nachtclub wonen kunnen waarschijnlijk niet verhuizen, en waarom zouden ze? De nachtclub kan ook niet verhuizen. Ruimte is schaars en de toegang tot ruimte wordt zeer nauw gecontroleerd. De beide groepen zitten vast in hun weerstand tegen elkaar, en deze kan niet eenvoudig opgelost worden. De opties die onze maatschappij open laat zijn vaak niet meer dan dat één groep verliest en de ander wint, of dat er voortdurend wederzijdse irritatie is. Geen van deze oplossingen is acceptabel. In een anarchistische samenleving kunnen we echter anders met ruimte omgaan. Voor mensen die naar een nachtclub gaan is het vaak niet zeer belangrijk waar de nachtclub is zolang het maar redelijk veilig en toegankelijk is. Een mogelijke oplossing is dat de nachtclub naar een plaats met betere geluidsisolatie verhuist, en verder weg van bewoonde gebieden. De nachtclub kan dan goed bereikbaar worden gemaakt door bijvoorbeeld een slim geplaatste tramhalte. Er zijn natuurlijk nog veel andere oplossingen mogelijk, misschien kan de nachtclub wel blijven en kunnen de mensen die de nachtclub draaiende houden ernaast wonen. (bij voorkeur afbreken na draaien-, maar alleen indien mogelijk). De details zijn niet zo belangrijk, het gaat erom dat er oneindig veel passende mogelijkheden zijn die nu onmogelijk zijn gemaakt.

Conclusie

Het argument dat de schaal van onze huidige maatschappij zo groot is dat er een centraal beheer nodig is, valt uit elkaar wanneer je bedenkt dat lokale problemen helemaal niet op grote schaal kunnen worden opgelost. Sterker nog, problemen op lokale schaal oplossen maakt onze maatschappij beter bestand tegen rampen en fouten. Daarnaast leven we nu ook in de rare situatie dat een inwoner van Venlo mee mag beslissen over de manier waarop ze in Den Helder dijken bouwen. Het is totaal irrelevant voor mensen uit Venlo, en omdat het voor mensen in Den Helder wel belangrijk is kunnen ze er in Venlo van uitgaan dat het wel zal gebeuren. Dit geldt voor heel veel problemen. Daar waar het belangrijk is, zullen er mensen zijn die zich er om gaan bekommeren. Het is niet nodig om dat met een gecentraliseerde organisatie – die ook veel details zal missen – te doen.

In een anarchistische samenleving hebben we dus controle over onze eigen levens en leefomgeving. Dit is een noodzakelijke voorwaarde voor het bestaan van een anarchistische samenleving. Om zelf oplossingen te kunnen gaan vinden, moeten we wel enige ervaring opdoen. In plaats van te leren hoe we ons door de eindeloze regels van een bureaucratie moeten manoeuvreren, moeten we leren hoe we onze creativiteit inzetten voor het vinden van oplossingen. De overgang naar een anarchistische samenleving vereist voorbereiding, maar we zouden er levens met meer betekenis en voldoening voor terugkrijgen. Daarnaast zullen we aan onze luistervaardigheid moeten werken en elkaar moeten leren zien als gelijkwaardigen. Landauer stelde dat de staat een sociale relatie is. Die sociale relatie beïnvloedt ons allemaal, en we moeten deze vervangen door andere sociale relaties. In plaats van dat we in relaties van afhankelijkheid belanden, waarin we als niets meer dan insignificante last-

Het argument dat de schaal van onze huidige maatschappij zo groot is dat er een centraal beheer nodig is, valt uit elkaar wanneer je bedenkt dat lokale problemen helemaal niet op grote schaal kunnen worden opgelost.

pakken worden gezien, moeten we leren om relaties van wederzijds respect op te bouwen. Er is veel te leren, en veel te doen. Het is het waard, want het alternatief maakt niemand gelukkig. Ⓐ

Noot

* Er wordt wel eens gezegd dat er een *reference human* is. In Nederland is die wit, man, ongeveer 1,80 meter, niet gehandicapt, et cetera. Hoe meer je afwijkt van deze referentiemens, hoe minder goed je zult inpassen in de maatschappij. Als je bijvoorbeeld geen veertig uur kúnt werken, dan moet je ineens al een heel stuk loon inleveren en probeer dan nog maar eens je huur te betalen. In gangbare linkse terminologie heeft de referentiemens de meeste privileges, en de manieren waarop je verschilt van die referentiemens bepalen welke privileges je wel of niet worden toegekend.

RARA, WAT BEN IK?

Tekst Branko van Broekhuizen

Ik ben die afspraak die jij nooit hebt gemaakt en toch elke dag nakomt. Ik ben die sociale constructie die jouw leven en dat van iedereen beheerst, enkel waar omdat jij, en iedereen om je heen, er zo blind in gelooft. Ik heb geen baas boven me, maar ben de baas over iedereen. Sommigen beweren dat mijn wortels reiken tot de hel, maar de meesten geloven dat mijn takken reiken tot de hemel. Je wilt mij, je kunt niet genoeg van mij krijgen, en je weet dat je niet zonder mij kunt; je doet dan ook alles om zoveel mogelijk van mij te krijgen. Toch ben ik niets anders dan een sociaal contract tussen jou en je broeders en zusters: een contract dat je nooit hebt ondertekend, maar waarmee je toch elke dag akkoord gaat. Ik ben als God; doordat jullie in mij geloven, kan ik – en wie mij bezit – hemel en aarde laten bewegen. Je kent me: je hebt me gezien, je hebt me gebruikt, in al mijn vormen; ik ben gemaakt van papier, of van metaal, maar meestal verschijn ik in digitale vorm. Hoe dan ook besta ik vooral uit gebakken lucht. Aangenaam kennis te maken. Je hebt ondertussen vast wel kunnen raden wat ik ben.

En jij bent...?
Jij noemt jezelf anarchist omdat je van nature antiautoritair bent, en ook uit principe. Omdat jij gelooft dat gelijkheid niet kan bestaan in een wereld met goden en bazen, zou jij toch uitgebreid studie van mij hebben moeten maken. Jij bent niet mijn grote vijand, maar mijn grootste vriend, want jij ziet mij voor wie ik ben; jij ziet dat ik van geen enkele betekenis ben zonder de betekenis die jij en jouw broeders en zusters mij dagelijks zo rijkelijk verlenen. Je bent zeker niet de eerste anarchist die interesse in mij toont; de stamvaders van het anarchisme, J.P. Proudhon, R. Owen en J. Warren, waren monetaire hervormers, die geloofden dat een ander soort geld naar een ander soort wereld zou leiden. Jij vraagt je af: 'Zouden ze gelijk kunnen hebben gehad, dat een hervorming van mijn wezen, een hervorming zou kunnen betekenen naar anarchistische idealen?'

Hoe ik werk, en hoe jij mij voor jou kan laten werken
Voor wie meer over mij wil weten: Anthony Migchels legt (op YouTube) het principe van geldschepping uit, en laat zien dat ik niet veel meer ben dan een boekhoudkundig middel, dat schuld en belofte, debet en credit, bijhoudt. De nieuwe tijd brengt nieuwe kansen; (gratis) software zoals Cyclos van Stichting Stro maakt het vandaag de dag mogelijk om onze eigen Bank of the People of Cincinnati Time Store te beginnen. Deze software maakt het mogelijk om bankdiensten te decentraliseren, en je eigen gemeenschapsmunt in omloop te brengen. Wie in Amsterdam woont of in Den Haag, kan zich aansluiten bij SocieTijd de Gezelligheid of bij Timebank.cc, om te experimenteren met dit sociale experiment en mij te leren kennen. Ik ben dat wat het geven en het nemen in balans brengt, en wat tot reciprociteit en daarmee tot gelijkwaardige relaties kan leiden, indien je mij volgens je eigen idealen vormgeeft. Voor meer informatie, verwijs ik je naar eetcafé Bar la Papa – Het Groene Veld, Amsterdam waar je ook elke maandag van harte welkom bent om een hapje mee te eten! Ⓐ

Dialoogje

HUMOR

Tekst Mirka

Ik zou wel weer eens een keer lekker willen lachen.

Nou, wat let je?

Alles zo'n beetje. De wereld is er niet naar. En veel zogenaamde humor vind ik helemaal niet leuk. Niet oké zelfs.

De wereld is naar, dat is waar. Toch was er in vroeger tijden ook van alles aan de hand, maar dat betekende nooit dat er nergens meer gelachen werd.

Ik zie weinig geks, weinig vrolijks.

'Links heeft geen humor,' hahaha, misschien heeft rechts toch gelijk.

Misschien waren er vroeger meer komieken?

Charlie Chaplin, Buster Keaton, Laurel and Hardy. Zo te bekijken via Youtube.

Daar lag ik vroeger om dubbel, maar er moet toch wel iets recenters zijn?

Niet heel recent natuurlijk, maar wel stikvol met grappen, humor en satire: Monty Python, de film Life of Brian.

Hilarisch inderdaad, maar die film heb ik al vijf keer gezien. En vijf keer dubbel gelegen. En zelfs daar...

Ja?

...kan ik nu nog wel wat over zeuren. Het absurdisme is leuk. De woordgrappen, de logische grappen. Ook de zelfspot, het spotten met de linkse verdeeldheid, de dogmatische groepen die elkaar in de haren vliegen. Dat is allemaal geweldig.

Wat dan niet?

Sommige humor gaat ten koste van anderen. Komt toch neer op uitlachen, leedvermaak. Niet in de haak, toch?

Lachen om al die goedgelovigheid, moet toch kunnen.

Hm. En om een spraakgebrek?

Van Pilatus? Ach, zo praat je de boel kapot. Zie je wel, links heeft geen humor.

Volgens mij is er iets veranderd. Tientallen jaren geleden leek het of links veel meer lol had, een soort kritisch verantwoorde lol, in de tijd van de Provo's, Dolle Mina, Koot en Bie. Er waren ludieke acties, er was volop satire.

Nu nóg wel. Alleen, het valt niet meer zo op.

Misschien omdat de heilige huisjes intussen omver zijn.

Ja. Vroeger waren veel dingen denk ik vooral grappig omdat er nog zoveel taboes waren. De taboedoorbrekers gingen door het porselein en de kritische en emancipatoire ideeën hadden succes.

Zo'n succes dat seksisten en rechtse lieden zich bedreigd voelen en op hun beurt deze linkse ideeën belachelijk proberen te maken, en de mensen die die ideeën uitdragen natuurlijk, want rechts heeft er geen moeite mee op de persoon te spelen.

Links lijkt daardoor ineens aan de brave kant te zitten.

Wie zich druk maakt over alles rond milieubewust gedrag, veganisme, antiseksisme, antiracisme, oftewel wie gewetensvol is, zich verantwoordelijk gedraagt, kortom wie *woke* is, wordt belachelijk gemaakt.

Met rechts kun je meer lachen wordt er wel gezegd.

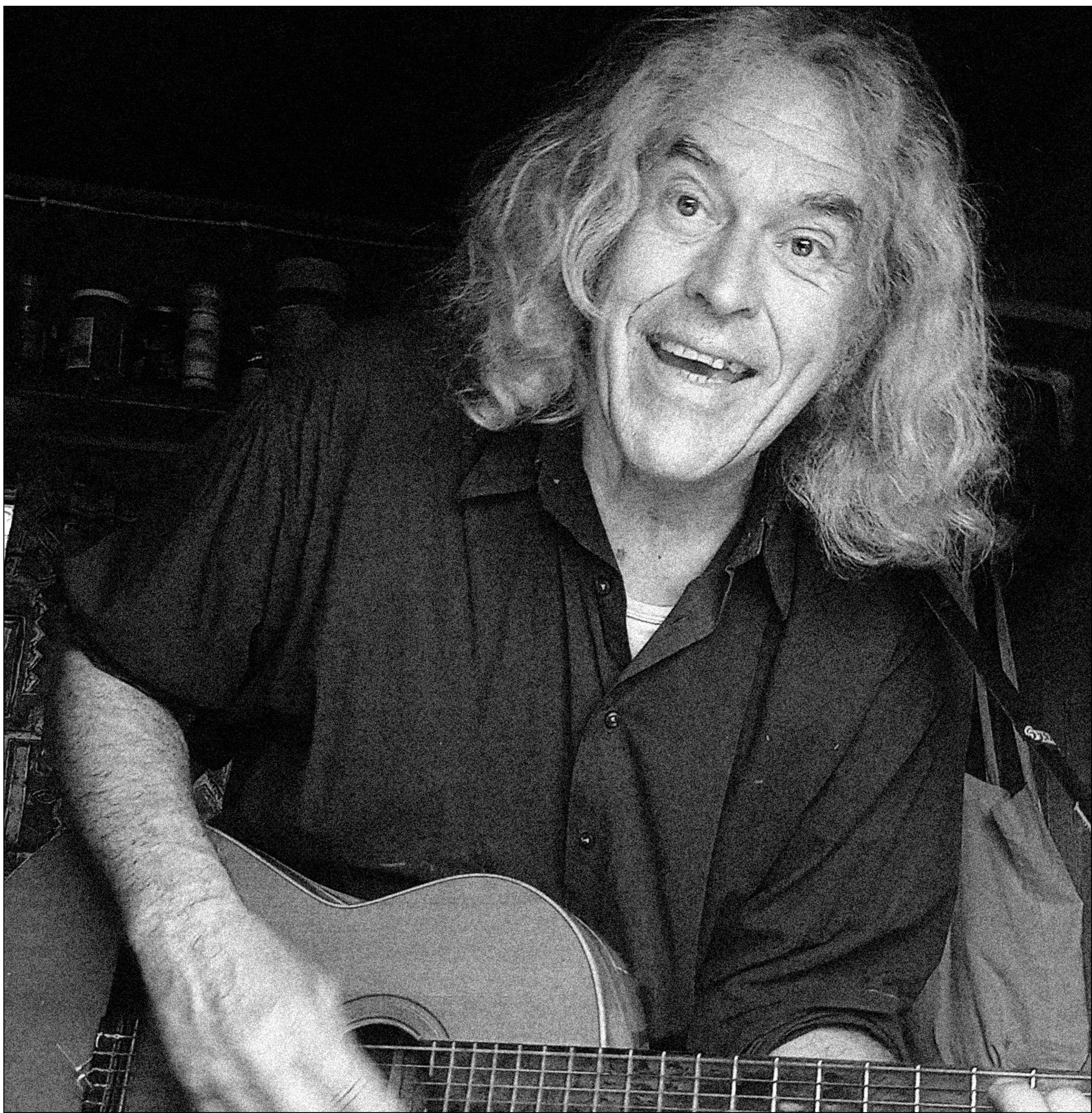
Uitlachen dus vooral. Nou, ik wil dat niet.

Omdat je links bent. Serieus. Saai. Links ziet overal problemen. Een links iemand die het zelf goed heeft is nog steeds niet gelukkig zolang anderen in de problemen zitten. Dus, tja, geen lachebekjes.

Dat wil je toch ook niet zijn?

Nee, maar ik zou toch ook wel weer eens lekker willen lachen.
Ⓐ

Soundtrack voor de revolutie

In deze aflevering is Dick Verheul aan het woord. Sinds een paar maanden noemt hij zichzelf liedjesschrijver en in deze rol wordt hij nu voor het eerst geïnterviewd. Zijn hele leven heeft hij op verschillende manieren actiegevoerd en zo heeft hij heel veel mensen weten te inspireren, bijvoorbeeld met het introduceren van de Niet-Winkeldag in Nederland en als eindredacteur van het tijdschrift voor doen-denkers: *ZOZ*. Aan het eind van ons gesprek werd het duidelijk dat hij niet zomaar een carrièreswitch heeft gemaakt: ‘Ik vind dat muziek en liedjes een vooraanstaande en belangrijke rol zouden moeten gaan spelen in het actiegebeuren. Daar kan het een stuk gezelliger van worden en het kan mensen meer bij elkaar brengen. Volgens mij is dat iets wat mist in deze tijd; het is allemaal zo individualistisch. Dus mensen bij elkaar brengen rondom een kampvuur met muziek erbij zie ik als een uitdaging.’

Interview met Dick Verheul

Tekst Christiaan Verweij

Wat heb je allemaal gedaan voordat je als liedjesschrijver begon?

Ik ben ooit begonnen als redacteur van de scholierenkrant *De Snijboon* in Zwolle. Nadat ik van de middelbare school kwam heb ik eerst in militaire dienst gezeten. Daar ben ik heel actief geweest voor de Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM). Tussen 1966 en 1996 was dit een Nederlandse vakbond voor dienstplichtigen. Daarna heb ik de school voor de journalistiek gedaan. Ik heb toen nog drie jaar gewerkt voor het blad *Twintig* van de VVDM. Daarna ben ik drie jaar werkzaam geweest bij het dagblad *De Waarheid*. Vervolgens ben ik naar het milieu-educatiecentrum De Kleine Aarde in Boxtel gegaan. En sinds 1994 heb ik voor Omslag in Eindhoven gewerkt, tot een jaar of drie geleden. Toen ben ik begonnen met de maandelijkse video 'Groene Verhalen'. Dit jaar ben ik daarmee gestopt om me als liedjesschrijver te vestigen.

En hoe bevalt deze nieuwe rol?

In de nieuwsbrief van 'Groene Verhalen', die door zo'n honderd mensen wordt gelezen, heb ik het voor het eerst vermeld. En daarnaast vragen mensen me wel eens wat ik eigenlijk voor de kost doe. Dat je liedjesschrijver bent, vinden ze heel interessant. Maar in het begin moest ik toegeven dat ik net begonnen was en nog geen nummers op de plank had liggen. Dat houd je een poosje vol. Nu heb ik aangekondigd elke maand een nieuw liedje te maken. Het lastigste daaraan vind ik om het onderwerp te kiezen waarover het liedje moet gaan. Het liefst maak ik iets wat langer houdbaar is.

Zie je jezelf als een protestschrijver?

Ik ben zeker een voorstander van protestmuziek. In november was ik bij de Klimaatmars in Amsterdam. Daar was weer heel veel muziek te bewonderen. Zo had je daar orkesten en bandjes die iets brachten. Het voelde weer een beetje als vroeger in de tijd van de acties tegen kernenergie. Toen had je ook heel veel strijdkoren. Dat vond ik altijd prachtig. En dat je dit de laatste jaren zo goed als niet meer zag, vond ik heel jammer. Ik was dan ook blij verrast dat dit bij de Klimaatmars weer aanwezig was. Het verbindt mensen, samen een lied zingen over wat dan ook.

Zie je jezelf meer als muzikant of als liedjesschrijver die met een boodschap komt?

Ik denk dat het mooi is om dit te combineren. Zo heb ik nu ook een paar liedjes gemaakt die over het wonen in een pipowagen op het Friese platteland gaan. Ik heb prachtig uitzicht over de weilanden, wat inspiratie geeft. Het is aan de ene kant een apolitiek verhaal, maar het gaat ook over een eenvoudig leven zonder allerlei vervuilende, overbodige, luxe dingen die je kunt verzinnen. En dat deze eenvoud juist heel veel waard is en juist heel mooi is als je je erin verdiept.

Als je kijkt naar andere protestzangers, wie is nu echt een voorbeeld voor jou?

Hoewel hij helaas niet meer leeft, is Armand een goed voorbeeld. Hij vertelde vanuit zichzelf en heel direct hoe hij naar de wereld keek en wat hij ervan vond. Vaak wordt ook Boudewijn de Groot genoemd. Maar nu heb ik net het boek *Op de vuist* van Laurens Ham gelezen, wat gaat over vijftig jaar politiek en protestliedjes in Nederland. Daarin wordt ook geschreven over het nummer 'Welterusten Mijnheer de President'. Toen de Groot gevraagd werd wat de bedoeling is achter het nummer was de uitleg wel heel erg bedroevend. Hij kon het niet uitleggen. Dan zie je duidelijk dat iemand anders de teksten schreef, in dit geval Lennaert Nijgh, en dat het niet zijn eigen verhaal was. In tegenstelling daarmee is Armand iemand die heel erg vanuit zichzelf vertelde wat hij van de dingen vond, en hij is daar ook mee doorgegaan tot het eind.

En als je nu naar jezelf kijkt: al vele jaren lang probeer je de wereld mooier te maken. Helaas is niet alles positief veranderd als we het nieuws mogen geloven. Hoe houd jij jezelf staande?

Van nieuwsberichten word je inderdaad niet vrolijk. Maar mezelf staande houden lukt me wel. Het is goed zolang ik het idee heb dat ik iets kan doen om de wereld wat mooier te maken. Opgeven is geen optie. Dat lijkt me heel deprimerend. En ik verwacht ook niet dat ik net zo beroemd word als protestzangers als Bob Dylan of noem ze allemaal maar op. Maar als ik een groepje mensen met mijn liedjes aan het denken kan zetten en dingen kan verwoorden die ze misschien wel voelden of dachten, dan vind ik dat ik goed werk kan doen. En mocht ik daar ineens toch

wereldberoemd mee worden dan zie ik dat dan wel weer, maar dat is niet mijn streven in elk geval. Ik wil het juist kleinschalig houden.

Hoe belangrijk is muziek in jouw leven?

Sinds ik heb aangekondigd dat ik een liedjesschrijver ben, bestaat mijn leven er voor een groot gedeelte uit. Ik ben heel veel dingen aan het ontdekken. Vooral na het lezen van het onlangs verschenen boek *Zo word je een songwriter* is er een wereld voor me opengegaan. En eigenlijk ken ik ook best wat singer-songwriters. Het is een hele leuke wereld om in actief te zijn. Zelf vind ik de tekst van een nummer heel belangrijk. Maar ik houd ook zeker van muziek waar je op kan dansen.

Even terug naar je jeugd. Kan je nog je eerste single of lp herinneren die je kocht?

Ik was een jaar of twintig toen ik voor het eerst vinyl kon aanschaffen. Ik kom namelijk uit 1954 en rond mijn veertiende jaar kostte een single 4 gulden 95. Mijn zakgeld bedroeg twee kwartjes. Singeltjes of lp's waren er dan ook om naar te kijken en niet iets wat ik kon betalen. Destijds had ik een bandrecorder waar ik heel veel liedjes van de radio mee opnam. Het was vooral de Top 40 die ik volgde. Later kwam daar ook protestmuziek voorbij, bijvoorbeeld het uit Nederland afkomstige Bots.

Wanneer kwam je voor het eerst met protestmuziek in aanraking?

Met de RK Veulpoepers BV. Eind jaren zeventig was dat een heel bekende band. Ik zat toen volop in het actiewezen en het was een gewoonte om een demonstratie of manifestatie met muziek af te sluiten. Ik heb ze toen meermaals gezien. Het idee van muziek was ook wel om meer mensen aan te trekken. En de activisten die bijna nooit tijd hadden om te dansen, kwamen eindelijk toe aan een welverdiend swingend optreden.

En als we naar het heden kijken, welke muziek raakt je?

Nu ik in Friesland woon, ben ik eigenlijk vooral de Friese muzikanten aan het ontdekken. In de streek waar ik woon, heb je heel veel cultuur en muziek met mooie teksten. Maar ja, dan moet je eerst het Fries onder de knie hebben. Ik volg dan ook een cursus om de mooie taal te leren. Hier op het platteland zijn heel veel leegstaan-

Graai

Tekst Christiaan Verweij

Armand is een artiest die, zoals Dick Verheul al aangaf, niet bij muziekverzamelaars in de collectie mag ontbreken. Zelf heb ik enkel de uit 1972 afkomstige verzamelaar *Ben Ik Te Min En 13 Andere Successen* in de kast staan. Niet een plaat die ik er vaak uittrek, maar als het dan op de draaitafel ligt dan draait het natuurlijk vooral om 'Ben ik te min', het succesnummer uit 1966. Het stond op de b-kant van zijn tweede single *Een van hen ben ik*. Dat lied kwam niet verder dan de tipparade, maar toen Radio Veronica enkele maanden na het verschijnen de b-kant draaide, werd 'Ben ik te min' ontdekt en stond dit veertien weken in de Top 40.

Het nummer mag zeker worden gezien als een van dé Nederlandstalige protestnummers. Misschien alleen al om het feit dat Armand ook echt meende wat hij zong. Hij had een kritische kijk op de samen-

de kerkjes waar elke maand wel een keer een optreden wordt georganiseerd. Twee weken geleden was er hier bij ons in het dorpskerkje The Woodyband: een vijfkoppig gezelschap dat liedjes van Woody Guthrie, de man van 'This Land is Your Land', zongen. Hij heeft heel veel liedjes over het leven en protestmuziek geschreven. Dat was echt heel leuk.

Welk nummer zou je willen toevoegen aan de soundtrack voor de revolutie?

De Chileense liederen uit de tijd van Salvador Allende vind ik heel inspirerend. En wat ik echt heel mooi vind is het Latijns-Amerikaanse lied 'Si Se Calle El Cantor', gezongen door Mercedes Sosa met de schrijver van het lied Horacio Guarany. Het is ook vertaald in het Nederlands door de groep Astori Amsterdam, dan krijgt het de titel mee 'Als De Zanger Niet Zingt'. Dit hoort bij de soundtrack voor de revolutie omdat je dan de tekst ook goed meekrijgt. Maar het origineel van Sosa en Guarany klinkt natuurlijk ook waanzinnig mooi.

'Het Eerste Liedje' zag op 1 oktober 2023 het licht, een maand nadat Dick Verheul had aangekondigd voortaan als liedjesschrijver door het leven te willen gaan. Ⓐ

Het Eerste Liedje

Dit is het eerste liedje
Waar moet het over gaan?
Er valt zoveel te zeggen
over aarde, zon en maan
De vrede in de wereld
dat weten we al lang
laat maar op zich wachten
is doof voor elke zang

En over het klimaat
is veel geschreven en gemord
Dat het de aarde schaadt
als 't alsmaar warmer wordt
Dit is het eerste liedje
waar moet het over gaan?
Er valt zoveel te zeggen
over aarde, zon en maan
Dan maar zingen over kloven
die zijn er bij de vleet
arm en rijk, stad en streek,
digifiel en digibeet
En dierenleed moet stoppen
geen hondenpoep op straat
zwerfvuil, vandalisme,
van die dingen word je kwaad
Dit is het eerste liedje
Waar moet het over gaan?
Er valt zoveel te zeggen
over aarde, zon en maan

Een beetje vrede in de wereld
Aardig zijn voor de planeet
Vriendelijk voor mens en dier
en dat je de bomen niet vergeet
Maar doe niet zo naïef
Daarvoor is toch geen tijd
We zijn te moe. 't Is lastig
heeft geen prioriteit
Machines, automaten
produceren aan een stuk
't Gaat allemaal vanzelf
maar de mensen blijven druk
Wat gisteren nog goed was,
is te weinig voor vandaag
de snelheid van 't verleden
is nu veel te traag
Voor langzaam leven is geen tijd
Aandacht is te duur
Tijd is geld en geld is macht
Helaas voor de natuur

De tijden zijn veranderd
en keren ook niet weer
Een kinderhand is gauw gevuld,
maar we zijn geen kinderen meer
De tijden zijn veranderd
maar niet voor de laatste keer
als de tijd over de datum is
veranderen we weer
De wereld is van ons
We maken er wat van
De toekomst lacht ons toe
dus doe maar wat je kan

---

uit de kast

leving. Dit kwam mooi tot uiting in 'Ben ik te min'. Zo zingt hij met de nodige zelfspot: 'Jij was, zoals ze dat noemden, het materialistische type, maar daar heb je nu verrekt weinig meer van. Je bent nu net zo idealistisch als ik, maar hoe wil je 't, hoe wil je 't in godsnaam anders dan?'

Muziek maken om rijk van te worden is volgens mij nooit een van zijn drijfveren geweest. Rond zijn zestigste trad hij bijvoorbeeld belangeloos op tijdens een actieweekend van GroenFront! in Den Dolder en een paar jaar daarna, in 2007, stond hij samen met David Rovics op de planken van ACU in Utrecht tijdens een informatiebijeenkomst over de protesten tegen de G8-top in Duitsland. Als ik het me goed herinner, nam hij genoegen met honderd euro reiskosten en hij bleef die avond zolang op het podium staan dat de zaal al halfleeg was toen hij zijn set beëindigde. Een geweldige avond met een heel bijzonder persoon op het podium.

Bijna iedereen kent het nummer wel en kan probleemloos het refrein meezingen: 'Ben ik te min, ben ik te min omdat je ouders meer poen hebben dan de mijne? Ben ik te min, ben ik te min omdat je pa in een grotere kar rijdt dan de mijne?' Armand – zijn echte naam was Herman van Loenhout – was er helemaal niet blij mee dat iedereen hem kende om dit nummer, omdat hij zelf van mening was dat hij nog veel betere nummers had gemaakt. In 2016 stierf hij op 69-jarige leeftijd. Hij laat ons achter met heel veel mooie liedjes en ook prachtige uitspraken als: 'Neem het leven niet te serieus, je overleeft het toch niet.' Ⓐ

ONZE STEM KRAAKT!

Tekst de Pandemisten

Beeld Makhno

Gent staat bij het grote publiek bekend om een schilderij (Het Lam Gods), een kasteeltje (het Gravensteen) en een staalfabriek (Arcelor Mittal). Bij een select publiek stond de stad goed aangeschreven dankzij een levendige kraakscene, tot de door huizenbezit bijziende middenklasse er in 2017 een antikraakwet doorjoeg die het 'zonder recht noch titel' wonen in een pand strafbaar maakte. Gedurende korte tijd zakte de scene daardoor in elkaar. Maar een dertigtal verenigingen (zoals vzw Woningen 123 Logements, vzw Toestand en het Vlaams Huurdersplatform) en zestien krakers klopten aan bij het Grondwettelijk Hof. In 2020 volgde een arrest waarin een deel van de antikraakwet werd verworpen. Indien je krakers zomaar uit een ongebruikt (en dus leegstaand) huis of pand gooit, loop je het risico iemand dakloos te maken. Wat niet kan in een land als België, dat de pretentie heeft de grondrechten en mensenrechten van haar burgers te garanderen. Zolang die toetsing niet gebeurt (door de vrederechter, in Nederland de kantonrechter), zit je 'veilig' in de woning. Daarenboven kan de rechter uitstel van uitzetting geven. Dit gaf opnieuw wat bewegingsruimte.

De nood aan kraken is er nog steeds: cultureel, financieel en politiek. Ergens een babbeltje doen in het centrum van de stad kost je al snel vijf euro voor een koffie, de stijging van de inkomens houdt geen gelijke tred met de huizenprijzen, en huizen dienen al een tijdje meer om in te investeren dan om in te wonen.

Tijdens de lockdown in 2020 streken mensen die elkaar kenden van bosbezettingen en klimaatmarsen neer in Gent en vormden Kriek Kraak, een collectief voor actiekraken. Ze kwamen in contact met een lokale actiegroep van sociale huurders die streed voor meer inspraakrecht over het lot van hun oude volkswijk aan de rand van Gent. Op kerstavond 2020 bezetten de activisten twee leegstaande sociale woningen in de volkswijk. Dit bracht een golf van acties op gang die mede gedragen werden door een nieuw collectief, de Pandemisten. Indien we de mislukte poging om een hoeve in Nazareth te bezetten niet meetellen, dan gaat het om acties in de volgende locaties: Sint-Bernadettestraat (Sint-Amandsberg), het Caermersklooster (Centrum Gent), het Blauwhuis (Eke-Nazareth), Volkshaardstraat (Mariakerke) en het Vredeshuis (Centrum Gent).

We gaan het hebben over deze actiekraken en verwante acties in Gent van januari 2021 tot vandaag. Om recht te doen aan alle dingen die de moeite zijn om te bespreken, zouden we een veel langere tekst nodig hebben. We sporen iedereen die bij de acties betrokken was aan om ook in de pen te kruipen. We willen verder benadrukken dat de Pandemisten het meest actieve, maar zeker niet het enige collectief is dat de kraakacties heeft mogelijk gemaakt.

Bernadette Blijft

We beginnen bij de sociale huurders van de Bernadettewijk. Zij kregen te horen van de eigenaar WoninGent,de grootste sociale woonmaatschappij van de regio Gent, dat hun huisjes tegen de vlakte gingen: ze moesten binnen afzienbare tijd verhuizen. Geen discussie, geen inspraak. De wijk stond bekend als 'crapuulbuurt', maar de drie generaties aan arbeidersgezinnen vormden een hechte

BEZETTINGEN VOOR INSPRAAK EN TEGEN PRIVATISERING IN GENT

gemeenschap. Dat onze democratie er vooral is voor de private eigenaar en veel minder voor de sociale huurder, kon niet door de beugel. Het gebrek aan inspraak maakte van de sociale huurders activisten.

Zoals gezegd: op kerstavond bezette Kriek Kraak twee aanpalende huisjes. In het prille begin was er nog wantrouwen door buurtbewoners, maar nog geen week later vierden ze oudejaarsavond met de krakers. Ze bleken niet de akelige figuren te zijn waar rechtse populisten hen bang voor maakten.

Elke zondag was er een open vergadering waar buurtbewoners, activisten en sympathisanten tot een consensusgerichte samenwerking kwamen. Samen stonden sociale huurders en krakers aan de gebouwen van WoninGent en aan het gerechtsgebouw te demonstreren, samen vierden ze overwinningen, samen huilden ze om verlies. Maar bovenal waren ze een gemeenschap die zich durfde verzetten tegen bureaucratie. Tijdens hun strijd voegden verschillende mensen uit verschillende hoeken zich bij het collectief: een industrieel ingenieur, een filosoof, een student architectuur...

De strijd werd ook gevoerd in de rechtszaal. Met een kostelijke advocaat en de onvoorwaardelijke steun van de mensen uit de buurt overtuigden ze de rechter: de activisten moesten consequent hun werk kunnen verderzetten. Hij gaf uitstel van uitzetting en meteen het maximum, namelijk zes maanden! De twee huisjes van Bernadette Blijft waren daardoor lange tijd een hub voor het ontwikkelen van andere acties.

Op het einde van deze periode, de dag nadat WoninGent de ondertussen ontruimde huisjes van Bernadette Blijft had dichtgetimmerd, organiseerden de activisten, buurtbewoners en sympathisanten een feest op het grote plein tegenover de huisjes. De foto's op Facebook spreken voor zich. Uiteindelijk zijn zowel sociale huurders als krakers verdreven naar verschillende uithoeken van de stad en is de wijk tegen de vlakte gegaan.

Het besef dat er meerdere manieren van democratisch handelen bestaan is blijven verder leven. Dat is de overwinning!

Oppervlakkig gezien heeft de actie haar doel om uithuiszetting te vermijden niet bereikt. Maar wat Bernadette Blijft zo revolutionair maakte, is net dat het een inspirerende les was in collectief handelen. De lokale besturen konden het niet hebben dat mensen zich verenigden en inspraak eisten. Het besef dat er meerdere manieren van democratisch handelen bestaan is blijven verder leven. Dat is de overwinning.

Naargelang Bernadette Blijft op haar einde liep begon 'Bernagetto': er bleven nog maar een handjevol sociale huurders over, en steeds meer kunstenaars, muzikanten, daklozen, dromers, drugsgebruikers, hippies, en mensen zonder papieren vonden hun weg naar de wijk. De gemeenschap van krakers die zich vormde had tekenen van anarchisme, maar stond er op andere vlakken mijlenver van. Ja, er heerste een gedachte van 'leven en laten leven'. Velen waren antifascistisch en hielpen elkaar wanneer dit mogelijk was. Tegelijkertijd was er geen communicatiestructuur. Het kostte grote moeite om een draagvlak te creëren rond bepaalde samenlevingsregels.

De wijk was een thuis voor mensen die er nergens anders een vonden. Het was een alternatief voor een samenleving waar mensen enkel nuttig zijn wanneer ze arbeid verrichten. Vermoedelijk ook een reden waarom de arbeidersklasse uit de buurt die het wel goed kon vinden met de activistische krakers van fase 1, de mensen die er nu woonden verwijten maakten over hondenkak, geluidsoverlast en een groeiend onveiligheidsgevoel. Indien de krakers hadden samengezeten met elkaar en met de mensen uit de buurt, hadden ze veel van deze problemen kunnen oplossen of zelfs vermijden. Maar de communicatie ontbrak.

Aan interessante initiatieven nochtans geen gebrek. Er waren jams, de wijk was een trekpleister voor graffitiartiesten, mensen organiseerden volkskeukens, er was een wekelijkse hiphop-*open air*, benefieten werden op poten gezet en er waren veel feestjes. Sfeerbeeld: de met prachtige graffiti versierde huizen, hier en daar wat mensen die gitaar spelen, iemand die een zwembadje plaatst, muziek die door boxen knalt, bewoners die rondwandelen met hun honden, frigo's vol voedsel van de skip, mensen aan het chillen op hun daken en in de tuintjes. Alle bewoners waren op hun manier artiesten.

Ook al stond deze manier van leven haaks op de neoliberale individualistische samenleving, de krakers droegen te weinig zorg voor hun woonplek. Het heeft geen zin hier conservatief over te doen: eigenlijk waren de krakers niet zo anders, omdat mensen *an sich* niet zoveel verschillen. Ze zijn op hun grenzen gestoten en de les die we daaruit trekken is dat collectief handelen een belangrijke voorwaarde is om de grenzen van de neoliberale samenleving te overstijgen.

Het Caemersklooster ('t Pand)

We schrijven het jaar 1978, ook toen werd dit voormalige klooster (dat nu voor sociale huisvesting dienstdeed) gekraakt. De toenmalige burgemeester wou de bewoners ontruimen om er een jeugdhotel van te maken. Dat terwijl er zich sinds lange tijd een hechte gemeenschap had gevormd van studenten, kunstenaars, drankverslaafden, drugsverslaafden en bejaarden. Ze richtten Het Pandinistisch Verblijvingsfront op. Zij wilden de ontruiming van de pandbewoners verhinderen door het gebouw bezet te houden. Dit conflict sleepte jaren aan, tot het ultieme ontruimingsbevel. De ontruiming verliep niet zonder slag of stoot. Er vond een strijd plaats tussen politie en bezetters die dagen aansleepte. De krakers hadden onder meer bruine zeep op de trappen en vloeren aangebracht. Het Front kon op veel sympathie rekenen van de Gentenaars.

GEENSTOEF-
PAND
VOOR
DIKKENEKKEN

De beleidsvoerders gaven hieraan gehoor. De ontruiming werd stopgezet, de huisjes werden gerenoveerd en tot sociale woningen gemaakt. De Pandinisten hadden gewonnen!

Meer dan veertig jaar later merkte een sociale huurster in het gebouw op dat bewoners die vertrokken niet vervangen werden. Het gebouw zou opnieuw op de markt gegooid worden. Activisten verenigden zich met jonge Gentse kunstenaarscollectieven en beraamden, in de woonkamer van de geëngageerde sociale huurster een nieuwe bezetting. Dit gebeurde deze keer onder de naam de Pandemisten. Uitgerekend op 1 mei ging de actie van start die meteen kritiek vormde op het feit dat de linkse partijen, die deze dag graag voor zich claimen, te weinig aandacht gaven aan het stijgen van de woonkost door grondspeculatie en vastgoedbubbels. De klassenstrijd doet zich ondertussen voor op de woonmarkt mensen! De Pandemisten bezetten acht huisjes die niet langer bewoond waren door sociale huurders. Naargelang sociale huurders een andere woning toegewezen kregen elders in Gent, kwamen er meer krakers bij.

De eigenaar, WoninGent (alweer!), stelde een contract voor: tijdelijke invulling zonder wonen. De meeste krakers wilden daarop ingaan, een kleinere groep wilde de actie verderzetten. Deze gesprekken sleepten een maand aan. Men besloot niet op het verzoek van WoninGent in te gaan. Op één na (Hot Tub) trokken de kunstenaarscollectieven zich terug uit de actie. Nieuwe krakers gaven zich op als bewoners bij de eigenaar, ze zouden echter vrij snel gedagvaard worden. Dit alles vond plaats einde juli 2021, het begin van wat je mogelijks de tweede fase van de bezetting kan noemen.

Het grote gebouw vulde snel weer op met hippies, skaters, drugsverslaafden, kunstenaars, yogabeoefenaars, contact improvisatie-adepten, antroposofen, muzikanten, enkele anarchisten en één samenzweringstheoreticus (geen marxisten, die kwamen enkel op bezoek). Je kon het gebouw zo binnenwandelen. Er was gedurende de maandenlange bezetting een continue *flow* van mensen die voor kortere of langere tijd bleven hangen. Dat had als nadeel dat ook de deurwaarder makkelijk binnen geraakte. Een ander nadeel was dat het politieke aspect voor sommige krakers bijkomstig werd. Zo was er een jongeman die 't Pand had aangedaan, terug verder trok en gedurende zijn reis vertelde over een cool kraakpand in Gent dat voor hem vooral in het teken stond van blowen, chillen, seksen, feesten en skaten. Hij had niet door dat het ook een politieke actie was.

Elke woensdagavond werd een jam georganiseerd, waar mensen konden komen improviseren met muziek en dans – een unieke en intense ervaring die in het moment een heerlijk gemeenschapsgevoel creëerde. Er waren wekelijkse filmavonden, verscheidene volkskeukens, een weggeefwinkel, repetitieruimtes en een muziekstudio. Er werd toneel georganiseerd (onder meer Simon Allemeersch kwam een voorstelling doen over de Rabotwijk in Gent). Er was een repetitieruimte, muziekstudio, er werden talloze demonstraties georganiseerd. De Pandemisten kregen bezoek van een groep Zapatisten. Ze stonden erop dat de krakers eerst aan het woord kwamen, voor zij hun eigen decennialange strijd beschreven in Chiapas. Wat Kokkerellen (de anarchistische actiekeuken van Gent) die dag voorschotelde was top.

Tijdens de bezetting haalden de Pandemisten helemaal reglementair handtekeningen op om te mogen spreken in de gemeenteraad. Maar die laatste besloot dat ze niet bevoegd waren voor 't Pand omdat het strikt genomen eigendom is van WoninGent. Een groep Pandemisten ging in de bezoekerssectie zitten van de gemeenteraad met de wijsvinger in de lucht, zoals op school. Geen rumoer, geen slogans, alleen een groep mensen met het vingertje in de lucht. Dit tot grote ergernis van de gemeenteraadsleden: de Pandemisten werden op vraag van de voorzitster uit de gemeenteraad ontruimd door de politie. Zelfs de VRT (de publieke omroep) berichtte erover op haar website.

Er werden twee punkfestivals georganiseerd. Het eerste trok een massa mensen aan, verliep zonder verstopte wc's, zonder klachten en leverde het geld op dat een groot deel van de gerechtskosten dekte. Want die waren er. De vrederechter die moest oordelen over de Pandemisten vormde een perfect contrast met die van Bernadette Blijft. Hij verwierp elke vorm van kraken, elke reden om te kraken en velde een ongemeen hard vonnis: de gedagvaarden moesten het pand verlaten met 'al wie en al wat zij daar binnen gebracht hadden'. Dit ging verder dan de vraag van WoninGent om de gedagvaarde krakers eruit te zetten. Enkele gedagvaarde krakers besloten dit vonnis naar de letter uit te voeren: het 36 woningen tellende gebouw met gelijkvloers, binnentuin, nog twee verdiepingen en twee ruime bijgebouwen (de Brouwerij en de Infirmerie) waren leeg en proper toen de politie met man en macht kwam aankloppen. De ochtend van 7 december 2021 was er binnen in 't Pand helemaal niets of niemand te bespeuren. Dit leverde de Pandemisten een krantenartikel op met als kop: 'de properste krakers van het land'.

Ze wilden een 'klassieke' actiekraak organiseren, eentje waarbij je anoniem blijft en er met man en macht uitgezet wordt

Net voor de ontruiming doken er activisten op die graag een blokkade wilden organiseren. Uit respect voor de financiële risico's die de gedagvaarde krakers liepen, wachtten ze met hun actie tot deze laatsten juridisch uit de gevarenzone waren. Ze wilden een 'klassieke' actiekraak organiseren, eentje waarbij je anoniem blijft en er met man en macht uitgezet wordt, wat al de anarchisten van Gent en omstreken zou motiveren om te ondersteunen. Een week of zo na de grote ontruiming herkraakten ze 't Pand. WoninGent had het gebouw nochtans vanbinnen gebarricadeerd. De krakers konden er nuttig gebruik van maken: ze zetten verschillende gangen af (waar nogal wat lassen bij te pas kwam).

Daarna was het wachten op de politie. Meer dan twee maanden gingen voorbij… Van een ontruimingsbevel nog geen sprake… Wel liep er door de actie ondertussen een participatieproject zodat Gentenaars inspraak kregen in wat de toekomst van het Caermersklooster zou kunnen zijn. De eigenaar had ook gezocht naar organisaties die het gebouw tijdelijk wilden invullen. Twee organisaties die een thuis willen bieden aan kwetsbare jongeren namen die taak op zich en steunden ook de strijd tegen de privatisering van het pand. Na overleg besloten de krakers 't Pand te verlaten. Tot op de dag van vandaag geven de twee organisaties invulling aan het Caermersklooster. De privatisering van het gebouw gaat vermoedelijk niet door.

Het Blauwhuis

Het Bijloke Hospitaal in Gent beschikte op een gegeven moment over meer dan duizend hectare landbouwgrond om hun zieken te kunnen voorzien van eten. De stad heeft altijd honger. Sommigen, zoals in Gent, zagen hoe belangrijk het was om voedselvoorziening te garanderen door zorg te dragen voor zowel publiek als gemeenschappelijk land. Maar het 'gemeen' (*commons*) bestaat niet meer en de steden verkopen gronden op de private markt. Gent bezat veel landbouwgrond. Boeren konden genieten van een lage pacht met een goede juridische omkadering. Maar die pachters zaten in de weg van privatisering; ze verhinderden het puur speculeren. Volgens de neoliberale logica van onze beleidsvoerders dient de stad boeren van haar velden te verdrijven, om die velden dan aan de (schijnbaar) hoogste bieder te verkopen. 'Laten we onze passiva activeren,' zei een schepen (Wethouder in Nederland) van Gent tijdens een gemeenteraad. 'We verkopen met een goed doel,' rechtvaardigen de Gentse beleidsvoerders hun beleid: 'We zullen sociale woningen bouwen met dat geld. Hoe kun je daar nu tegen zijn?'

We zijn tegen omdat zowel de grond van de steden als die van het platteland een sleutelrol spelen in de financialisering die onze samenleving ondermijnt. We zijn tegen omdat we het verband zien tussen de *land grab* die bezig is zowel in de steden als op het platteland. Grond bevredigt twee basisbehoeften: wonen (vooral in de stad) en voedsel (vooral op het platteland). Je kunt geen grond bijmaken. Daarom stijgt het in waarde zonder dat je er iets mee moet doen. We moeten ons niet alleen verzetten tegen kapitalisten, maar ook tegen renteniers (*rent seekers*) en neo-grootgrondbezitters. De speculatieve land grab van die laatsten is de gemeenschappelijke oorzaak van de wooncrisis en de landbouwcrisis. Dat je sociale woningen bouwt (een druppel op de hete plaat) door de uitbuiting van boeren erger te maken is dwaas: je kan grond maar één keer verkopen.

Het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) van Gent verpatste 450 hectare landbouwgrond (aan twee miljoen euro onder de geschatte waarde) aan een van de rijkste Belgen. Duur voor de boer die ons van voedsel wil voorzien, een zacht prijsje voor de nieuwe landheer, zie verder in de tekst. Om hiertegen te vechten moest de Gentse kraakscene buiten haar oevers treden, niet alleen de rand van de stad overspoelen (Bernadette Blijft), maar naar het platteland durven gaan.

Het Blauwhuis, een middeleeuwse hoeve met vijf hectare landbouwgrond, zou verkocht worden aan de familie Verzele, de eigenaars van een gigantisch veevoederbedrijf. De historische site die vroeger nog voedsel voor armen produceerde, zou een dierenproefstation worden. Het Blauwhuis was een unieke kans om zowel het blinde neoliberalisme van de overheden als de antiproductieve gevolgen van het private geld dat in die gronden terechtkomt, aan de kaak te stellen. Op 19 juni 2021 werd de kraak een feit. Het collectief erachter bestond uit mensen die ook met Bernadette Blijft en 't Pand bezig waren.

Boerenforum (een beweging die opkomt voor eerlijke, autonome en agro-ecologische boerenlandbouw) steunde de kraak en organiseerde er zelfs een middag met voordrachten en debat in het kader van hun campagne 'Grond voor voedsel'. Hun actie was een strijd om onze voedselvoorziening te heroveren, om ons voedsel lokaler te krijgen en om democratische inspraak te krijgen over de gemeenschappelijke landbouwgrond.

De krakers hadden grootse plannen met de grond, maar op de bovenste verdieping van het gebouw voelde de oude houten vloer niet veilig, er was geen werkend sanitair, en de autosnelweg E17 vlakbij hield je 's nachts wakker. De uitzetting liet op zich wachten omdat de lokale vrederechter zich onbevoegd verklaarde, waardoor het een tijdlang niet duidelijk was waar de zaak moest voorkomen. De uiteindelijke ontruiming lag niet voor de hand, omdat sommige krakers het nodig hadden gevonden om voor hun kortstondig verblijf onder meer een zware zetel in het gebouw achter te laten. Waar de kraak zelf goed verliep en de visie erachter goed onderbouwd was, bleek de opvolging van de actie een probleem te zijn voor mensen die vooral de stad gewoon zijn. De spanning tussen stad en platteland liet zich voelen. Reden te meer om hieruit te leren. De noodzaak groeit alleen maar om actiekraken in de stad en op het platteland hand in hand te laten gebeuren.

Kraakhaard

Op 25 maart 2022 bezette het collectief Kraakhaard een sociale woning in Mariakerke. Het doelwit was Volkshaard, nog een Gentse woningmaatschappij die haar sociale woningen aan het verkopen was op de private markt.

De oorspronkelijke opzet was om iets gelijkaardigs te doen als met Bernadette Blijft. Initieel leek dit te lukken. Er bleek al een kraker in die buurt te wonen: een sociaal huurder die niet uit zijn woning wilde vertrekken. De buurvrouw van het leegstaande huisje dat werd bezet belde de avond van de kraak de politie, omdat ze dacht met inbrekers te maken te hebben. Ook al was ze eigenares van haar woning, konden de privatiseringen niet op haar sympathie rekenen. Nadat het duidelijk werd waarover de actie ging, steunde ze de krakers echter.

Maar de gekraakte woning bleek onbewoonbaar, bovendien waren er te weinig geëngageerde buurtbewoners over om de actie te ondersteunen. Er was geen capaciteit bij de actievoerders om de bezetting verder te zetten. Wat ook niet per se nodig was, omdat de pers de actie snel oppikte en de connectie maakte met de andere acties die we hier bespreken. Daarom besloten de krakers om de bezetting snel stop te zetten en de sleutels terug te bezorgen aan de woningmaatschappij. De gedagvaarde actievoerder

vroeg en kreeg minimale rechtsplegingsvergoeding van de vrederechter die eerder al moest oordelen over Bernadette Blijft. Daarmee was de actie afgesloten.

Het Vredeshuis
Het Vredeshuis is een vrij groot pand waar lange tijd organisaties die zich inzetten voor internationale solidariteit en Noord-Zuidsamenwerking hun plek vonden. Een negatief rapport van de brandweer en de hoge kosten van een renovatie motiveerden de eigenaar (Stad Gent) om het gebouw te koop aan te bieden op de private markt.

Op dinsdag 8 november 2022 sprak het hof van beroep een eindarrest uit in ‘de zaak Huts’ waar we reeds naar verwezen: lokale boeren samen met activisten hadden het gehaald van een van de rijkste mannen van België (daarover meer hieronder). Enkele activisten waren zo opgetogen over de uitspraak dat ze besloten een actiekraak te doen tegen de verkoop van het Vredeshuis. Er vormde zich vrij snel een nieuw collectief Pandemisten rond dit initiatief. Ze voelden zich gesterkt door informatie over de brandweer die tegensprak wat Stad Gent daarover beweerde. Het Gents Kunstenoverleg (een organisatie die samenwerking stimuleert binnen de Gentse kunst- en cultuursector) dat van Stad Gent de vraag had gekregen om een tijdelijke invulling te doen van het gebouw, steunde liever de krakers.

Een van de eerste activiteiten in het Vredeshuis was een ontmoetingsdag voor progressieve officiële en minder officiële groepen en verenigingen. Ondertussen was de oorlog in Oekraïne bezig. De hardnekkige pacifisten en anarchisten die de strijd tegen Poetin wilden steunen kwamen in het Vredeshuis met elkaar discussiëren. Gedurende de hele bezetting was het gebouw ook de plek waar Koerden en sympathisanten van Rojava hun ding konden doen. Ook het net startende End Fossil Gent maakte veelvuldig van het Vredeshuis gebruik om open vergaderingen te houden. Er waren geen douches in het gebouw. Een van de krakers maakte er één die je uit elkaar kan halen en opnieuw assembleren in een nieuw kraakpand.

Gesprekken van de Pandemisten met de schepen van internationale solidariteit en facilitair management liepen uit op niks. De krakers kregen een ultimatum: tegen 1 februari het gebouw verlaten of Stad Gent stapt naar de vrederechter. De actievoerders waren ervan overtuigd dat, aangezien één van hen aan Stad Gent had laten weten bewoner van het gebouw te zijn, een rechtszaak bij het vredegerecht onvermijdelijk was. Na wat zoekwerk op de website van het gerecht bleek dat de krakers niet de juiste procedure hadden gevolgd. Dit betekende dat er geen rechtszaak zou komen en het gebouw vrij snel kon ontruimd worden. Een kwartier voor het sloot meldde de kraker zich bij het juiste loket in het gerechtsgebouw (bijna te laat omdat er wiet en een *lockpick* moest wor-

den afgeven om binnen te mogen). De zaak kwam voor bij dezelfde vrederechter als voor Bernadette Blijft en Kraakhaard. Dat hij sympathie had voor de actie merkten de krakers aan het feit dat hij eerst de pleidooien en vervolgens ook zijn vonnis zo lang mogelijk uitstelde.

Net als Bernadette Blijft en 't Pand duurde deze bezetting meerdere maanden. In de eerste plaats de gedagvaarde, maar ook nog vele anderen, woonden in de gebouwen, deelden een huishouden, vormden een gemeenschap. Dat er niet enkel inhoudelijke, maar ook persoonlijke conflicten zouden zijn onder de bezetters was te verwachten: de een is dominant, de andere mist empathie… De idealen omzetten in praktijk bleek echter makkelijker op het niveau van de actie dan in de omgang met elkaar. Wat geldt voor het Vredeshuis is ook waar voor de andere acties: het vereiste volwassen worden over hoe patriarchaal we zelf nog zijn in de gemeenschappen die we vormen tijdens de acties. Kortom, het was een leerschool in anarchistisch omgaan met elkaar.

Verwante acties

We willen nog kort ingaan op acties die inhoudelijk aansluiten bij wat we reeds besproken hebben, maar die via legale wegen verliepen.

Ten eerste is er de reeds vermeldde 'zaak Huts'. Het OCMW van Gent had dringend geld nodig. Dus boden ze 467 hectare aan landbouwgrond die al sinds de Middeleeuwen in bezit is van lokale Gentse overheden, in één keer te koop aan. Lokale Gentse boeren waren daarover nogal 'onthutst': zij wilden de grond gebruiken voor landbouw maar kregen geen kans om te bieden. Fernand Huts zag een *asset* die hem slapend rijk kon maken en kocht het via een investeringsvehikel. Twee van die boeren en een activist daagden het OCMW voor de rechter en die oordeelde (na advies van de Europese Commissie zowaar) dat er sprake was van oneerlijke concurrentie en vernietigde de verkoop.

Indien je voldoende handtekeningen verzamelt dan kan je in Gent een referendum afdwingen. Er waren 27.000 handtekeningen nodig. Burgerbeweging Te Duur haalde er net geen 38.570 op! Daarmee was de weg vrij om aan de Gentenaar twee cruciale vragen te stellen: 'Gemeentelijk publiek vastgoed mag niet geprivatiseerd worden?' en 'Moet de stad een bank van publieke gronden oprichten om veertig procent sociaal wonen te realiseren?' Van die veertig moest de helft naar sociaal wonen gaan en de andere helft gebruikt worden voor betaalbaar wonen op grond die eigendom van de gemeenschap blijft (erfpacht, Community Land Trust). De Pandemisten schaarden zich achter Te Duur. Op de pleinen en in de straten motiveerden ze de Gentenaars hun stem uit te brengen. Vijftien procent van de stemgerechtigde bevolking (in het centrum, waar veel mensen huren, zelfs vijfentwintig procent) kwam opdagen en het grootste deel antwoordde twee keer ja. De lokale overheid heeft er zich toe verbonden het resultaat serieus te nemen.

Woonkraken

Gent kent ook verschillende woonkraken. We vermelden er één die illustreert wat het probleem is met privaat eigendom van woningen.

Om opvang te bieden aan mensen die wilden deelnemen aan de Gentse Feesten (een tiendaags festival met veel muziek, dans en toneel, gedurende dewelke de binnenstad ruikt naar bier, zweet, rottend *junkfood* en pis), werd een hardnekkig leegstaand herenhuis bezet. Vrij snel stond een stokoude man aan de deur. Dat bleek de vader van de eigenares te zijn. Hij was er niet van op de hoogte dat het gebouw bezet was, maar dronk graag een koffie en vertelde wat over zijn leven. De volgende dag kregen de krakers bezoek van zijn dochter, de eigenares. Voor wie niet bekend is met sentimentalistisch gemoraliseer van plaatselijke speculanten was dit een interessante casus.

Het huis had een emotionele waarde, wist ze te vertellen doorheen haar tranen. Het was de plek waar haar vader en moeder in hun oude dag hadden willen wonen. Maar haar moeder lag op sterven. Dus moest de woning met vier verdiepingen leeg blijven, zodat haar vader hier zijn dagen kon slijten met treuren over wat had kunnen zijn.

De eigenares wist niet dat tijdens een volkskeuken in het pand bekenden van haar waren langsgeweest. Die wisten te vertellen dat ze dit huis enkel gekocht had 'voor de vierkante meter waar het op stond,' en dat ze er nog drie had – die ook hardnekkig leeg bleven natuurlijk. Hier stoten we op wat het probleem is met de huizenmarkt: spaargeld zoekt veiligheid en opbrengst. Met een huis koop je meestal ook de grond waar het op staat. De locatie zorgt dat het in waarde stijgt. Je hoeft er voor de rest niks mee te doen. Met vastgoed in populaire steden word je slapend rijk. Daarenboven is het makkelijker lenen wanneer je reeds bezittingen hebt die als onderpand kunnen dienen.

Het ei en de steen

Een lid van het Brussels kraakcollectief La voix des sans-papiers zei tegen de Pandemisten: 'Jullie zien zich soms wat te veel als een eitje dat kapotgeslagen wordt tegen de steen van het systeem.' Wat hij bedoelde is dat er bij veel acties veel enthousiasme en optimisme is bij het begin, maar dat er ook snel uitputting volgt, en vervolgens het gevoel dat er toch nooit iets verandert.

Op dat vlak mogen we optimistisch zijn. De kraakacties gebruikten de gemeenteraad en rechtszaal als een forum om inspraak, leegstand en speculeren aan te kaarten. Het besef groeit dat privaat bezit van grond, zowel in de stad als op het platteland, een sleutelrol speelt in de toenemende ongelijkheid. Verder bleek het mogelijk met de acties druk uit te oefenen. De private verkoop van gebouwen zoals 't Pand of het Vredeshuis is twijfelachtig geworden of op de lange baan geschoven. De motivatie is er terug om verder druk uit te oefenen door te kraken, zowel voor acties als voor wonen. Ⓐ

LESSEN VAN HET KRAAIENEST

OVER KRAKEN, BUURTWERK EN STRATEGIE

De tijd vliegt snel voorbij. Bijna een half jaar geleden kraakten we de voormalige jeugdsynagoge in het centrum van Groningen. Het gebouw, dat van 1981 tot 2018 werd gebruikt als buurtcentrum, gymzaal en als kantoorruimte voor NGO's, werd bedreigd door herontwikkelingsplannen van de gemeente. De publieke ruimte zou plaats moeten maken voor luxe appartementen, en het enige stukje cultureel erfgoed wat behouden zou blijven was de voorgevel.

Tekst Kraaienest

Dit bood een perfecte vervolgstap voor onze groep. Gedurende de laatste tweeënhalf jaar hebben we een redelijk sterk netwerk om ons heen weten te bouwen dat erg waardevol was en is. Maar we merkten dat ons bereik zich op een gegeven moment beperkte tot die kringen en niet verder groeide. We hadden behoefte om een nieuwe aanpak te ontwikkelen en de Jeugdsjoel (zoals de jeugdsynagoge inmiddels bekendstaat) leek de perfecte gelegenheid daarvoor. Nieuwe mogelijkheden om betrokken te zijn bij de buurt, meer strijd voor behoud van cultureel erfgoed en tegen gentrificatie, naast gewoon een woon- en sociaal doel.

En dat werkte ook goed in het begin. Na een, in alle eerlijkheid, nogal onverwachte uitspraak van de rechter, die de eis van de openbaar aanklager tot onmiddellijke ontruiming verwierp, hebben wij onze krachten gebundeld met buurtgenoten. Samen hebben we besloten om een stap in onbekend gebied te wagen en de gemeente voor de rechter te dagen om de bouwvergunning van tafel te krijgen. Maar de stap naar de rechtszaal hoefden we niet eens meer te zetten. Vanwege de negatieve publiciteit die wij gegenereerd hebben voor de gemeente besloot de gemeente het contract met de eigenaar zelf te ontbinden en alle plannen te schrappen.

Hiervoor was de steun die wij van de buurt kregen essentieel, ook omdat de straten hier goed met elkaar verbonden en de mensen invloedrijk zijn. Ook willen we niet onderschatten welke mogelijke rol de genocide in Gaza heeft gespeeld in het herzien van de beslissing om de laatste jeugdsynagoge van Nederland – en een waardevol onderdeel van het Joodse Kwartier in Groningen – te slopen. In sommige kringen draait het puur om symboliek en reputatie.

Sowieso speelt het onderwerp Palestina van begin af aan een rol, omdat wij ons rondom dit onderwerp uiteraard niet het zwijgen laten opleggen. Als gevolg daarvan hebben we te dealen met een immense media *backlash*, waarin ook de meest obscure desinformatie is verspreid. Terwijl wij zowel benefieten voor Palestina alsook informatieavonden over de Joodse geschiedenis van Groningen organiseren, zien we dat velen het verschil niet snappen tussen Jodendom en zionisme en dat ook niet lijken te willen omdat deze ambiguïteit ze goed van pas komt.

Alles begint bij verbinding leggen met de buren.

Na een vrij succesvolle start van ons pand en na het overleven van de eerste publieke hetze bevonden wij ons ineens in een situatie die we niet zo snel verwacht hadden: we hadden een kraakpand dat niet onder druk stond van rechtszaken of ontwikkelingsplannen, wat ervoor zorgde dat we geen duidelijk, gezamenlijk doel meer hadden. Paradoxaal genoeg hadden we waar we altijd al om vroegen: een politieke ruimte om op buurtniveau te organiseren, maar de afwezigheid van een directe *struggle* maakte ons – als we zelfkritisch reflecteren – lui. Dit was een uitgelezen kans voor ons om terug te slaan, om een voorsprong te nemen. Nu zijn we er, een paar maanden later, achter gekomen dat we deze kans niet volledig benut hebben. De gemeente, en andere partijen, hebben daarentegen niet

stilgezeten. Dit betekent niet dat we al verloren hebben, maar we zullen ons wel moeten haasten om te zorgen dat we straks niet met lege handen staan.

We zijn weer begonnen met het mobiliseren van de buren en we willen daarbij een aanpak toepassen die is gericht op buurtorganisatie, wat zijn eigen waarden en uitdagingen met zich meebrengt. Zonder de buren zouden we niet hebben gestaan waar we vandaag staan, zowel metaforisch gezien als fysiek. Alles begint bij verbinding leggen met de buren. Sommigen kwamen enthousiast naar onze eerste voku, maar om eerlijk te zijn vergt buurtwerk meer dan wat flyers uitdelen en filmavonden organiseren. Om verschillende mensen aan te spreken zijn verschillende aanknopingspunten nodig, maar wat zouden die aanknopingspunten kunnen zijn? We moeten met de buurt in gesprek gaan om achter hun problemen, behoeftes en mogelijkheden te komen. Die zijn altijd genuanceerder dan je in eerste instantie denkt. Daarvoor moeten we simpelweg met ze praten. Praten met tien buurtbewoners kan effectiever (en ook motiverender) zijn dan het uitdelen van honderd flyers. Maar het betekent ook dat je je comfortzone die de scene je biedt moet verlaten en samen moet werken met mensen met verschillende politieke opvattingen die soms in conflict zijn met je eigen activisme.

In het proces van ergens vóór vechten, in plaats van ergens tegen, werden we geconfronteerd met vragen waar we niet eerder een volledig antwoord op gevormd hebben: In hoeverre willen we verantwoordelijkheden overdragen aan de buurt en in welke mate willen we zelf controle houden over ons pand? Zouden we moeten wachten op, en bijdragen aan, initiatieven vanuit de buurt of willen we dit proces zelf faciliteren? Zitten we überhaupt in een positie dat we dit kunnen? Wat is nu precies ons doel? Hoe voorkomen we coöptatie? Over al deze zaken zullen we gaandeweg discussies moeten voeren.

Wat hebben we ondertussen geleerd? In elk geval het belang van het bespreken van gezamenlijke doelstellingen, van reflecteren op strategieën en het bespreken van verschillende mogelijke scenario's. Het hebben van een goede (non-hiërarchische) organisatiestructuur is iets wat enorm helpt in dit proces. Dit is allemaal niets nieuws maar op de één of andere manier vinden we ons altijd weer in deze situatie.

Misschien denk je nu: wat een chaotische groep is dat? Nou, wij zagen onszelf eerder ook als goed georganiseerde groep. Een reflecterende discussie over wie je bent als groep is nou eenmaal niet een gesprek dat je op een bepaald moment hebt afgerond maar is in plaats daarvan een continu proces. En in het organiseren van gedegen politiek werk zouden we niet bang moeten zijn om nieuw terrein te betreden (en in een kraakscene die gedomineerd wordt door witte hippies met dreadlocks betreden we met elke stap die we zetten nieuw terrein). Of je nu faalt of slaagt, er kan in elk geval van geleerd worden. En het leren van die lessen is waarschijnlijk het meest waardevolle wat we in onze beweging kunnen doen. Ⓐ

Kraken gaat door!

Een discussie over wie je bent als groep is een continu proces

Tekst
Princess Pelvis

DE INTERACTIE

met Nijmeegs
Jantien

Nijmeegs Jantien is een krakerscollectief in… Nijmegen! Ik bezocht hun pand in het centrum om meer te weten te komen over deze kraakgroep en hun *mutual aid*-projecten. Het pand ligt in een drukke winkelstraat en als ik aankom moet ik eventjes zoeken, de straat staat vol met marktkraampjes. Al snel zie ik een aantal grote banners aan een gevel hangen, daar moet het zijn. Ook bij Jantien is het druk, voor de ingang staan mensen te praten en de begane grond is gevuld met bewoners, kunstenaars en bezoekers. Vandaag is er bij Jantien een benefiet voor Trans Radical Resource Exchange Nijmegen (TRRENY), een groep die informatie, *resources* en steun biedt aan transpersonen in de regio Nijmegen, en hen helpt hun transitie in eigen handen te nemen. Er is een expositie met kunst van transkunstenaars en in de middag een modeshow.
Bij de bar zitten O., Goblin en Michael, die me vandaag alles over Jantien vertellen. ‘Nijmeegs Jantien is een vrij grote kraakgroep die bestaat uit een rijke mix van mensen, ook qua leeftijd,’ vertelt O. ‘Onze jongste is achttien en de oudste in de vijftig, en heeft ook een grote periferie van kennissen. Ons doel is natuurlijk om te kraken, en we vinden het belangrijk dat onze panden een sociale rol vervullen.’ Het heeft wel even een paar pogingen gekost om een mooie locatie te vinden, waar het lukte om te blijven. ‘Het eerste pand was echt een beetje gaar, en we waren er snel en heftig uitgezet, ze kwamen zelfs met honden en de juridische kosten waren hoog. Het tweede was een appartement, dus dat was niet zo geschikt voor openbare dingen, maar nu is het met dit pand gelukt en we zitten hier sinds oktober. Deze plek is een oude schoenenwinkel.’

O. vertelt terwijl we er doorheen lopen: ‘Het pand is echt groot, we hebben een kelder, de winkel en bovenop zijn nog drie verdiepingen, waar we wonen.’ In de winkel is de kassa omgetoverd tot een bar, de planken aan de muur zijn expositieruimte geworden, en achterin is de weggeefwinkel. ‘Eerst hadden we hier alleen kleding, maar inmiddels bieden we ook meer dingen aan, de doorloop is goed, mensen nemen veel dingen mee.’ We gaan naar de kelder. ‘Die noemen we De Sok. De Klinker heeft de Onderbroek, dus het is toepasselijk dat wij een sok hebben.’ In De Sok bevindt zich het podium, voor bandjes en feestjes. Vandaag is de kelder in gebruik voor de modeshow. Op een projectiescherm speelt een video van een *voguend* persoon en er speelt zachtjes muziek. Een aantal mensen is druk bezig de show voor te bereiden. De kelder heeft een heel vrolijke uitstraling met een kleurrijk bolletjesbehang. ‘Dit zat er al in, maar het is wel leuk hè? Deze kelder was vroeger het magazijn.’ De drie woonlagen bieden veel ruimte. ‘We hebben ook een logeerkamer, die is nu al een tijdje bezet.’

Sociale rol

De sociale functie van het kraakpand wordt op gevarieerde wijze ingevuld. Door bijvoorbeeld zelf dingen te organiseren, zoals *skillshares* (bijvoorbeeld *lock pick bar night*), *open mic*-avonden, (queer-)filmavonden en een gratis supermarkt. ‘We hebben

Beeld: Een tekening van de gevel van Jantien

een *dumpster dive*-netwerk waarmee we dat voor elkaar krijgen, maar je blijft altijd een beetje afhankelijk van de beschikbaarheid van containers zonder sloten.' Jantien steunt ook andere initiatieven door hen ruimte aan te bieden, bijvoorbeeld voor een benefiet zoals vandaag, of in samenwerking met een andere organisatie. 'Twee keer per week werken we samen met Nijmeegse daklozenorganisatie De Steeg. Wij bieden de ruimte aan en zij organiseren hier van elf tot vijf een inloop. Daklozen kunnen hier dan *socializen*, eten en samen darten.' De gemeente is minder enthousiast over het initiatief. Goblin en Michael vertellen: 'We zitten hier tegenover het stadhuis, de gemeente stoorde zich aan de inloop. De daklozen komen nu via de achterkant naar binnen. Het is ironisch, we proberen juist de mensen te helpen aan wie de gemeente te weinig aandacht besteedt.'

Relatie met de buurt
Van de burgemeester moeten ze het niet hebben, met de journalistiek is de band complex. 'Ze zijn voor ons een noodzakelijk kwaad, maar soms schrijven ze alsof we tuig zijn.' Online zijn inderdaad genoeg koppen te vinden over 'Krakersbende Jantien' die weer heeft 'toegeslagen'. 'Toen we dit pand gekraakt hebben, heeft de burgemeester allemaal brieven rondgestuurd aan pandjes die leeg stonden om over ons te waarschuwen. Dat heeft natuurlijk niet zoveel zin, juist in de panden die geschikt zijn voor kraak, gaat niemand die brief opmerken.' En dat terwijl de woningnood in Nijmegen heel hoog is, sommige Nijmeegse studenten gaan zelfs op kamers in Duitsland. Intussen kan iemand als Ton Hendriks, Oost-Nederlands grootste vastgoedeigenaar, zijn portefeuille blijven uitbreiden en zich daarbij leegstand permitteren. 'De gemeente behandelt hem als een soort wethouder Wonen.'

Gelukkig krijgt Jantien ook veel steun. 'Als we online lezen zien we gelukkig ook heel veel positieve reacties, het is een beetje fifty-fifty. Dus de helft van Nijmegen steunt ons!' lacht O. 'Met de buren hebben we een prima relatie, geen problemen.' Ook uit politieke hoek komt soms steun. 'De Partij voor de Dieren en GroenLinks hebben na onze eerste kraak een motie ingediend om een gesprek te faciliteren tussen krakers en pandeigenaren. Helaas is die afgewezen, maar goed, dus wel een beetje support uit de gemeenteraad, dat waarderen we wel.'

Toekomst
Het pand van Jantien staat te koop, maar heeft veel gebreken. 'Er moet hier echt nog heel veel gebeuren voordat je het zou kunnen verhuren als woonruimte, daarnaast kunnen de appartementen niet gescheiden worden van de winkel, dat is best wel onhandig. We verwachten niet dat ze binnenkort iemand zullen vinden die hiermee aan de slag wil. Binnenkort wordt het weer tijd voor nieuwe *mission* en *vision*-meeting, dan gaan we kijken waar en hoe we onze aandacht zullen besteden de komende tijd. Intussen hopen we dat we dat we anderen inspireren, en dat heel Nijmegen gaat kraken!'

Dit interview werd afgenomen op 17 februari, op 26 februari kwam het treurige nieuws naar buiten dat het pand van Jantien is ontruimd. Het is tóch gelukt het pand te verkopen, en het pand zal gebruikt gaan worden om woningen van te maken. De

Foto van kunst van transgender kunstenaars Nijn (kleurrijke interseks geslachtsdelen, te volgen via @by.nijn) en Piney (schilderij met boslandschap rechtsboven).

sociale initiatieven van Jantien staan op pauze tot zij een nieuwe locatie hebben gevonden en gekraakt.
In hun statement op Instagram zegt de kraakgroep: '...zolang langdurige leegstand en woningnood problemen blijven in Nijmegen, zolang landelijk en lokaal beleid faalt om dit op te lossen, en zolang tegelijkertijd alle sociale en culturele ruimtes in de stad verdwijnen of gentrificeren, blijft Jantien doorgaan met kraken. Iedereen verdient een plek om te wonen, om zich veilig te voelen, en samen te kunnen zijn. Wet of geen wet, kraken gaat door!'

Je kunt Nijmeegs Jantien volgen op Instagram (@nijmeegsJantien_they.them) voor updates. Ⓐ

BOEKHANDEL Rosa

Een links politieke boekhandel, gespecialiseerd in **anarchisme**, **feminisme, socialisme** en verschillende vormen van **activisme**.

Geopend op dinsdagen tussen 13.00 en 17.00 of op afspaak.

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43
Denksportcentrum,
Groningen
Tel. 0503133247
www.bookshoprosa.org
rosaboek@xs4all.nl

‘Maar mijn vrienden doen dat niet’

Recensie van een podcastserie over hoe om te gaan met geweld binnen je vriendenkring

Je mag me gerust naïef noemen. Waarom? Omdat ik lang dacht dat mijn vrienden niet gewelddadig zijn. Ik ben echt niet bevriend met een verkrachter of iemand die zijn kind slaat. Mijn vrienden doen dat niet. Helaas, de realiteit heeft me geleerd dat dat wel het geval is. Ook binnen mijn linkse vriendenkring zijn er mensen die duidelijk een geweldsprobleem hebben.

Tekst Ronja

Toen de omvang van het geweld op tafel lag, ben ik gaan praten met de daders. Dit waren erg intense gesprekken. Een van die genoemde gesprekken is me bijgebleven. Ik vroeg aan een van de daders hoe het kan dat hij in de jaren dat we veel contact met elkaar hadden niet gewelddadig was. Zijn antwoord verbaasde me: ‘Ik had jullie, de scene. Er was sociale controle.’ Met scene bedoelde hij zijn vrienden, huisgenoten, kraakmaatjes en misschien ook een klein beetje mij, want we trokken toen veel met elkaar op.

Dit gesprek vond een aantal jaren geleden plaats. Sindsdien heb ik er veel over nagedacht of een groep niet toch meer invloed heeft op potentiële daders dan dat ik tot dan toe dacht. Kunnen wij als groep geweld voorkomen? En als we het niet kunnen voorkomen, hoe kunnen we het geweld stoppen en de betrokkenen steunen en begeleiden? Deze vragen brachten me bij het concept van *transformative justice* en in het bijzonder *community accountability.*

Volgens Mia Mingus is transformative justice of transformatieve rechtvaardigheid een politiek kader en een aanpak om te reageren op geweld, schade en misbruik.[1] In wezen gaat het erom op geweld te reageren zonder meer geweld te creëren.

Binnen transformative justice is er ook een manier om met de dader(s) om te gaan. Dit heet community accountability of collectieve verantwoordelijkheidsovername. Als ik deze definitie goed begrijp, gaat het erom dat een gemeenschap stappen onderneemt om geweld te voorkomen en een manier vindt om er mee om te gaan. Bij gemeenschap (*community*) kun je denken aan een groep mensen die al dan niet tijdelijk veel met elkaar optrekken, bijvoorbeeld een filmcollectief, een actiegroep of vriendenkring, maar ook je collega’s op het werk. Het idee is dat de gemeenschap verantwoordelijk is (*accountable*) voor het voorkomen van geweld, of deze verantwoordelijkheid (over)neemt. Als er toch geweld heeft plaatsgevonden, is het belangrijk om erop te reageren. Hierbij steunt de gemeenschap de slachtoffers en de daders erkennen het geweld en krijgen inzicht in hun handelen en veranderen dit.

Om een antwoord te vinden op mijn vraag of mijn vriendengroep echt iets kan betekenen, ben ik gaan luisteren naar podcasts over hoe om te gaan met geweld en in het bijzonder over community accountability. De volgende podcast is er daar een van. Het is ook meteen een aanleiding voor hoe je binnen je vriendenkring kunt nadenken over community accountability.

Veel luisterplezier!

THE REAL WORK PODCAST

In het kort: audioverslag van een workshop over transformative justice en community accountability, in zes delen, in het Engels, inclusief *transcripts* en *show notes*.[2]

Waar gaat het over?
Deze zesdelige podcast is een audioverslag van een workshop over geweld en hoe je er anders mee kunt omgaan. Een groep van 27 mensen, werkzaam in de theaterwereld in de VS, is een jaar lang aan de slag gegaan met transformative justice. Hierbij werden ze begeleid door Mia Mingus, medeoprichter van het Bay Area Transformative Justice Collective.[3]

In de pilot en de eerste drie afleveringen ('Pilot – What /is/ the Real Work of Transformative Justice?', 'A Kind of Origin Story', 'TJ 101', 'Softening the Fist') nemen de makers de tijd om zichzelf en het project voor te stellen. Ook staan ze uitgebreid stil bij de betekenis van transformative justice: een strategie om met geweld om te gaan. Hierbij steun je op je eigen netwerk en vaardigheden en níet op de politie en níet op het idee van (gevangenis)straf. Zo'n netwerk kan je gemeenschap zijn of een kleine groep mensen die je kunt contacteren als je geweld is aangedaan of als je zelf gewelddadig was. Hoe je gaat communiceren over geweld is hierbij belangrijk. De deelnemers van de workshop bespreken daarom een aantal voorbeelden van hoe je een gesprek over geweld aangaat en wat onhandige reacties zijn.

In de laatste drie afleveringen ('Living Accountably', 'Applied Practice', 'Dreaming Forward') wordt het concreter. Hier is te horen hoe de deelnemers met verschillende vaardigheden oefenen om over geweld te communiceren, zoals actief (en lang) naar geweldservaringen luisteren. Ook reflecteren ze op hoe ze tot nu toe hebben gereageerd als ze werden aangesproken op gewelddadig gedrag.

Wat er zeker bij hoort, is een welgemeend excuus. De intentie en het nemen van verantwoordelijkheid voor het geweld moeten oprecht zijn.

Daarna denken de deelnemers na over wat straffen betekent. Duidelijk is dat straffen niet gelijkstaat aan verantwoordelijkheidsovername. Nadat dit is vastgesteld, bespreken ze de stappen die nodig zijn bij het nemen van verantwoordelijkheid. Wat er zeker bij hoort, is een welgemeend excuus. De intentie en het nemen van verantwoordelijkheid voor het geweld moeten oprecht zijn. Een ander aspect van verantwoordelijkheid nemen is te analyseren hoe het zo ver heeft kunnen komen om vervolgens die omstandigheden te kunnen veranderen.

Om erachter te komen hoe geweld kan ontstaan, verzamelen de deelnemers in de workshop omstandigheden die geweld kunnen bevorderen. Ook denken ze na over wat gewelddadig gedrag is. Nadat de mogelijke oorzaken en vormen van geweld duidelijk zijn, creëren de deelnemers een transformative justice-aanpak. Ze beginnen met de relaties tussen de betrokkenen (slachtoffer, dader en getuigen) duidelijk te krijgen en erover na te denken wie een steungroep kan vormen voor deze betrokkenen.

Wat vond ik ervan?
Het is een toegankelijke podcastreeks met veel tips voor de praktijk. Bovendien laten de mensen van *The Real Work* mooi zien dat de gemeenschap niet een vaste groep hoeft te zijn, een losse band zoals werkzaam zijn binnen de theaterbranche is voldoende. Je hoeft geen gesloten groep te zijn. Je kunt ook met mensen die je minder goed kent samen zitten en nadenken over transformative justice en community accountability.

Leuk vond ik ook dat ze aan het einde van elke aflevering een suggestie formuleren voor wat je zelf kunt doen. Een van die suggesties is dat je op zoek gaat naar je *pod*. Een pod is een groep mensen die je kunt contacteren als jou geweld is aangedaan of als je zelf gewelddadig bent geweest. Praat nu alvast met deze mensen over geweld en hoe het te voorkomen. Ⓐ

Noten
1 transformharm.org/tj_resource/transformative-justice-a-brief-description
2 weriseproduction.com/therealwork
3 batjc.wordpress.com/

HEB NIET DE ILLUSIE DAT DE RIJKEN HET JE ZULLEN TOESTAAN **HUN RIJKDOM WEG TE STEMMEN**
- Lucy Parsons
ANARCHISME.NL / BRONNEN-THEORIE-GESCHIEDENIS-TEKSTEN-ACHTERGROND

KLIMAATSTRIJD: EEN RADICALE FLANK IS NIET GENOEG

De klimaatcrisis escaleert, de strijd voor een adequate aanpak van die crisis grijpt om zich heen. Ook in Nederland zindert het al maanden van de klimaatacties, blokkades en demonstraties op en bij wegen. Zeg ‘A12’ en inmiddels ook ‘A10’, en mensen denken niet meer zomaar aan weer een weg, maar aan de steeds herhaalde blokkades van Extinction Rebellion (XR), die protestacties tegen fossiele subsidies, en tegen investeren in fossiele energie en dergelijke. Deze blokkades en de massa-arrestaties van klimaatactivisten trekken aandacht. Maar er gebeurt intussen veel meer.

Tekst Peter Storm

Beeld Mashab

Heeft het effect, al dat actievoeren? Jazeker! Is het genoeg? Bij lange na niet, en meer van hetzelfde gaat daar weinig aan veranderen. Maar eerst: wat is er bereikt met dat blokkeren? Veel en tegelijk ook weinig. Veel: klimaatmaatregelen staan hoog op de politieke agenda, en actie heeft daar een boel aan bijgedragen. Neem de fossiele subsidies. Eind 2022 waren die nauwelijks een politiek thema. In de eerste maanden van 2023 was dat al flink veranderd. Er werd ook steeds meer bekend, en de bedragen waar het om ging, vlogen omhoog, van 4,5 miljard in januari 2023 volgens het verantwoordelijke ministerie[1] tot tussen de 39,6 en 46,4 miljard in september van datzelfde jaar.[2] Als er vandaag de dag ergens een geldtekort wordt gemeld in de zorg of het onderwijs, als iemand zegt dat gratis OV niet te betalen is, dan is er al snel iemand die naar die subsidies verwijst en zegt: ‘ik weet nog wel een spaarpotje…’

Dat de fossiele subsidies een onontkoombaar politiek onderwerp zijn geworden, is te danken aan die aanhoudende, gaandeweg gegroeide en steeds terugkerende XR-blokkades op de A12. Tientallen actievoerders waren nog te negeren. Toen het er vele honderden werden – en het wegslepen en afvoeren door de politie een hele middag duurde – lukte dat niet meer. Inmiddels doet de gevestigde politiek vage toezeggingen over het afbouwen van de fossiele subsidies. Het daadwerkelijke beleid stelt nog steeds weinig tot niets voor. Maar dat de gevestigde politiek het nodig vindt om het zelfs maar over die subsidies te hebben, is een gevolg van de acties van XR. Tegelijk gaat het natuurlijk allemaal véél en véél te traag. Er gebeurt beleidsmatig feitelijk niets, de bereikte veranderingen gaan niet wezenlijk verder dan een toename in de – broodnodige! – aandacht voor de klimaatcatastrofe en een groeiend besef van de urgentie ervan.

Wat nodig is? Een snelle sluiting van fossiele energiewinning, en einde aan fossiel energie- en grondstoffengebruik in industrie en vervoer. Een snel einde dus aan het fossiele kapitaal in al haar vertakkingen. Verder: een drastische omschakeling van voedselproductie, waarbij niet langer dieren en dierlijke producten in voedsel worden omgezet, maar de basis plantaardig is. Dieren eten betekent een volstrekt overbodige, water- en energieverslindende en extra vervuilende omweg van gewas naar voedsel. Mais en soja kunnen we zelf opeten in plaats van ze aan koeien en varkens te voeren om die te vermoorden voor een hoeveelheid vlees die veel geringer is dan als die gewassen rechtstreeks in voedingsmiddelen waren omgezet. Dat vergt minder mest, minder water, minder energie. Het bespaart ook nog eens de uitstoot van al die broeikasgassen door die dieren zelf. Fossiele energie- en grondstoffenwinning, fossiel energie- en grondstoffengebruik in industrie. Dienstverlening en vervoer en *agrobusiness* op basis van gevangenschap van en moord op dieren: schaf die dingen binnen vijf jaar af, of sneller. Dan kom je ergens.

Ja, een deel van de fossiele energie- en grondstoffenwinning zal moeten worden vervangen. Er is daarvoor zonne-energie en windenergie. Het is echter ook zaak om het totale energie- en grondstoffengebruik drastisch terug te dringen, want ook schonere energiewinning is bepaald niet honderd procent schoon. Ook een eindeloos groeiend aantal zonnepanelen, windmolens en elektrische auto’s vormt gaandeweg een fatale aanslag op milieu, klimaat, en planetair leven. De groei-als-norm moet er uit. Jazeker, *degrowth*, niet als opgelegde dwang tot alsmaar minder maar wel als het loslaten van het streven naar alsmaar meer op alle fronten als hoogste norm.

Het mag duidelijk zijn dat de benodigde snelle draai naar degrowth, naar snelle afbouw van de winning, productie, verwerkingen en gebruik van fossiele grond- en brandstoffen, een rappe omschakeling van de op uitbuiting van dieren gebaseerde agrobusiness naar een *plant-based* en ecologisch verantwoorde vorm van voedselvoorziening, en ga zo maar door, niet in zicht is. De huidige vormen van klimaatactivisme, met hun nadruk op beleidsverandering, gaan dat ook niet in het nodige tempo op gang brengen. Precies die nadruk op beleidsverandering op regeringsniveau is een enorme beperking. Klimaatactivisten zijn bij de regering gewoon aan het verkeerde adres als het om de benodigde fundamentele veranderingen gaat.

Regeringen en overheden zijn zodanig ingebed in het fossiele kapitalisme, zodanig verweven ook met de huidige agrobusiness, dat ze daar niet mee gaan breken, hoeveel toegangswegen tot grote steden we ook bezetten, en met hoeveel mensen we ons ook laten afvoeren door de geüniformeerde ADO-expres, ook wel bekend als de Haagse politie. De staat zal ons eerder van de A12 laten schieten dan dat ze werkelijk de noodzakelijke omschakeling door gaat voeren. Maar tot nu toe heeft de staat zulk drastisch geweld nog helemaal niet nodig: het fossiele kapitalisme kan best leven met af en toe een verkeersomleiding. Bokkepootjes, neus- en nekklem en af en toe een waterkanon zijn intussen vervelend genoeg, en dit soort dingen zullen toenemen naarmate wij de druk opvoeren.

Er is meer nodig maar vooral ook iets anders dan de gangbare aanpak van klimaatactivisme. Je merkt dat die noodzaak her en der onder ogen wordt gezien. Je merkt dat er discussies zijn, in en om XR. Die gaan over tactiek, met name over de vraag hoe je de door XR bepleite geweldloosheid invult en waar de grenzen

ervan liggen. Die gaan ook over thematiek: hoe is de klimaatcatastrofe verbonden met het wereldwijde kapitalisme, hoe dient de strijd tegen klimaatcatastrofe tegelijk een dekoloniale strijd te zijn? Die discussies zijn nodig, en je ziet wel degelijk dat binnen XR systeemkritische geluiden doorklinken. Maar er blijft iets wringen.

Andreas Malm deed, alweer enkele jaren terug, een poging om de discussie over de soort klimaatstrijd die we nodig hebben, aan te scherpen. Hij publiceerde een boekje met in het Engels de provocerende titel: *How to blow up a pipeline*. In het Nederlands: *Eco-sabotage – of: hoe je een pijpleiding opblaast*.[3] De titel is een misleidend lokkertje. Een handboek eco-sabotage, vol gedetailleerde aanwijzingen van hoe je bijvoorbeeld een pijpleiding opblaast of de banden van een SUV handig en onopvallend laat leeglopen, is het niet, al worden beide actievormen wel aangestipt. Malm beoogt iets anders. Hij houdt een pleidooi om de geweldloosheid als norm in de klimaatstrijd los te laten. Hij pleit er daarom voor om de noodzaak van actievormen die je als gewelddadig kunt typeren en dat ook zijn onder ogen te zien. Malm levert hiermee een interessante bijdrage aan de strategische discussie. Maar een uitweg uit de impasse biedt ook hij niet.

Malm stelt vast dat de klimaatramp doordendert, niet merkbaar afgeremd door de golven van klimaatactivisten die er wel degelijk zijn. Hij schetst die golven kort, en signaleert dan hoe groot de greep is die het idee van geweldloosheid in het overgrote deel van de klimaatbewegingen is. Hij vraagt zich af of we die geweldloosheid als heilige norm beter niet eens los kunnen laten. Een deel van de argumentatie die hij levert is heel overtuigend, zij het niet heel nieuw en origineel. Hij demonteert de argumenten uit *Why Civil Resistance Works: the Strategic Logic of Nonviolent Conflict* van Chenoweth en Stephan. Dat is het boek waar bijvoorbeeld XR naar verwijst als onderbouwing voor de haar strategie van geweldloze burgerlijke ongehoorzaamheid. Hij laat zien dat de succesverhalen van geweldloos activisme, de burgerrechtenbeweging in de VS, de Indiase onafhankelijkheidsstrijd, de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika, iets zeer belangrijks weglaten. In al die gevallen was het niet een louter geweldloze strijd die verandering teweegbracht. In beide gevallen ging die strijd gepaard met gewelddadige confrontaties, gewelddadige actievormen. In Zuid-Afrika vormde Nelson Mandela een gewapende tak van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) toen hij zag dat geweldloos protest het apartheidsstelsel niet zou beëindigen. Het is de totale druk van al die acties tezamen, niet alleen de inzet van de geweldloze vleugel van bijvoorbeeld Gandhi in India en Martin Luther King in de VS, die veranderingen teweegbracht. Het is, om deze en andere redenen die Malm noemt, helemaal niet gezegd en zelfs helemaal niet waarschijnlijk dat louter geweldloos activisme het fossiele kapitalisme kan verslaan. Allerlei militante actievormen, bijvoorbeeld sabotage, hebben nut en zullen steeds aannemelijker worden naarmate de klimaatramp indringend doorraast. Het betoog van Malm is hier redelijk solide. De anarchist Peter Gelderloos heeft trouwens de argumenten van Chenoweth en Stephan al eerder onder handen genomen, en deed het grondiger en beter.[4]

Maar pleiten voor militante, niet gegarandeerd geweldloze actievormen is niet hetzelfde als pleiten voor een effectieve strategie tegen fossiel kapitaal, agrobusiness en de destructieve kapitalistische orde waarin die bedrijfstakken zijn ingebed. De strategie waar Malm voor blijkt te pleiten wijkt niet wezenlijk af van de op de overheid gerichte strategie van XR en heel veel andere klimaatactivistische groeperingen die ik tezamen als mainstream van de klimaatbewegingen aanduid. Het concept dat Malm hanteert werkt als volgt: de radicale flank speelt de gematigde hoofdstroom in de kaart door eraan bij te dragen dat die hoofdstroom er redelijker uit begint te zien als gesprekspartner naarmate de radicale flank de druk effectief opvoert. De druk kan zo groot worden dat de staat overstag gaat en de eisen van de hoofdstroom inwilligt of er althans een serieus gesprek over opent. Dat is hoe Malm het schetst. Zo ging het bij de totstandkoming van een wettelijke regeling van burgerrechten in de VS: 'De burgerrechtenbeweging verwierf de wet van 1964 omdat zij een radicale flank had die haar in de ogen van de staatsmacht als een minder kwaad deed overkomen.' (Malm, pagina 50)

Gematigden zullen de radicalen wegzetten als extreem. Militanten zullen gematigden wegzetten als ingekapseld. Dat hoort erbij, het idee van de radicale flank is dat ze een flank is die druk uitoefent, niet dat ze de hoofdstroom wordt. XR hoeft haar vreedzame karakter niet los te laten. Ze hoeft de militanten ter linkerzijde zelfs niet te verwelkomen. Maar die militanten zullen het moment dat XR de buit kan binnenhalen en een overwinning kan uitroepen, dichterbij brengen, als militanten het spel verstandig spelen.

De strategie waar Malm voor blijkt te pleiten wijkt niet wezenlijk af van de op de overheid gerichte strategie van XR

Als mogelijk scenario is het geen onzin. Maar de kern van het scenario is: de regering omturnen, net als in de strategie van XR en andere groeperingen uit de hoofdstroom van de klimaatstrijd. Zo pleit Malm voor een 'wereldwijd verbod op alle nieuwe CO_2 uitstotende apparaten.' (63) Het selectief slopen van zulke apparaten is dan een drukmiddel in die richting. 'Als we geen verbod kunnen krijgen, kunnen we er *de facto* een opleggen met onze lichamen en alle noodzakelijke middelen.' (pagina 64). Maar dat veelbelovende voorstel relativeert hij verregaand met deze stelling: 'Uiteindelijk zullen het de staten zijn die de transitie erdoor moeten drukken, of niemand zal dat doen.' (66) De staat of niemand, ook wij niet. Maar wat als de staat daartoe principieel ongeschikt is? Precies in die kern zit de grote tekortkoming.

Malm geeft in het boek veel voorbeelden van actievoerders die daadwerkelijk stukken fossiel kapitaal en ermee verbonden objecten buiten werking zetten. Banden van SUV's laten leeglopen bijvoorbeeld, of een bruinkoolmijn tijdelijk stilleggen. Maar het idee dat we met een veelheid van dit type van actie het fossiele en klimaatdestructieve stelsel eigenhandig kunnen slopen en afschaffen, wijst hij van de hand. Hij noem het idee dat 'sabotage door een militante vleugel van de klimaatbeweging de crisis op eigen kracht zal kunnen oplossen (...) duidelijk een utopie.' (66) De rol v an sabotage is bij Malm: druk verhogen op de staat, niet het zelfstandig slopen van het fossiele kapitaal. Nu zal ook sabotage niet genoeg zijn: er zijn tal van andere vormen van verzet nodig om kapitaal en staat te breken. Maar de staat tot onmisbaar verklaren in de transitie hoort niet bij die vormen.

Verderop in het boek stipt hij de golf van decentrale kleinschalige directe acties aan die milieustrijders in de laatste jaren van de twintigste eeuw in de VS hielden. 'Dat waren de dagen van Earth First!, het Animal Liberation Front en het Earth Liberation Front,' met hun 'campagnes van "monkeywrenching" of "ecotage",' (136) waarvan hij een reeks voorbeelden geeft. Maar hij is streng: 'Al die duizenden "monkeywrenching" acties hebben weinig tot niets opgeleverd, en hebben niet tot blijvende resultaten geleid.' (139) Bij gebrek aan een 'massabeweging' waarmee dit soort strijd een 'dynamische relatie' zou kunnen onderhouden, opereerde deze strijdvorm 'grotendeels in een leegte.' Maar is die afwezigheid van zo'n massabeweging die directe-actievoerders te verwijten? En verzwijgt Malm hier niet iets? Hoe zat het met repressie? Deze actiegolf bezorgde de Amerikaanse staat zoveel kopzorgen dat ze in de eerste jaren van de eenentwintigste eeuw een zeer intensieve campagne van onderdrukking lanceerde om er een eind aan te maken. De episode werd bekend als de *Green Scare*.[5] De staat deed dat vast niet omdat dit soort verzet totaal ineffectief was. Wat mij betreft is dit type van decentraal verzet iets waar we op terug kunnen grijpen, als inspiratiebron en meer. Niet iets om met goedkope retoriek af te serveren, zoals Malm doet in zijn poging om beleidsbeïnvloeding richting overheden toch maar de hoofdrol te blijven geven.

Ja, je kunt overheden dwingen om specifieke maatregelen los te laten of juist te nemen. Biden kan afzien van specifieke pijpleidingen en investeringen. Minister Jetten of zijn opvolger kan die fossiele subsidies schrappen. Het is mooi als zoiets lukt, en het is goed dat we ons voor zulke dingen inzetten. Maar ook na zulke toegevingen hebben mensen als Jetten en Biden de regie. Ook na zulke toegevingen faciliteren overheden een systeem van klimaatdestructie, een systeem dat alles opoffert ten behoeve van kapitaalvermeerdering en winstbejag. De kwalijke rol van overheden is geen beleidsprobleem. Het is een systeemprobleem. Een strategie die zulke overheden ziet als opponent die met gepaste prikkels tot bondgenoot kan worden gemaakt, is daarom tot mislukken gedoemd.

Wat we nodig hebben zijn radicale speerpunten van strijd om het klimaatdestructieve kapitalistische systeem uit te dagen, aan te vallen en te ontmantelen waar we maar kunnen

Je kunt met stakingen een achturige werkdag afdwingen. Je kunt met stakingen op zichzelf niet het kapitalisme ten val brengen zolang je de ondernemersklasse erkent als legitieme opponent. Je kunt met de strategie van de klimaatbeweging de overheid tot bepaalde stappen dwingen. Maar zolang de klimaatbeweging de overheid als legitieme opponent erkent, stelt de klimaatbeweging zichzelf een fatale grens. Oplossingen voor de klimaatcrisis liggen voorbij die fatale grens: in een frontale aanval op destructieve bedrijfstakken zelf, met als doel om die daadwerkelijk zelf te ontmantelen, op weg naar een totale ontmanteling van het destructieve systeem waar ze essentiële steunpilaren van zijn. Bij die ontmanteling staat de overheid,

de staat, frontaal tegenover ons. Die staat zal niet aarzelen om zoveel geweld op ons los te laten als ze nodig acht om het systeem waarvan ze de zaakwaarnemer is, overeind te helpen houden. Die staat verdient eenzelfde grondige ontbinding als het kapitalisme waarvan het de werking faciliteert en maximaal garandeert. Dat botst met elk idee dat de staat, de overheid, omgetoverd kan worden tot een macht die het klimaat, het milieu en het planetaire leven gaat redden.

Dat XR zo'n radicaal perspectief niet hanteert, is een feit. Dat is geen reden om deze beweging af te schrijven of te negeren. Aan de druk op overheden om ze tot beperkte maar welkome maatregelen te bewegen – ja, het schrappen van die fossiele subsidies! – draagt de aanhoudende burgerlijke ongehoorzaamheid van XR bij. Aan de verbreiding van het zo noodzakelijke gevoel van urgentie eveneens. Ik neem kritisch, maar met plezier en overtuiging, deel aan allerlei XR-activiteiten. Maar ik doe dat dus als anarchist, ervan overtuigd dat er dus meer nodig is. XR is niet het alfa en omega van de klimaatbeweging, maar de aanpak van Malm is op de beperkingen van XR geen adequaat antwoord. Feitelijk pleit hij voor meer van hetzelfde met wat steviger middelen. Wat we nodig hebben? Niet zozeer die radicale flank naast de vreedzame mainstream. Wat we nodig hebben zijn radicale speerpunten van strijd om het klimaatdestructieve kapitalistische systeem uit te dagen, aan te vallen en te ontmantelen waar we maar kunnen. Ⓐ

Noten

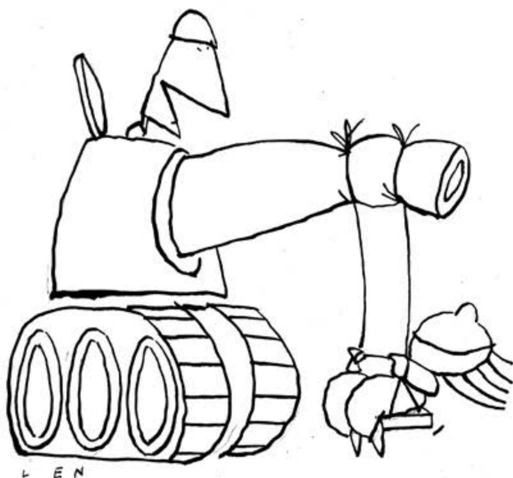
1 Heleen Ekkers, 'Betogers willen einde fossiele subsidies, zo zit dat in Nederland", NOS, 27/28 januari 2023, nos.nl/artikel/2461507-betogers-willen-einde-fossiele-subsidies-zo-zit-dat-in-nederland. XR sprak toen trouwens al van 17 miljard.

2 'Fossiele sector krijgt tussen 39,7 en 46,6 miljard subsidie, nog meer dan gedacht', NOS, 15 september 2023, nos.nl/artikel/2490599-fossiele-sector-krijgt-tussen-39-7-en-46-4-miljard-euro-subsidie-nog-meer-dan-gedacht

3 Andres Malm, 'Eco-sabotage, of hoe je een pijpleiding opblaast', (Amersfoort, 2022)

4 Peter Gelderloos, 'The Failure of Nonviolence' (2013), specifiek aan het begin van het hoofdstuk 3, 'The Revolutions of Today', maar het hele boek is zeer de moeite waard. Te vinden via theanarchistlibrary.org/library/peter-gelderloos-the-failure-of-nonviolence

5 CrimethInc., 'Green scared? Lessons from the FBI crackdown', 22 februari 2008, nl.crimethinc.com/2008/02/22/green-scared

Stop Wapenhandel doet onderzoek en voert actie tegen wapenexport en wapenindustrie. Ons werk is mogelijk dankzij giften en donaties. Help ons met een gift op rekening NL.11.TRIO.0390.407.380 tnv Stop Wapenhandel, Amsterdam

Stop Wapenhandel

NO BORDER CAMP 2024

Tekst Voorbereidingsgroep No Border Camp 2024

Beeld Jan Kees Helms

In dit artikel staan we stil bij het organiseren van een No Border Camp binnen de grenzen van de Nederlandse staat. Een aankondiging en reflectie op de afgelopen jaren.

Aankondiging 2024
Schrijf het vast in je agenda! In de week van 20 augustus 2024 organiseren we in Nederland weer een No Border Camp, een kamp rond de strijd tegen grenzen. Tegen de detentie van mensen die onderweg zijn, racistische grenscontroles, deportaties, militarisering van grenzen en de uitbuiting van arbeidsmigranten. Grenzen hebben invloed op elk aspect van ons leven en zijn inherent verbonden met het bestaan van de staat. Het hele idee van een staat is gebouwd op het idee van één 'volk', één 'cultuur' en dus: racisme, uitsluiting, onderdrukking en hokjesdenken. Daarom is voor ons het anarchisme automatisch verbonden met de strijd tegen grenzen.

Ons doel is het versterken van een anarchistische beweging tegen grenzen, het verbinden van de *no border*-strijd en de anarchistische en activistische beweging, het inspireren van mensen door middel van workshops en acties en de wereld te laten zien dat niet iedereen het eens is met de verrechtsing van de samenleving. Het is tijd dat de raderen stoppen met draaien.

Het is onze verantwoordelijkheid als geprivilegieerde mensen met papieren van een natiestaat in de EU om actie te ondernemen. In 2013, 2019, 2022 en 2023 zijn er No Border Camps georganiseerd in Nederland. Elke keer hebben we een nieuwe focus, maar de strijd blijft in de basis hetzelfde: acties tegen gevangenissen, deportatiecentra, AZC's, de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND), wapenfabrikanten, en het vergroten van de solidariteit met iedereen die ergens anders wil gaan wonen – of dit nou uit nood geboren is of niet. In augustus 2024 gaan we als voorbereidingsgroep weer een ruimte creëren voor mensen om actie te voeren, ervaringen met elkaar te delen en solidariteitsnetwerken op te tuigen.

Stuur een mailtje als je een idee hebt voor een workshop of organiseer je eigen actie (nbc-2024@riseup.net). Houd de website in de gaten voor de precieze locatie (nobordercamps.eu). En onthoud: niemand is vrij tot iedereen vrij is, brand alle grenzen plat!

Even stilstaan
In de aanloop naar een nieuw No Border Camp, willen we ook stilstaan bij de kampen die de afgelopen jaren zijn georganiseerd. Op verschillende manieren zijn de mensen van de huidige voorbereidingsgroep ook deel geweest van de eerdere kampen. Het opzetten van een kamp is altijd ongelofelijk veel werk en doet daarom een groot beroep op individuen en de infrastructuur van de beweging. Daarom willen we ten eerste een diepe buiging maken voor iedereen die zich de afgelopen jaren heeft ingezet om deze kampen mogelijk te maken. Met alle feedback die mogelijk is op de afzonderlijke kampen of delen daarvan zijn wij van mening dat iets doen altijd beter is dan niets doen.

Balans
Een punt dat eigenlijk altijd terugkomt als feedback is de balans tussen actie en workshop. Laten we duidelijk zijn: die is nooit goed. De één vindt dat er te veel acties zijn geweest, de ander vindt dat er te veel workshops waren. Het is altijd moeilijk om een goeie balans te vinden. Daarom gaan we het, met alle ervaring die we hebben, dit jaar weer proberen. Door dagen of dagdelen te reserveren voor acties en andere dagen of dagdelen voor workshops willen we er in elk geval voor proberen te zorgen dat het niet zo is dat workshops leeg zijn vanwege acties, of andersom. Dat wordt een puzzel en gaat er misschien ook wel voor zorgen dat sommige dingen niet gaan lukken, omdat er gewoonweg geen tijd voor is. Als je een idee hebt voor een actie of workshop, dan horen we dat graag!

Precariteit
Een ander punt dat altijd terugkomt en wat ongelofelijk moeilijk is, is het betrekken van vluchtelingen en migranten. Dat begint al bij de keuze waar we het kamp organiseren: gaan we iets kraken of niet? Op een gekraakt terrein is er altijd sprake van een risico voor mensen die een precaire verblijfsstatus hebben. Dat betekent dus per definitie dat je mensen uitsluit die dat risico niet kunnen of willen nemen. Het kamp organiseren op een bestaand terrein of in een bestaand pand betekent een risico voor die locatie op het moment dat er acties worden georganiseerd. Een risico dat niet iedereen kan of wil lopen. Nog los van de vraag of er locaties zijn met voldoende actiemogelijkheden én ruimte om enkele honderden mensen te herbergen. Het is geen keuze die we lichtzinnig maken: er gaan elke keer weer behoorlijke discussies aan vooraf. Zo ook dit jaar.

> Het is onze verantwoordelijkheid als geprivilegieerde mensen om actie te ondernemen

Een ander aspect dat gaat over het betrekken van mensen met een precaire verblijfsstatus betreft de vraag wat voor acties we willen doen, en de risico's die deze acties met zich meebrengen. Sommige acties dragen minder risico mee op repressie vanuit de overheid en maken deelname dus laagdrempeliger. Zouden we dan bepaalde acties met een hoger risico moeten afkeuren of voorkomen, terwijl die mogelijk wel meer impact hebben? Of zouden we helemaal geen acties moeten doen en alleen workshops en presentaties moeten organiseren? Elk jaar merken we dat welke keuze we ook maken, er kritiek op te geven is. Wij kiezen ervoor om beide te doen dit jaar en laten de autonomie bij de mensen die acties willen organiseren. Misschien dat daarom sommige mensen niet mee willen, kunnen of durven, en we hopen dat zij op een andere manier deel kunnen nemen. Dat geldt niet alleen voor mensen met een precaire verblijfsstatus, maar ook voor anderen voor wie dat risico te groot is. Als je mensen kent die hier tegenaan lopen maar graag een rol willen hebben en deel willen nemen, hopen we van harte dat zij contact met ons opnemen zodat we kunnen kijken wat mogelijk is.

Voor het kamp dat we met deze voorbereidingsgroep willen opzetten, staan we voor een radicaal geluid tegen alle grenzen die mensen verdelen. Vanuit deze voor ons zeer belangrijk solidariteitsgedachten zijn wij ook van mening dat juist wij, grotendeels witte bevoorrechte mensen met wel de juiste papieren, de verantwoordelijkheid moeten nemen om ons in zetten tegen een afschuwelijk beleid dat in eerste instantie niet tegen ons gericht lijkt te zijn. Het huidige migratiebeleid heeft een impact op migranten en vluchtelingen, maar dat mag ons er niet van weerhouden om of zelfstandig of gezamenlijk actie te voeren tegen de overheid en bedrijven die deel uitmaken van de deportatie-industrie.

Organisatiestructuur
Ten slotte is een punt van feedback vaak de hoeveelheid werk die er op een kleine groep mensen terechtkomt, zoals bij het zorg dragen voor de beveiliging op het terrein. We hopen dit jaar met een andere organisatiestructuur de werklast wat meer te verdelen. De discussie gaat dan over een open organisatiestructuur ten opzichte van een werkbaar collectief of de noodzaak voor iedereen om heel veel te vergaderen. Helaas gaat het organiseren van een kamp ook gepaard met organisatievergaderingen. We kiezen er dit jaar voor om een kleine, faciliterende en coördinerende groep te hebben (waar nog steeds iedereen onderdeel van mag uitmaken) en een grotere groep uitvoerende mensen (waar we ook zelf deel van uitmaken). Taakjes zijn bijvoorbeeld het helpen mobiliseren, helpen opbouwen en afbouwen, EHBO, acties organiseren, een bijdrage leveren aan (het organiseren van) de programmering, arrestantengroep, of het verzamelen van bouwmateriaal. We doen een oproep aan iedereen die een specifieke bijdrage wil leveren om contact met ons op te nemen – je hoeft overigens niet bij elke vergadering aanwezig te zijn om deel te nemen!. Ⓐ

KRONIEK MIGRATIESTRIJD

Wake in Amsterdam

ELKE DERDE DONDERDAG VAN DE MAAND
Elke derde donderdag van de maand organiseert het Comité Wake Amsterdam een wake, met sprekers en muziek, bij het Amsterdamse stadhuis, om te 'laten zien dat er ondanks de verharding in de Nederlandse politiek, in Amsterdam nog altijd veel draagvlak is voor het bieden van veiligheid en het opbouwen van een nieuw bestaan voor asielzoekers.'

Posteractie 'Damen ships kill refugees'

Als start van een nieuwe campagne van Stop the War on Migrants tegen wapenbedrijf Damen, grootverdiener aan de bouw van patrouilleschepen voor grensbewaking, die onder meer aan Libië geleverd werden, worden op diverse plaatsen posters met de tekst 'Damen ships kill refugees' geplakt.

Solidariteitsdemonstratie bij Kamp Zeist

22 DECEMBER
Zo'n dertig mensen houden een protest bij detentiecentrum en gevangenis Kamp Zeist bij Soesterberg, in solidariteit met daar vastzittende mensen, waaronder vluchtelingenfamilies met kinderen, die gedeporteerd dreigen te worden. De actie wordt gevoerd in het kader van strijd voor afschaffing van alle gevangenissen. Met muziek, korte toespraken en fakkels trekken de demonstranten vanaf de hoofdpoort langs de hekken naar de achterkant van het complex. Voorafgaand aan de demonstratie worden flyers met uitleg verspreid in de omgeving van Kamp Zeist. Ook verschijnen her en der posters met leuzen tegen grenzen, deportaties en gevangenissen.

Protest Soedanese vluchtelingen in Den Haag

15 JANUARI
De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) verlengt het eerder ingestelde moratorium op asielaanvragen van Soedanese vluchtelingen met 21 maanden. Terwijl de burgeroorlog in Soedan steeds verder escaleert, blijven vluchtelingen in Nederland hierdoor langduriger in onzekerheid over hun toekomstige lot. De Sudanese Refugee Organisation organiseerde al meerdere acties tegen dit beleid en gaat op 15 januari opnieuw de straat op voor een demonstratie die van het hoofdkantoor van de IND en het ministerie van Justitie naar de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer in Den Haag loopt.

Protest vluchtelingen noodopvang Goes

22 JANUARI
In navolging van eerdere protesten in de noodopvang in Goes protesteren zo'n zestig vluchtelingen tegen de slechte omstandigheden – met name gebrek aan privacy en het niet zelf kunnen koken – en de lange duur van hun verblijf op deze locatie. De toezegging dat dit maximaal drie maanden zal zijn wordt vaak niet gehaald. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) erkent de juistheid van de klachten, maar zegt geen alternatief te kunnen bieden.

CommemorActions in Amsterdam en Nijmegen

6 FEBRUARI
In Nijmegen en Amsterdam wordt deelgenomen aan de 'Global Day of CommemorAction', een jaarlijkse protestactie waarbij mensen die zijn omgekomen of vermist zijn geraakt bij hun tocht naar Europa worden herdacht. Op 6 februari 2014 werden meer dan tweehonderd vluchtelingen die onderweg waren van Marokko en Spanje met grof geweld tegengehouden door de Spaanse Guardia Civil en niet geholpen terwijl ze verdronken. Zeker veertien mensen kwamen om.

Protest tegen IND in Amsterdam

27 FEBRUARI
MiGreat trapt een nieuwe campagne genaamd 'IND against humanity' af met een protest voor de deur van het IND-kantoor in Amsterdam. Met spandoeken en toespraken spreken tientallen mensen zich uit tegen het beleid van de IND en voor vrijheid van beweging voor iedereen. 'IND geeft geen visa aan mensen die op dit moment Gaza proberen te ontvluchten, houdt gezinnen uit elkaar, laat asielzoekers maanden of jaren wachten tot er een beslissing wordt genomen. IND heeft vele levens beschadigd en verwoest,' aldus de oproep.

Protesten tegen uitzettingen derdelanders uit Oekraïne

5 & 7 MAART
Het besluit van de regering dat vluchtelingen uit Oekraïne die geen Oekraïense nationaliteit hebben en daar met een tijdelijke verblijfsvergunning verbleven niet langer onder beschermingsmaatregelen vallen, geen opvang meer krijgen en uitgezet zullen worden levert veel protesten op. Via de juridische weg wordt het recht op opvang nog enige tijd verlengd, maar vanaf begin maart komt hier een einde aan. Op 5 maart protesteren zogenaamde 'derdelanders' in Den Haag. Op 7 maart vindt, eveneens in Den Haag, een door Kolna Falasteen, de Sudanese Refugee Organisation en MiGreat georganiseerde protestactie plaats waarin voor 'derdelanders' en voor Soedanese en Palestijnse vluchtelingen, wiens aanvragen opgeschort zijn, gelijke behandeling en bewegingsvrijheid geëist wordt. Ⓐ

KOM NAAR HET VRIJE BOND-CONGRES!

Tekst Vrije Bond-congresgroep

Van vrijdag 30 augustus tot en met zondag 1 september vindt het Vrije Bond-congres weer plaats. Zoals je gewend bent kan je je tent opzetten op het anarchistische kampeerterrein in Appelscha, waar we allerlei workshops en praatjes organiseren, of je langs de standjes kan struinen.

Waarom naar het congres komen?
Het Vrije Bond-congres is hét moment om samen aan de Vrije Bond te werken! Het is onze grootste bijeenkomst, met leden uit heel Nederland en Vlaanderen. Het is de beste kans om leden te leren kennen, om van elkaar te leren, om de Vrije Bond samen verder te brengen. Het is een moment waarop we terugkijken op het jaar, en vooruitkijken naar wat komt. Het congres helpt ons om bewust te plannen en strategisch te kijken, in plaats van ons stuk te staren op de constante crises die om ons heen plaatsvinden. Het congres is een sociaal moment waarop we elkaar langer kunnen zien, waarop we echt als Vrije Bondsleden samen-zijn. Het kan vanwege de omvang en het decentrale karakter van de Vrije Bond soms moeilijk zijn om een duidelijk beeld te krijgen van wat we aan het doen zijn, of te voelen dat we er echt bijhoren. Het congres is daarom een belangrijk moment om mee te maken! Ⓐ

Meer informatie? Check je mail als Vrije Bondslid, of mail naar vrijebondcongres@riseup.net.

SJAKOO'S BOEKENTIPS

Boeken om een ruit mee in te gooien

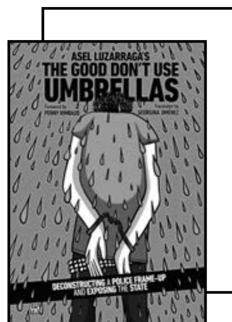
Antonio Scurati
FASCISME EN POPULISME: MUSSOLINI NU
In het pamflet *Fascisme en populisme* laat Antonio Scurati op fascinerende wijze zien hoe de populistische lessen van Mussolini doorwerken in de Europese en Amerikaanse politiek. De populist Mussolini begreep als weinig anderen de mechanismen van politieke verleiding en politieke agitatie. Volgens Scurati moeten Europeanen het gevecht voor de democratie opnieuw voeren. Voor het te laat is. De Italiaanse auteur, beroemd door zijn visionaire Mussolini-romans, beziet in dit soepel geschreven en urgente pamflet de geschiedenis van het fascisme en populisme. Ondersteund door jarenlang onderzoek naar de wortels van het Italiaanse fascisme trekt hij fascinerende lijnen naar onze tijd. De toekomst is aan ons, zegt hij, maar dat vereist wel onze geschiedenis te kennen. Bestuderen we die niet dan zullen we steeds minder in staat zijn de tekenen van fascisme en populisme te herkennen en er krachtig en adequaat op te reageren.

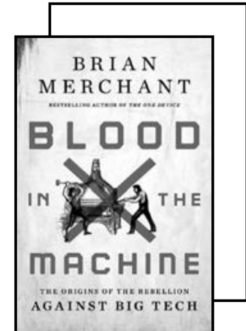
Podium, Amsterdam, 2024
ISBN 9789463812641, € 14,99, 91 pagina's

Asel Luzarraga
THE GOOD DON'T USE UMBRELLAS: DECONSTRUCTING A POLICE FRAME-UP AND EXPOSING THE STATE
In december 2009 stond de Baskische punk Asel Luzurraga plotseling op de voorpagina van alle Chileense kranten. Geboeid, opgepakt en beschuldigd van terrorisme tegen de staat. Asel, die zich zelf als anarchist typeert en in zijn vaderland als schrijver bekendheid geniet, was kort tevoren naar Chili verhuisd. Maar de bewijsvoering tegen hem overtuigde niet. Zijn arrestatie en proces leken weggelopen te zijn uit een politieke thriller over politiecorruptie, staatsrepressie en mediamanipulatie die er niet voor terugschrok om verbanden te leggen met de Baskische afscheidingsbeweging ETA, internationaal terrorisme en Mapuche-geweld. *The good don't use umbrellas* is de kroniek van deze gebeurtenissen, verteld door de hoofdpersoon.

Active Publishing, Krnjak/Karlovac, 2023
ISBN 9781914567292, € 9,00, 136 pagina's

Brian Merchant
BLOOD IN THE MACHINE: THE ORIGINS OF THE REBELLION AGAINST BIG TECH
Dit indringende verhaal begint tweehonderd jaar geleden met de Luddieten, die in opstand kwamen tegen het opkomend kapitalisme en het verdringen van de arbeiders uit het productieproces door automatisering, waarmee tevens hun hele levensstijl en de sociale cohesie van hun klasse verwoest dreigde te worden. De Luddieten organiseerden guerrilla-achtige overvallen op de prilste fabrieken om de machines te vernielen. Deze acties werden met de dood bestraft wanneer men gepakt werd, wat wel aangeeft dat deze (economisch) levensbedreigende activiteiten als bedreigend werden ervaren door de bezittende klasse. Vandaag de dag bedreigt automatisering miljoenen banen en duizenden gemeenschappen. Robots en recentelijk AI nemen steeds meer de plaats in van de 'onzekere', wispelturige en soms ernstig weerbarstige factor arbeid. Op welke wijze heeft dit invloed op de manier waarop wij leven? En wat kunnen we er tegen doen? *Blood in the machine* geeft de antwoorden. Brian Merchant trekt een directe lijn van de Luddieten naar het huidige tijdperk, toont hoe automatisering onze wereld wijzigde en vorm geeft aan onze toekomst.

Little Brown, London, 2023
ISBN 9780316487740, € 33,25, 465 pagina's

Bernd Heidbreder
AUS DER ZWISCHENWELT: EIN LEBEN AUF DER FLUCHT VOR DEN DEUTSCHEN STAAT

Zesentwintig jaar lang was Bernd Heidbreder op de vlucht voor de Duitse politie en justitie. Hij werd er van beschuldigd om in 1995 in Berlijn, in het kader van een actie van Das K.O.M.I.T.E.E., geprobeerd te hebben om de ombouw te verhinderen van een oude Oost-Duitse bajes tot een deportatiebajes. De aanslag mislukte en Bernd en zijn kompanen doken onder. Na vele jaren in de illegaliteit doorgebracht te hebben, wordt hij in 2014 in de Venezolaanse stad Mérida opgepakt. Na twee jaar komt hij vrij, uitlevering aan Duitsland wordt afgewezen door de lokale rechtbank. De zware detentieomstandigheden hebben echter hun sporen nagelaten: Bernd wordt ziek en sterft in 2021. Helaas jatten de medewerkers van de begrafenisonderneming de *obolus*, die zijn nabestaanden onder zijn tong hadden verstopt zodat hij de veerman Charon voor de overtocht naar de onderwereld zou kunnen betalen. Nu doolt hij in de 'tussenwereld' rond en zwerft langs de oevers van de rivier die de doden van de levenden scheidt. Bernd treft hier allerlei gestrande lieden die niet naar de overzijde kunnen of willen en er ontstaan allerlei lachwekkende vriendschappen. Om de tijd te verdrijven vertelt hij hen zijn geschiedenis. Hoe hij in contact kwam met de Berlijnse autonomen, daarin opgenomen werd en radicaliseerde, zich verzette tegen de toenemende presentie van nazi's, en onderdeel werd van een grote scene waarbinnen de belangen van een individu steeds meer overgingen in die van het collectief. Het is een spannend en gevaarlijk leven, maar Bernd voelt zich er als een vis in het water. Een bijzondere mix van fictie en autobiografie die na Bernds dood in 2021 verscheen.

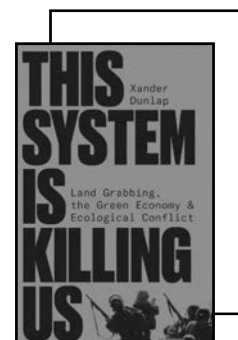
Unrast verlag, Münster, 2023
ISBN 9783897711884, € 20,80, 246 pagina's

Xander Dunlap
THIS SYSTEM IS KILLING US: LAND GRABBING, THE GREEN ECONOMY & ECOLOGICAL CONFLICT

This System is Killing Us is een inkijkje van een insider in de catastrofale effecten die energie-infrastructuur en mijnbouw hebben op gemeenschappen, hun land en onze planeet. Dunlap, kritisch academicus en doorgewinterde activist die ook een tijdje in de Amsterdamse kraakscene vertoefde, woonde bijna tien jaar met inheemse activisten en verdedigers van communaal land in verschillende landen en verzamelde bewijs voor de onderdrukking van de lokale bevolkingsgroepen die zich verzetten tegen ongebreidelde kapitalistische groei. Van de strijd van de Zapoteken en Ikoots (op de landengte van Tehuantepec in de Mexicaanse deelstaat Oaxaca) tegen grootschalige windenergieprojecten, naar het geweld waarmee de tegenstanders van de Hambach-mijn in Duits Rijnland werden geconfronteerd, en meerdere vergelijkbare *case studies* over elektriciteitsnetwerken in Frankrijk en Spanje en lithiummijnbouw in Noord-Portugal (bestemd voor batterijen van onder meer elektrische auto's) ontmaskert Dunlap de ongemakkelijke waarheid die schuilgaat achter de *green branding* door het kapitalistisch systeem, waardoor veel sociale bewegingen in het globale Noorden zich in de luren hebben laten leggen. Door in te zoomen op die volkeren wiens levens systematisch vernietigd en vergiftigd worden, onthult Dunlap de blinde vlekken die ontzien worden in de hedendaagse debatten over klimaatverandering.

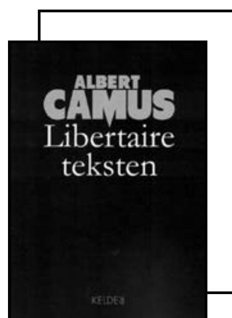
Hij gaat ook in op de vetes tussen het socialistisch modernisme en de zogenaamde *degrowth*-beweging. Hoewel veranderingen in het overheidsbeleid een constructieve rol kunnen spelen bij het verhelpen van de klimaatcatastrofe, wordt het duidelijk dat gedecentraliseerde zelforganisatie de enige uitweg uit deze socio-ecologische nachtmerrie zou kunnen zijn, door inzicht te krijgen in de successen en mislukkingen van degenen 'in de frontlinies'. Xander Dunlap verzorgde een bevlogen en opmerkelijke boekpresentatie op de 2024-editie van het activistenfestival 2.Dh5. Voor wie zijn presentatie te snel ging of deze miste is dit boek een mooie tweede kans om alsnog kennis te nemen van zijn onthullende onderzoek en de diverse strijdvormen tegen het steeds desastreuzer effect van het kapitalisme, dat hij onder de loep neemt.

Pluto Press, London, 2024
ISBN 9780745348827, € 23,00, 256 pagina's

Albert Camus
LIBERTAIRE TEKSTEN
Albert Camus (1913-1960) is vooral bekend als schrijver van romans, essays en toneelstukken, waarvoor hij in 1957 de Nobelprijs voor Literatuur ontving. Daarbij werd nadrukkelijk gewezen op zijn inzet voor de mensenrechten en het benadrukken van het belang van het menselijk geweten. Door de nadruk op zijn literaire werk zoals *De pest* en *De mens in opstand* zijn Camus' journalistieke werk en zijn politieke activiteiten in veel opzichten onderbelicht gebleven. Hij werkte mee aan een groot aantal tijdschriften zoals *Combat*, *Le Libertaire*, *La Révolution Proletarienne*, *Témoins* en *Solidaridad Obrera*, het orgaan van de Spaanse anarcho-syndicalisten. In Nederland verschenen vertaalde bijdragen van zijn hand in het links-socialistische periodiek *De Vlam*. De in dit boek afgedrukte tijdschriftartikelen en gepubliceerde teksten van zijn lezingen vormen een coherent libertair geheel, waarin hij onvermoeibaar wees op de twee-eenheid van vrijheid en gelijkheid. Hij nam het op voor dienstweigeraars, voor de Franse dienstplichtigen die niet in de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog (1954-1962) wilden vechten. Hij steunde de slachtoffers van de dictatuur van Franco, maar kantte zich ook tegen het repressieve Russische optreden tegen de opstanden in Berlijn (1953) en in Boedapest (1956). Daarmee keerde hij zich ook tegen de *fellow travelers* van links en tegen die van rechts. Hij steunde de revolutionaire syndicalisten, omdat die de directe arbeidersorganisatie waren, los van de politieke partijen.

Kelder Uitgeverij, Utrecht, 2024
€ 22,00, 154 pagina's

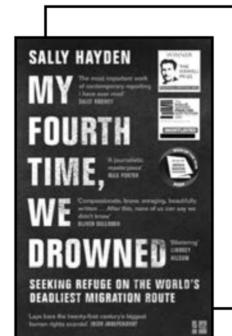

Sally Hayden
MY FOURTH TIME, WE DROWNDED: SEEKING REFUGE ON THE WORLD'S DEADLIEST MIGRATION ROUTE
Sally Hayden is thuis in Londen als ze op een avond een Facebook-bericht ontvangt: 'Hi sister Sally, we need your help.' De afzender blijkt een Eritrese vluchteling, die samen met honderden anderen al maandenlang vastzit in een Libisch detentiecentrum. Ze kunnen geen kant uit. Het is het beginpunt van Haydens schokkende onderzoek naar de vluchtelingencrisis in Noord-Afrika. *En de vierde keer zonken we* is gebaseerd op honderden interviews met (nog steeds) gedetineerden die Europa proberen te bereiken, maar vast komen te zitten in Libië wanneer de EU in 2017 begint met het financieren van 'opvang in de regio'. Dit boek is een indrukwekkende aanklacht tegen de nalatigheid van Europa, de corruptie binnen de Verenigde Naties en de eenentwintigste-eeuwse slavenhandelseconomie. Maar bovenal is het een ode aan de veerkracht van de mens: hoe we zelfs onder de meest erbarmelijke omstandigheden de hoop niet opgeven en overleven.

4th Estate, London, 2022
ISBN 97800008445614, € 15,00, 491 pagina's

Ook leverbaar in het Nederlands onder de titel: *En de vierde keer zonken we: Vluchten langs de gevaarlijkste route naar Europa*
Park uitgevers, 2023
ISBN 9789046831243, € 34,99, 464 pagina's

Al de besproken boeken zijn verkrijgbaar/bestelbaar bij de betere boekhandels (Fort van Sjakoo te Amsterdam, Rosa te Groningen en Boekhandel Opstand te Den Haag). Het Fort van Sjakoo verzorgde deze rubriek en heeft de boeken ook op voorraad. Ondersteun de enige alternatieve boekhandels van Nederland en bestel je boeken dáár. Ⓐ

Fort van Sjakoo, Jodenbreestraat 24 te Amsterdam, 020-6258979, info@sjakoo.nl, www.sjakoo.nl.

OPROEP PINKSTERLANDDAGEN 2024

Tekst PL-organisatiegroep

De Pinksterlanddagen is een anarchistisch festival dat jaarlijks plaatsvindt op het kampeerterrein tot Vrijheidsbezinning in Appelscha tijdens het Pinksterweekend.

Het is een bijeenkomst voor anarchisten, activisten en iedereen die zich door het anarchisme laat inspireren. Het hele weekend zit barstensvol met workshops, lezingen en discussies over anarchisme en de sociale strijd. Er is ook een speciaal programma voor kinderen en in de avond zal er een cultureel programma plaatsvinden.

Het is een festival dat dit jaar haar honderdste verjaardag zal vieren en al die jaren zijn de Pinksterlanddagen door anarchisten georganiseerd, waardoor het voor veel anarchisten een plek is om samen te komen, te leren en nieuwe informatie te vergaren. Uiteraard staat de bijeenkomst geheel in het thema van het honderdjarig bestaan.

Daarom zal het thema dit jaar zijn: *Past, present & future*. Wat hebben we bereikt? Hoe organiseren we ons in een wereld die bol staat van conflicten en polarisatie? En wat is onze rol als anarchisten en activisten?

Dit jaar hopen we groots uit te kunnen pakken op het anarchistisch kampeerterrein in Appelscha op 17, 18 en 19 mei!

Honderd jaar lang strijden, organiseren en samen ontspannen op de anarchistische camping! Zien we jullie daar? Ⓐ

BRIEVENRUBRIEK

Nieuwe rubriek voor ingezonden reacties

Meningen gezocht! Ben je het ontzettend eens met iets dat in Buiten de Orde *verschenen is, of ben je boos geworden over iets dat je hebt gelezen? Wil je reageren op een artikel of een ingezonden reactie? Mail je reactie van niet meer dan 275 woorden naar redactie@buitendeorde.nl.*

Beste lezer,

De redactie krijgt regelmatig respons als er een nieuwe *Buiten de Orde* is uitgekomen. Vaak direct, ook via via. De ene keer positief, dan weer kritischer. Waar mogelijk reageren we op het commentaar dat we krijgen, maar eigenlijk zien we gesprekken over het blad en de inhoud daarvan liever in de openbaarheid. Niet alleen vinden we het belangrijk dat onze lezers weten wat er achter de schermen speelt, wijzelf denken ook dat de discussies rijker worden wanneer meer mensen de gelegenheid hebben te reageren. Dit geldt zowel voor discussies die gevoerd worden over het tijdschrift zelf, als over de inhoud van de stukken die geplaatst zijn.

Groeten,
de redactie

Beste lezer,

Waar je reactie over mag gaan, vraag je je af? Overal over! Schrijf ons over de inhoud van een artikel dat je gelezen hebt, over de vormgeving van *Buiten de Orde* of over iets waar door de redactie geen aandacht aan geschonken is. Schrijf ons over onduidelijkheden die je graag verhelderd wil hebben, over iets wat de redactie beter kan doen, of over de stand van anarchisme anno 2024. Schrijf ons over een ingezonden reactie waar je het niet mee eens bent, schrijf ons over een fantastisch idee dat je hebt. Schrijf ons over alles wat op je hart ligt.

Groeten,
de redactie

Beste lezer,

Zijn 275 woorden niet genoeg om je mening te geven? Geen probleem! Giet je tekst in de vorm van een artikel en stuur die naar redactie@buitendeorde.nl.

Groeten,
de redactie

UITGANGSPUNTEN DE VRIJE BOND

1. De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.
2. De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
   - gelijkwaardigheid van alle mensen;
   - autonomie van het individu;
   - zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
   - een goed milieu en een vitale natuur;
   - de afschaffing van alle vormen van gezag (bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied);
   - de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.
3. De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën, en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.
4. Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.
5. De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen is inherent daaraan.
6. De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving, alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar kunnen leren en kunnen samenwerken.
7. De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

WORD LID VAN DE VRIJE BOND

Word lid van de Vrije Bond!
Ontvang *Buiten de Orde* viermaal per jaar!

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen € 0 t/m € 500:
€ 2,- per maand
Inkomen € 500 t/m bijstand:
€ 4,- per maand
Inkomen bijstand t/m minimumloon:
€ 6,- per maand
Inkomen hoger dan minimumloon:
€ 8,- per maand
(meer is ook welkom)

Geef je op via: vrijebond.nl/word-lid

Je contributie kun je overmaken op:
IBAN: NL80 INGB 0005 4954 73
BIC/Swift: INGB NL2A
t.n.v. Vrije Bond te Amsterdam

STRIPPAGINA

Beeld Maarten van der Meer, Eyehatetattoos en Ruben Gringhuis

